

Harkanon Joulu 1991

20-vuotisjuhlanumero

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksset, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia
3. Runoja
4. Pienoisnäytelmiä (enintään 10 arkkia)
5. Kaskuja Parkanosta
6. Dokumentit
7. Lasten ja nuorten kirjoitukset

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Leena Perälä, Kanahaukankuja 9, 39700 Parkano 31.5.1992 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan palkintoja. Palkinnonsaajat määrittelee lehden toimikunta.

Parkanon Joulu

Joulutervehdys Parkanosta

**Parkanon rahalaitokset
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 1992**

 **PARKANON
OSUUSPANKKI**

 **KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
PARKANO**

 **YHDYSPANKKI
PARKANO**

 **PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI**

 POSTIPANKKI

Parkanon Jouluku

NUMERO 20

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Parkanon Kirjapaino 1991

Kansikuva: Leena Perälä. Parkanon seudun tunnetuimpia ryijyjä on varmasti kansikuvana oleva entinen Kanan tilan (Virranhaara) vanha ryijy, joka tällä hetkellä on Reino Virranhaaran tyttären Vuokko Vesannon hallussa. Aihepiirinsä puolesta se kuuluu morsiusryijyihin. Siinä on kuvattu morsiuspari, morsiuksytöt, kukkia, kelloja sekä valmistusvuosi 1788. Ryijyssä on päävärinä Satakunnan sininen. Ryijy on kopioitu Parkanon seurakunnalle vihkirijykksi.

TOIMITUSKUNTA:

Altti Mansikkamäki pj., Markus Käenmäki
Reino Lehtisalo, Heikki Pentti
Leena Perälä siht., Tarja Puolanne
Piirrookset: Tellervo Harju

Julkaisun lukijalle

Ihminen kokee elämässään koko joukon erilaisia yllätyksiä, joista päällimmäisinä yleensä ovat iloiset taikka vaihtoehtoisesti ikävät yllätykset. Eräät tapahtumat koetaan kuitenkin myöskin pelkästään hämääntyttävänä eli tapahtumina, joista ei tiedä, kuinka niihin suhtautua tapahtumahetkellä.

Eräs tällainen hämääntyttävä yllätys oli, kun allekirjoittaneelle esitettiin toimimista tämän julkaisun toimituskunnan puheenjohtajana. Tietoisena tehtävän vaativuudesta ja kunnioitettavien edeltäjäni pätevydestä sekä vankasta kirjallisesta ammattitaidosta, pyysin miettimisajan, jonka jälkeen sitten päätin ottaa tehtävän vastaan luottaen asetetun toimituskunnan kokemukseen ja laajaan aktiiviseen avustajakuntaan.

★ ★ ★ ★ ★

Parkanon Joulun lukijan kädessä nyt oleva numero on sen juhlanumero. On lehden 20. ilmestymiskerta. Lehti syntyi, kuten päätoimittaja Arvi A. Koivisto toteaa vuonna 1972 ilmestyneessä ensimmäisessä numerossa, jatkoksi Parkanon ja Kihniön kirjalle jatkamaan vuosittain ”paikkakuntatiedouden ja kulloistenkin elämäntuntemien tallelle panoa”. Aivan erinomainen ajatus ja idea, jonka arvo vuosien

saatossa jatkuvasti korostuu ollen kunniaksi julkaisijalleen Parkanon Nuorisoseuralle. Lehden kansien välissä nimittäin vuosittain tallentuu melkoinen määrä muuten ehkä häviävää paikkakuntatietoutta ja henkilöhistoriaa, joka kaikki voidaan hyödyntää jälkipolvien tutkiessa parkanolaista ja yläsatakuntalaista elämänmenoa eri vuosina.

Lehden perustamisvuoteen sattuu myöskin toinen paikkaseutumme ”suurtapahtuma”. Silloisen Parkanon maalaiskunnan kuntamuoto muuttui vuoden 1972 alusta kauppalakunnaksi, josta edelleen, kauppalakuntien poistuttua maamme kuntamudoista, kaupungiksi vuonna 1977.

Toivoa sopii, että nämä molemmat samaan vuoteen ajoittuvat tapahtumat, tämän lehden syntymä ja kuntamuodon muutos, ovat olleet ja ovat edelleenkin omiaan lisäämään kotikuntamme arvostusta maailmalla.

Lukija- ja avustajakuntaa 20 vuoden mukanaolosta kiittäen toivotan

*Hyvää Joulua ja
Parempaa Tulevaa Vuotta
tämän julkaisun ystäville.*

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Jouluilo

versoo

kannostakin

Kaksikymmentä vuotta on sekä pitkä että lyhyt aika. Lyhyt se on vaikkapa verrattuna Parkanon seurakunnan 124 vuoden ikään puhumattakaan emäseurakuntien Ikaalisten 350 vuodesta tai Hämeenkyrön 700 vuodesta tai Sastamalan vieläkin kaukaisemmasta historiasta. Mutta yhden ihmisen elämässä kaksi vuosikymmentä on paljon: se on lapsen aikuiseksi kasvamisen aika, aikuiseksi tulleen keski-ikäisyyden saavuttamiseen tarvittava aika tai keski-ikäisestä eläkeikään muuttumisen jaksot. Parkanon Joulu on nyt kaksikymmenvuotias. Iloitsemme siitä, että päivänsankari on edelleen nuorekas, monipuolinen ja kiinnostava.

Parkano ei pääse puusta eroon. Kaupungin vaakunassakin on kuuluisa ”Parkkamänty”. Parkanon elinkeinolämä lepää nykyäänkin vahvasti puun varassa. Onneksi puu kuuluu uusiutuviin luonnonvaroihin. Nälkävuosina oli täällä otettava leivän jatko sananmukaisesti ’puun ja kuoren välistä’ eli tehtävä pettuleipää. Toivottavasti nälän ajat eivät toistu — paitsi hengellisen nälän!

Joulun sanomaakin julistetaan muun muassa puuvertauksella: ”Iisain kannosta nousee verso, vesa puhkeaa sen juuresta ja kantaa hedelmää” (Jes. 11:1, jouluaaton profetian sanoja). Juudan kansa oli ollut tottelematon Jumalaa kohtaan. Profeetta ennustaa, kuinka vahvat naapurikansat tulevat kurittamaan sitä. Kansa on ollut välinpitämätön Jumalan ohjeisiin ja käskyihin nähden. Oikeus ei ole enää tapah-

tunut kansan keskuudessa. Mutta kurtuttuaan kansaansa Jumala antaa sille uuden, paremman tulevaisuuden. ”Iisain kannosta nousee versoja”. Tämä ”verso” on Uuden testamentin valossa Jeesus Kristus, joka inhimilliseltä puoleltaan on Iisain pojanpojan, eli Jaakobin pojan, Juudan suvusta ja samalla hän on Jumalan Poika ja enemmän kuin vain Juudan kansan auttaja. Tämä ”vesa,” verso on koko maailman Vapahtaja. Se, joka häneen uskoo, saa iankaikkisen elämän ja hänen vaikutuksensa tuntuu jo tässä elämässä. ”Hänen ylleen laskeutuu Herran henki, viisauden ja ymmärryksen henki, taidon ja voiman henki, totuuden tuntemisen ja Herran pelon henki: hänen ilonsa on totella Herraa. Hän ei tuomitse silmämitalla eikä jaa oikeutta korvakuulolta vaan antaa heikoille oikean tuomion ja ajaa vakaasti maan köyhien asiaa” (Jes. 11:2–4).

Hyvä lukija! Jos tunnet uskosi puiseksi tai melkein olemattomaksi, tule kuulemaan joulun ilosanomaa siitä, kuinka katkaistuun kantoonkin puhkeaa uutta elämää. Nyt on toivon ja armon aika. Ulkonaisesti hyvinä ja huonoina aikoina tarvitsemme aina Vapahtajaa ja rauhaa sydämeen. Sitä Jeesus tarjoaa nytkin, jouluna 1991.

Jouluiloa lehden lukijoille ja teki-
jöille. Jumalan siunausta Parkanon
Joulun kolmannelle vuosikymmenelle!

ERKKI HIRVI
kirkkoherra

Arv. Parkanon Joulun lukijat

Parkanon Joululla on tänä vuonna juhlavuosi, 20 vuotta lehden historiasa tulee täyteen. Se on merkittävä ajanjakso ajatellen sitä, että koko ajan lehteä on toimitettu pelkästään talkoovoimin. Parkanon Joulun on vakiinnuttanut asemansa, se on vuodesta vuoteen yhtä odotettu joulun alla. Paikkakunnan vanhojen tapahtumien muistelut, vuoden tärkeimmät tapahtumat ja monet muut paikkakunnan elämään liittyvät kuvaukset sekä sanoin että kuvin ovat arvokkaita tallennuksia lyhyessä muodossa sekä mieluisia tutkittavia pimeinä talvi-iltoina. Parkanon Joulun toimittaminen on arvokasta kotiseututyötä, siitä parhaat kiitokset sekä onnentoivotukset uudelle vuosikymmenelle.

Kuluneena vuonna on Parkanossa tapahtunut monta merkittävää asiaa. Kaupunki on rakennuttanut kolme huomattavaa kohdetta. Leirikeskus valmistui keväällä, vanhainkoti-palvelutalo syksyllä ja koulukeskuksen saneeraus on hyvässä vauhdissa. Mainitut kohteet ovat myönteisesti vaikuttaneet muuten hiljaiseen rakennustoimintaan. Monelle vanhukselle tulee joulunlo päästessään uusiin tiloihin tai paremman palvelumahdollisuuden piiriin, nuorilla on nyt ajanmukaiset tilat leiritoimintaan ja koululaisten tilanahtaus on vähitellen poistumassa. Pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä ratkaisu oli päätös, jolla anotaan läänin vaihtoa vastaamaan paremmin jo tapahtunutta ja edelleen kehittyvää suuntausta kolmostien suuntaan Pirkanmaan talousalueeseen.

Monien myönteisten asioiden vastapainona on kuluneena vuonna ollut taloudellinen epävarmuus. Maailmalajainen lamakausi heijastuu meidänkin päällemme. Kun tavara maailmanmarkkinoilla ei käy kaupaksi ja varastot ovat täynnä, joutuvat teollisuus- ja muut tuotantolaitokset supistamaan tuotantoaan tai peräti lopettamaan. se tietää työpaikkojen menetyksiä. Jo yk-

Parkanon kaupungin tervehdys

sistään pelko työpaikan menetyksestä aiheuttaa ahdistusta ja epävarmuutta monen perheen kohdalla. Tosin nyt tutki työpaikan menettäneille on aivan toista luokkaa kuin muutama vuosikymmen sitten, mutta milloinkaan se ei vastaa työstä saatua palkkaa puhumattakaan työttömyyden aiheuttamasta henkisestä paineesta. Parkano on ainakin tähän mennessä selviytynyt vallitsevasta tilanteesta keskimääräistä paremmin. Tosin meilläkin on tapahtunut työpaikkojen menetyksiä ja lomautuksia, mutta myöskin uusia työpaikkoja on syntynyt. Parkanon yritykset ovat pääosiltaan pieniä ja keskisuuria, joitten on helpompi mukautua tapahtuviin muutoksiin. Parkanolainen yritystoiminta ansaitseekin kiitoksen siitä, että se on jaksanut kilvoitella kovassa kilpailussa ja selviytynyt tilanteesta kunnialla. Meillä pitää olla uskoa tulevaisuuteen. Laskukautta on seurannut aina nousukausi ja niin tulee tapahtumaan nytkin. Toivomme, että laskukausi jää lyhyeksi ja kaikki pyörät lähtevät täysitehoisesti pyörimään, jolloin sekä yksityistä että julkista taloutta voidaan suunnitella ja toteuttaa aivan eri pohjalta.

Lähestymme suurta juhlaa, Vapahattajan syntymäjuhlaa. Jouluna saamme hetkeksi hiljentyä, unohtaen kiireen ja arkiset huolet ja rauhassa ajatella elämän syvintä tarkoitusta. Lapsi merkitsee uskoa tulevaisuuteen. Sitä se merkitsee tänäkin jouluna.

Samalla kun esitän Parkanon kaupungin tervehdyksen lukijoille, toivottan kaikille

*Hyvää ja Rauhallista
Joulua sekä
Onnellista ja Menestyksellistä
Uutta Vuotta 1992*

SAKARI MOISIO
Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Puheen- johtajan palsta

Vuosi 1991 Parkanon Nuorisoseuran historiassa on juhlavuosi, sillä keväällä 14. pñä huhtikuuta seuramme juhlisti 90-vuotistaivaltaan.

Ensimmäiset muistiin merkityt tiedot, jotka kertovat nuorisoseuramme olemassaolosta löytyvät tuon ajan takaa. (Muistitiedon mukaan on nuorisoseuratoimintaa Parkanossa ollut jo aikaisemminkin.)

Toiminta seurassamme on kautta aikojen ollut vireätä ja tuloksellista, sekä myös monipuolista sisältäen mm. urheilua, soittoa, laulua, runonlausuntaa, näytelmiä, perinteen keruuta, julkaisu- ja kerhotoimintaa, eril. kerhotoimintaa sekä kansantanhuja.

Kansantanhua on seurassamme harrastettu sen alkua ajoista lähtien, mutta erityisesti se alkoi kehittyä 40—50-luvulla, ja useita kymmeniä vuosia se on ollut kaikkein suosituin harrastuslaji seurassamme.

Päätymässä oleva vuosi on ollut edellisten tapaan hyvin toimintatäyteinen.

Nuorisoseuralaiset ja varsinkin tanssijat ohjaajineen, säestäjineen ja huoltajineen ovat osallistuneet mitä moninaisimpiin tapahtumiin omalla paikkakunnalla kuin myös maakunnallisella, valtakunnallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Myöskin kaksi eestiäistä kansantanssiryhmää on kuluneena vuonna ollut seuramme vieraana.

Vuosi 1991 on juhlavuosi myöskin siitä syystä, että arvoisa lukija, lehti jota pitelet kädessäsi on järjestyksessä 20:s.

20 vuotta sitten muutamat nuorisoseuralaiset ryhtyivät toimeen ja alkoivat toteuttaa mielessään ehkä jo pitkäänkin kytentyä ajatusta oman kotiseutulehden perustamisesta. Nuorisoseura valitsi keskuudestaan toimikunnan, joka innokkaasti ryhtyi työhön.

Lehti muodostui aihepiiriltään hyvin monipuoliseksi ja siitä tuli myös arvokkaan kotiseutuperinteen tallentaja. Se

on saavuttanut hyvin suuren suosion parkanolaisen lukijakunnan keskuudessa.

Seurallemme Parkanon Joulun merkitys on hyvin myönteinen. Antaessaan paljon työtä se on myös taloudellisesti tukemassa toimintaamme.

Lehden toimitus nuorisoseurassa on tapahtunut yksinomaan talkootyönä kuten nuorisoseuratyö yleensä.

Tähän työhön ovat osallistuneet lehden sisällöstä vastaavana Parkanon Joulun toimikunta sekä muista käytännön asioista vastaavana nuorisoseuran johtokunta. Markkinoinnissa suurimman työn ovat tehneet parkanolaiset opettajat oppilaineen. Ainoastaan lehden myynnistä on maksettu pieni korvaus ja näin lehtiä myyvät koululaiset ovat voineet hankkia työllään hieman taskurahaa.

Lehden painatustyö on koko tämän ajan teetetty paikkakunnan omassa kirjapainossa.

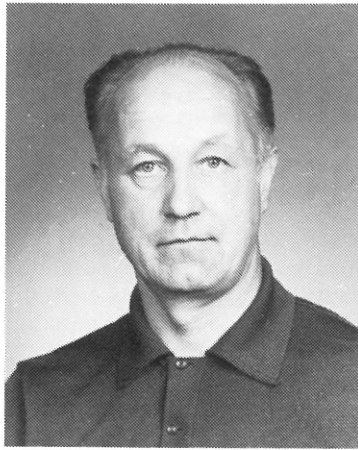
Parkanolainen elinkeinoelämä on ollut hyvin merkittävällä tavalla mukana toiminnassa ilmoitustilaa ostamalla.

Parkanon Nuorisoseuran — ja Parkanon Joulun juhluvuonna haluan nuorisoseuran puolesta esittää parhaat kiitokset kaikille tavalla tai toisella vuosien saatossa nuorisoseuratyössä mukana olleille.

Toivon myöskin, että tulevana vuosi-
na tämä hyvä yhteistyö voisi jatkua ja kehittyä myönteisesti, sillä myönteisellä asennoitumisella ja uhrautuvalla toiminnalla me takaamme nuorisoseuralle mahdollisuuden toimia parkanolaisen nuorison hyväksi.

Toivotan kaikille
Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja
Onnea Vuodelle 1992

MARKKU RIIHIVIITA

ARVI A KOIVISTO

Parkanon Joulun alku

Tämän lehden syntysanat lausui talvella 1972 kankaanpääläinen kotiseutumies Jaakko Kaappa. Hän lausui ne minulle, kun olin pelimanniharjoituksessa hänen kotonansa. Hän näytti viimeistä Kankaanpään Joulun numeroa, jota oli ollut itse toimittamassa ja antoi ikäänkuin veljellisen käskyn: ”Sinun velvollisuutesi on panna alkuun tällaisen kotiseutulehden toimittaminen myös Parkanossa, tästä saat mallin.”

Olin vastahakoinen, arastelin kokemattomana lähteä tuollaiseen puuhaan, ja mistä sitä löytäisi aikaakaan! En kuitenkaan hennonnut olla vankan kotiseutumiehen toivetta vastaan, ja ajattelin, että voinen ainakin viedä viestin ja idean perille.

Parkanon Nuorisoseura innostui sitten lähtemään kotiseutulehden julkaisijaksi, varsinaista kotiseutuyhdistystä ei silloin vielä ollutkaan, Parkano-Seura on perustettu myöhemmin.

Lehden toimituskuntaan pyydettiin ja saatiin jäseniksi hyvää väkeä, osaksi nuorisoseuran piiristä, osaksi muita, ulkopuolisia. Muutamat nimettiin toimitustehtäviin, jotkut ilmoitushankintaan, levikinhoitoon jne. Minulla oli halu itse jättäytyä ulkopuolelle, mutta sopivampien ehdokkaiden puuttuessa minua pyydettiin toimituskuntaan puheenjohtajaksi, eli päätoimittajaksi, johon hiukan arkaillen suostuin.

Erityisen merkityksellistä oli, että toimitukseen saatiin mukaan silloinen Ylä-Satakunta-lehden päätoimittaja Eero Koivisto. Hänen kokemuksensa ja paikallistuntemuksensa oli erinomainen ja itse asiassa hänen lehtensä oli siihen asti julkaissut paljon kotiseutuaineistoa, jota nyt oltiin ohjaamassa tähän uuteen julkaisuun.

Lehden teknisessä rakentamisessa ja painatuksessa oli pääasiantuntijana myös paikallislehden mies, Juhani

Käenmäki. Ensimmäinen Parkanon Joulu ohjattiin syksyllä 1972 Kangasalle painettavaksi. Sen jälkeen ne on painettu Parkanossa. En luettele muita toimituskunnan jäsenten nimiä, vaikka aihetta kyllä olisi. Totean vaan, että monta innostunutta ja taitavaa oli silloin alkuvuosinakin asialla. Hyvällä yhteistoiminnalla ja paljon työtä tekemällä, saatiin aikaan lehden numeroita, joita niiden teossa mukana olleet vieläkin voivat työhönsä tyytyväisinä selailla.

Lehden nimestä käytiin alkuvuosina toimituskunnassa keskustelua. Päädettiin kuitenkin siihen, että koska tämä kotiseutujulkaisu ilmestyy joulukuksi, sille hyvin sopii nykyinen nimi, vaikka se sisällöltään ei olekaan varsinainen joululehti.

Lehden syntyyn vielä palatakseni toteaisin, että idea kyllä tuli muualta, mutta kulttuuriharrastuksiltaan vilkkaassa Parkanossa, sen ilmapiirissä, oli silloin tällaisen julkaisun tarve, nykyslangilla sanottuna ”sosiaalinen tilaus”. Niinpä kipinä ilmaan lennätettynä heti ottikin tulta. Lehden ensimmäinen 1200 kpl painos ja myöhemmät 2000 kpl suuruiset menivätkin helposti kaupaksi.

Omasta osuudestani toteaisin, että ne kymmenkunta vuotta, jotka ehdin olla toimituskunnassa mukana, olivat rikastuttavaa aikaa. Tämäkin oli jonkinlainen näköalapaikka seudun elämään, ja tuon elämän varhempisiin vaiheisiin eli perinteeseen.

Työtä joutui kyllä toisinaan syyskesällä, lehden painoon menon aikoihin, tekemään iltalampun ääressä pitkään. Lainaisin kuitenkin vanhan Goethen arviota elämästä, kun sitä taaksepäin katselee: ”Silloinkin, kun se on parhainta ollut, on se työtä ja tuskaa ollut!”

Parkanon Nuorisoseuraa ei 90 vuoden ikä paina

Parkanon Nuorisoseura vietti 90-vuotisjuhlaansa huhtikuun 14. päivänä osoittaen, että sillä on vankka jalansija parkanolaisten lasten ja nuorten harrastustoiminnassa. Puhumattakaan siitä, että seura kokisi jo vanhuuden heikkoutta, se uhkuu elinvoimaa.

Juhlissa nähtiin kymmenien lasten kuin varttuneempien taidokkaita tanhuesityksiä. Juuri kansantanssiharrastukseen seuran toiminta nykyisellään nojaa.

Juhlapuheessaan vertaili Ulla Virtanen Suomen Nuorison Liitosta seuran alkuaikojen ja nykyaikojen haasteita.

— 90 vuotta sitten suurruthtinaskunnan Suomessa kansansivistystyö ja suomalaisuusate levisivät pitkin Suomea ja ajatus omasta itsenäisestä isänmaasta, omasta lipusta ja laulusta inostivat sen aikaisia nuoria toimimaan.

Parkanossa vastattu ajan haasteisiin

— Tämän päivän elintasonuoren haasteet ovat hieman toisenlaiset. Tänä suuntaamme katsemme pois omasta maasta kohti Eurooppaa. Jälleen meidän pitää tehdä valintoja, etsiä se oikea tie. Nuorisoseuraliike on ollut jo pitkään mukana kansainvälisyyskasvatuksessa avaamalla ovia Eurooppaan, Ulla Virtanen sanoi.

— Täällä Parkanossa kansantanssijat ovat jo kuusikymmenluvulla aloittaneet kansainvälisen kanssakäymisen ja juhlassakin on vieraita Eestistä, juhlapuhuja huomautti.

— Täällä Parkanossa on ollut ja on edelleen onni omistaa taitavia ja osavia ohjaajia ja innokkaita harrastajia, jotka ovat saavuttaneet mainetta kotimaassa ja maailmalla. Aivan mahtavia ovat nämä teidän Kalevan Nuorene, Ulla Virtanen sanoi lasten esityksiä nähtyään.

Pienimmäiset hurmasivat

Pienimmäiset tanhuryhmät - kaksi Martta Rantalan ohjaamaa ryhmää - hurmasivat koko yleisön. Sutjakkaasti kävivät tanhut myös Riitta Ruuttilan ja Juhani Nuijanmaan ohjaamilta ryhmiltä.

Yleisö sai ihailla myös Aino Pokkinen ohjaamien Valiotanhuajien tanhuja. Varsinainen ohjelmiston väri-iläiskä oli kuitenkin virolaisten vieraiden tanhuesitys.

Historiikin lukenut 17 vuotta Ainon ryhmään kuulunut Mervi Äikäs halusi sanoa omana kokemuksenaan, että parhaat elämänsä hetket ja hienoimmat seikkailut hän on kokenut tämän tanhuryhmän — hyvien ystävien — kanssa.

Tervehdyspuheen juhlassa piti nuorisoseuran puheenjohtaja Markku Riihi-

viita. Satakunnan Nuorisoseurojen tervehdyksen esitti liiton johtokunnan jäsen Sirpa Saunaluoma. Musiikista vastasivat Pohjankankaan Pelimannit. Lisäksi yksinlaulua esitti Leena Koivisto Juha Arppolan säestämänä.

Aino kunnia-puheenjohtajaksi

Juhlissa kutsuttiin seuran kunnia-puheenjohtajaksi Aino Pokkinen ja kunniajäseneksi nimettiin Veikko Pokkinen, jotka kummatkin ovat tehneet valtavan työn parkanolaisen tanhuharrastuksen hyväksi.

Hermannin arvonimi annettiin Arvi A. Koivistolle ja Heikki Pentille.

Viireillä muistettiin Pohjankankaan Pelimanneja, Juhani Nuijanmaata, Martta Rantala ja Jukka Perämaata.

Suomen Nuorison Liiton hopeisen ansiomerkin saivat Hilikka Koivisto, Liisa Nuijanmaa, Helena Riihiviita ja Juho Jaskari.

Kuparisen ansiomerkin saivat Juhani Neronen, Tuomas Hyytinen, Ville Koivisto, Tuula Ristamäki, Seppo Kauristo, Airi Tekokoski, Salme Törmä, Ahti Törmä, Juhani Kuivanen, Mervi Äikäs, Sari Lindroos, Jari Lähteenmäki, Riitta Ruuttila, Tiina Poussa, Timo Koivisto, Lassi Niemi, Maria Kuusi-joensuu, Timo Ryttilä, Marjo Jaskari, Vesa Jaskari ja Jukka Lehtinen.

Ansiomerkkien saajia kertyi pitkä rivi.

Joulu

Talven tuulet puhaltaa
on pakkaneen ja tuiskuaa
vaan joulua taas juhlii maa.
On joulu juhlista parhain
sen koimme jo lapsena varhain.
Oi Joulu,
sua ehdimme jo odottaa.

Joulu on ja kynttilät loimottaa
on kodeissa lämmintä, rauhaisaa
nyt joulupukki jo tulla saa.
On puuroa, kinkkua syöty
joulusaunassa löylyt lyöty.
Oi Joulu,
sua kannatti odottaa.

Ja pukki jo saapuu porstuaan
mitä onkaan hänellä pussissaan
lapset nyt hyppi innoissaan.
Leena uuden kelkan saa
Veikko jo luistimia koettaa.
Oi Joulu,
on riemu ylimmillään.

Tutut joulun sävelet soivat
kaikki juhlivat, karkeloivat.
Onhan joulu vain kerran vuodessa.
Jokaisella ilo sydämessä
kirkkaan joulutähden syttyessä.
Oi Joulu,
toit joulurauhan tullessas.

ANNA-LIISA PERIAHO

Vanhus

Vanhus yksin asuu mökissänsä
päivät pitkät lepäilevi vuoteellansa.
Voimia ei enää niinkuin nuorempana
vuosia on jo liian paljon takana.
Huoneissa asuu syvä hiljaisuus
on päivät pitkiä kuin ikuisuus.
Hän usein ajattelee lapsiansa
liian harvoin käyvät katsomassa.

Elämäkumppani sairaalassa
ei toivoa paranemisesta.
Ainoa virike vanhuksella
käydä sairaalan vuodeosastolla
kerran, kaksi viikossa
puolisoa tapaamassa.
Vanhukselle soisi jotain parempaa
nuoremmat — ajatelkaa.
Lapset voisivat hakea häntä luokseen
kaikkensa tehnyt heidän vuokseen.

ANNA-LIISA PERIAHO

Sahausta riittää Kiviojan sahalla

Kiviojan sahalla Parkanon Vahojärvellä on riittänyt sahausta varsin mukavasti tähän päivään saakka. Nyt on vähän rauhallisempaa. Sahaustoiminta on jatkunut runsaan viisi vuosikymmentä. Mylly oli toiminnassa neljäkymmentä vuotta eli vuoteen 1975 saakka. Mylläriä ei ole enää tarvittu, kun viljelijäväestö on jatkuvasti vähentynyt ja kotitarvemylly on melkein joka tilalla.

Kiviojan myllyn ja sahan perustanut Lauri K i v i o j a muutti 1929 Vahojärvelle Länsi-Teiskosta. Onkilampeen hän perusti ensiksi pärehöylän sähkökoneineen. Lauri Kivioja osti vesivoiman ja kaksi turbiinia, jotka tuotiin Teiskosta. Kiviojasta vedettiin sähkövalo myös naapuritaloihin. Päreiden höyläämistä oli runsaasti, kun taloissa oli siihen aikaan pärekatot.

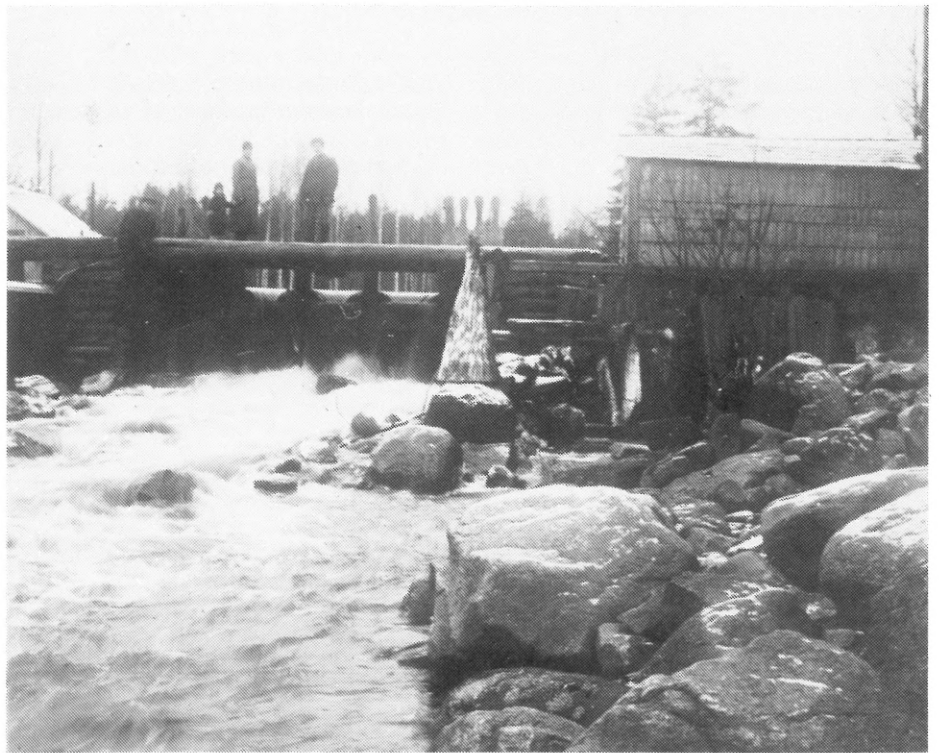
— Päreihöylän yhteyteen isäni perusti sirkkelisahan ja sillä sahattiin myllyrakennuksen puutavara. Mylly valmistui 1935 kosken alajuoksulle. Parin vuoden kuluttua sirkkeli hävitettiin ja tilalle tehtiin kehäsaha. Myllyssä ja sahalla riitti töitä ja työt tehtiin pääosin omin voimin, vierastyövoimaa ei juuri käytetty, kertoo J a r n o K i v i o j a (64).

Lauri Kivioja oli kätevä käsistään ja alkuvuosina hän harjoitti kyläseppän ammattia. Pajassa hän raudoitti rekiä, korjasi kaikenlaisia työkaluja ja laitteita aina paistinpannuista alkaen. Päreihöylä oli toiminnassa 1960-luvun taitteeseen saakka.

— Myllyssä käytiin paitsi Parkanosta myös Kurun ja Ikaalisten puolelta. Myllyssä oli kuorimakone ja kolme kiviparia. Myllystä saatiin taloudessa tarvittavat käyttörahat, muistelee K e r t t u K i v i o j a .

— Myllyssä käynnit olivat sellaisia rupatteluhetkiä, ei ollut kiirettä. Kerrankin muuan isäntä tuli aamuneljältä myllyyn. Olin myllyttänyt aamukahteen saakka ja olin nukkumassa. Isäni meni myllyyn, mutta isäntä herätti minut kuitenkin ja sanoi, että nuku poika vaan rauhassa. Vanha sanontahan on, että aikaisin myllyyn ja myöhään kirkkoon, niin pääsee kummastakin ajoissa pois, sanoo Jarno Kivioja.

Jarno työskenteli pääasiassa myllyssä ja hänen veljensä Pekka Kivioja sahasa. Pekka kuoli 1979 ja sahaa hoitaa nykyisin hänen poikansa Heimo (35) yhdessä setänsä Jarnon kanssa.

Onkilammen koski vuodelta 1931.

Onkilammen koski vuodelta 1930 ja vasemmalla 480 metriä pitkä tukkiränni.

480 metrin uittoränni

Onkilammen kosken rakennettiin tämän vuosisadan alkupuolella 480 metriä pitkä uittoränni. Se uusittiin ainakin kaksi kertaa ja viimeksi 1950-luvun loppupuolella. Uitot lopetettiin kuitenkin muutaman vuoden kuluttua rännin valmistumisesta ja ränni siirrettiin muualle.

— Kokemäenjoen uittoyhtiölle Kiviojan sahalla sahattiin paljon puutavaraa uittorännien ja kalustovajojen tarpeiksi. Vuonna 1956 muun muassa rännitarvikkeiden sahaus kesti nelisen kuukautta. Metsähallitukselle olemme sahanneet runsaasti muun muassa pitkospuita. Niitä on sahattu Parkanon Paroonin metsän lehtipuistakin. Lehtikuusi on hyvin pihkanen puu ja se ei mätäne niin nopeasti kuin mänty- tai

kuusipuu. Lehtikuusen sanotaan vastaavan ainakin painekyllästettyä puuta, sanoo Heimo Kivioja.

— Lehtikuusta on vaikea sahata, kun se on niin pihkanen. Sitä pitää sahata jäisenä. Muutama vuosi sitten sahasimme metsähallitukselle pitkospuita sähköpaaluista. Paaluja oli 400 kappaletta ja ne vedettiin yhdellä terällä keskeltä halki. Viisitoista terää meni nauloihin, vaikka 3—4 miestä oli etsimässä paaluista nauloja. Niissä oli rautaa aina eristinkoukuista alkaen.

Sahalla on sahattu lähinnä rahtisahausta lähiympäristöön. Lisäksi on ostettu puuta ja myyty sahattuna. Pääasiassa sahataan rakennustarvikkeita: lautta, piirua, lankuja ja rimaa.

— Pyrkimyksenä on nykyin ostaa puuta, jos sitä jostakin vaan saa. Sahalla on nyt vähän rauhallisempaa ja välityökseni teen alihankintatöitä Lista Oy:lle. Olen tehnyt kolmisen vuotta, mutta laman takia alihankintatyökin on jonkin verran vähentynyt, kertoo Heimo Kivioja.

— Kaukaisimmat puut mitä olemme sahanneet ovat olleet Inarista ja Itäisimmät Ilomantsista. Inarin puut oli ostanut eräs puuseppä ja ne olivat hyvää tyvimäntyä. Keloja olemme myös sahanneet. Ilomantsin puissa pelkäsimme olevan sirpaleita, olivathan ne sotatoimialueelta. Mutta ei sirpaleita ollut, mutta sen sijaan piikkilankaa.

Puutavaraa olemme jonkin verran kesäaikana höylänneetkin. Höyläämö perustettiin heti sotien jälkeen, mutta kuivaamo meillä ei ole.

Kiviojalla on kaksi generaattoria, joilla tuotetaan tasavirtaa ja toisella vaihtovirtaa. Valovirta on omasta takaa, mutta Leppäkosken Sähkökin tilalle tulee. Vaihtovirtageneraattoria käytetään muun muassa hitsauksessa.

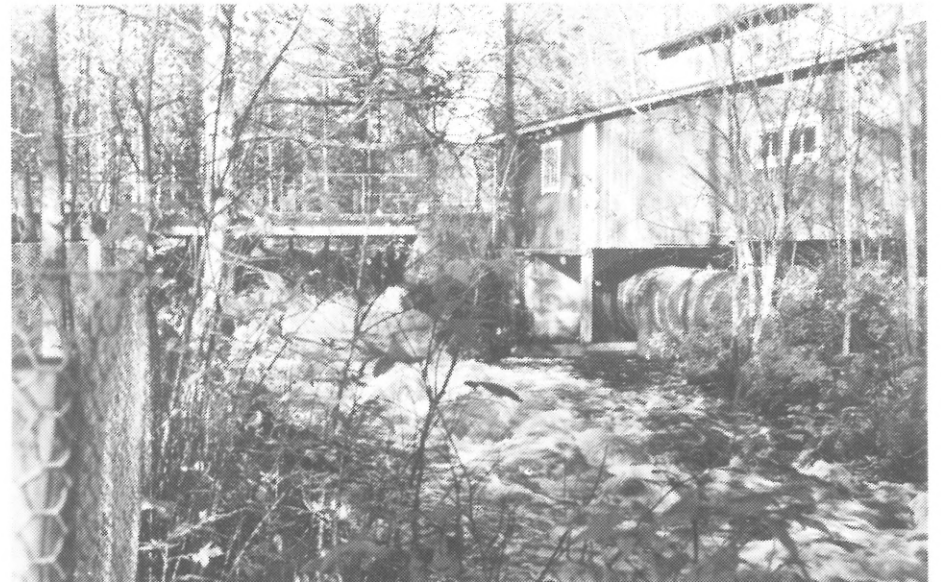
Onkilammen kosken yli johtava silta 1930 ja sillalla istumassa Lauri Kivioja.

Yksiraamisen sahan äärellä Jarno ja Heimo. Alunalkaen sahan kehä oli puuta, mutta nykyisin rautaa.

Heimo (vas.) ja Jarno Kivioja korjaamassa saharakennuksen kattoa.

Onkilammen koski ja taustalla tammisilta sekä höyläämö- ja voimalarakennus. Silta ja pärrerakennus ovat Kurun puolella ja Hämeen läänissä, mutta saha ja talousrakennukset ovat Parkanon puolella.

MRS. Viljo Venet joki
1024 S Palmway
Lake Worth FL 33460

Parkanon tyttö maailmalla

Lämpimät onnitelut 20 vuotiaalle Parkanon Joulu -lehdelle. Melkein "vahingossa" sain käsiini Ylä-Satakunta -lehden josta näin, että lehdellä on merkkipäivä. Itse olen lukenut Parkanon Joulua vain muutamana jouluna, joten hämmästykseni oli melkoinen, kun luin että seuraava numero on jo 20.

Olen Parkanossa syntynyt mutta jo vuonna 1958 muuttanut Yhdysvaltoihin, ensiksi Michiganin valtioon, mutta nykyisin asun Lake Worthissa Floridassa. On merkittävää, että kun ulkomailla tapaa toisia suomalaisia niin melkein aika kysytään mistä päin Suomea olet lähtöisin? Ja itse kun mainitsen Parkanon, niin melkein poikkeuksetta heti mainitaan Parkanon parooni. Niin kuuluisa henkilö hän oli. Nähtävästi ei meillä parkanolaisilla juuri muuta ylpeyden aihetta olekaan, mutta paroonistahan meidät tunnetaan.

Yksi asia minkä olen huomionut ollessani ulkomailla, että parkanolaisia tapaa aika harvoin. Siis he eivät ole lähteneet laumoittain siirtolaisiksi. Syytä tähän olen joskus pohtinut ja keskustellessa kysellyt syytä tähän, niin vastaukseksi kerran sain, että parkanolaiset ovat kuolleet nälkään, joten ei heitä ole riittänyt maasta muuttoon. Muuten tämä kuulostaa aika epätodennäköiseltä mutta tosiasiasahan siinä on perää. Aivan tilastotietojen mukaan tosiaankin Parkanossa on nk. pettuleivän vuosina kuollut paljon ihmisiä nälkään. Nykyaikana kaiken yltäkylläisyyden keskellä on aika vaikea kuvitella nälkäkuolemaa.

Te siellä Suomessa asuvat ehkä ette ole pysähtyneet ajattelemaan sitä valtavaa kehitystä mikä on tapahtunut Suomessa viimeisten 30 vuoden aikana. It-

se kun olen vierailut siellä 15 kertaa, olen ehkä huomannut paremmin. Joka kerta kun tullen sinne omalle pienelle mökille Ylisen järven rannalle, huomaan että taas on rakennettu tai on rakenteilla uusia mahtavia rakennuksia ja tiet ovat parantuneet huomattavasti. Kaikki tämä on hyvin myönteistä ja itsetunto kohoaa kun syntymämaassa näin kehitys menee eteenpäin.

Kynä menee suhisten eteenpäin ja juuri havahduin että lehti johon kirjoitan on joululehti. Te siellä koti-Suomessa vietätte valkeata joulua. Täällä Floridassa on lämmin ja vihreä joulukuukausi. Kuitenkin tunnelma ja joulun sanoma on sama. Kodeissa täällä on yleensä tekovalot ja ulkovalot ovat koristeltuja tuhansin valoin. Illalla pimeän tullessa ja valojen syttyessä näky on todella tunnelmallinen.

Jouluna meillä aikuisillakin on lupa tulla lapsen mielisiksi ja nauttia lasten lailla. Ehkä juuri jouluna kaikkein herkimmin tunnemme kaipausta ja ikävää pois menneitä rakkaita omaisiamme ja ystäviämme kohtaan. Moni saa tänäkin jouluna huomata että se paikka jossa vielä viime joulukuukausi oli aivan läheinen keskuudessamme, onkin nyt tyhjä. Mutta siitä huolimatta yritämme päästä joulutunnelmaan ja toivon, että joulun todellinen merkitys pääsee meidän kaikkien koteihin ja saamme vieraaksemme joulun Vapahtajan. Silloin meillä on oikea joulukuukausi.

Haluan toivottaa teille kaikille siunattua joulujuhlaa ja lähetän lämpimän joulutervehdyksen Floridan palmurannoilta.

Ystävällisin terveisin
PIRKKO VENETJOKI
(Mäkynen)

Tukkilaisen elämää

"Hei tukkipoika ei turvetta kaiva, ne sinisiä selkiä seilaa. Tukkipojall' on tuska ja vaiva muistella montako heilaa...". Näin runoili Teuvo Pakkala suomalaisesta myyttisestä hahmosta, tukkijätkästä. Suomalaisten elokuvien tukkilainen edustaa irrallisuutta, hän on kulkurin, yksinäisen ratsastajan ja seikkailijan suomalainen vastine. Samalla hän myös edustaa kaipuuta meneeseen, vanhaan hyvään aikaan. Siitä millaista tukkilaisen elämä oli todellisuudessa antavat kuvan Eero ja Ilmari Raition muistelukset uittotöistä Parkanon seudulla vuosisadan alkupuolella.

Matkanteko oli hidasta

Uitto aloitettiin jo varhain keväällä. Uittoporukan lähtiessä liikkeelle saattoi vielä rannoilta löytyä jäätä. Mutta koska vedet olivat korkealla oli lähdetävä matkaan. Matka oli pitkä ja tukit uitettava "Parkanon perukoilta" Siuroon.

Työ alkoi tukkien kieputtamisella veeten. Jokimatkat uitettiin irtouittoina

ja tultaessa järville tukit koottiin lauttaan. Lauttaa hinattiin ponttoolla. Pienempiä järviä kuljettiin miesvoimin. Isommat selät, joissa lauttoja oli kuljettava pitempiä matkoja, mentiin hevosvoimin. Hevosponttoon avulla kuljettiin rinkilauttoja, joissa oli n. 10 000—12 000 tukkia.

Ponttoo oli tukeista tehty lautta, jonka keskellä oli vorokki, jota kiertämällä ankkuriköysi kiristyi ja lautta liikkui. Kaksi miestä vei ankkurin veneellä niin pitkälle kuin köyttä eli varppia riitti. Kun muut näkivät, että ankkuri putosi, ei soutajia tarvinnut odottaa, vaan voitiin lähteä "ajamaan". Työt eivät olleet mitenkään ajettu, vaan kaikki tekivät kaikkia töitä. Ponttoolla oli myös lautaseinäinen maja eli majakka, missä miehet saattoivat yöpyä. Siellä olivat lavat, joissa oli olkia ja patja, joissa voi maata. Lisäksi oli katos hevosta varten. Ruoka valmistettiin itse ja tarvittavat aineet sitä varten saatiin matkan varren taloista tai kaupoista.

Puro- ja jokiuittojen aikana jouduttiin yöpymään joskus veneiden alla tai heinäladoissa. Tukkilaisista ei kuitenkaan pidetty kaikkialla. Isännät saattoivat tulla heinähankojen kanssa hästistelemaan yövieraita pois ladoistaan.

Matkanteko ponttoolla oli säästä riippuvaista, ja siksi hidasta. Tynellä tehtiin yötä päivää ja tuulella lautta oli vietävä johonkin suojaisaan paikkaan ja odoteltava vaikka viikkokaupalla. Aikaa tapettiin korttia pelaamalla, kyläilemällä lähitaloissa jne. Usein ponttoolla oli mukana joku, joka osasi soittaa haitaria.

Kaikkiaan ponttoolla oli yleensä kuusi miestä, joista yksi oli pomo ja yksi hevosmies. Miehistö oli yleensä kotoisin lähtöpaikkakunnalta, tai naapurikunnista. Naapurikuntien miehiä parkanolaisilla ponttoilla edusti mm. hevosmiehenä ollut "Kurun Pransi" Kyröskoskelta.

Perillä Siurossa oltiin vasta elo-syyskuun lopulla. Siurossa tukit nostettiin vinsseillä ja kiramolla rautatievaunuun, joka vei ne sitten tehtaalle. Kira-

Tuntematon uittoporukka kuvattuna hevosponttoolla.

mo oli laite, jossa tukit laitettiin kiertävässä kettingissä oleviin koukkuihin, jotka nostivat ne sitten rautatievauhuihin.

Mies- ja hevosponnttoot joutuivat väistymään hiljalleen 1920-luvulla moottoriveneiden ja hinaajien tultua. Aluksi hinaajat tulivat avuksi isoille selille, myöhemmin myös muualle. Ensimmäinen hinaaja oli saatu jo 1918 Kokemäenjoen vesistöön, mutta laajemmassa mitassa niiden käyttö alkoi vasta 1930-luvun puolella. Nippu-uitot yleistyivät myös hinaajien myötä. Niputuskone oli keksitty jo aikaisemmin 1890-luvulla.

Työnjohto piti yhtiön puolta

Parkanolaiset uittomiehet olivat tavallisesti maanvuokraajaväestöä, jotka lisäansioikseen tekivät talvisin metsätöitä ja olivat kesäisin uitoilla. Heihin kuului myös vuosisadan alkupuolella pitkään työnjohtajana ollut mäkitupalainen Kustaa Julius Raitio (ent. Sandstedt 1881—1930). Uransa hän oli aloittanut Neptun-yhtiöllä, ja oli myöhemmin Nokia-yhtiön palveluksessa kuolemaansa saakka. Raitio, samoin kuin isompi pomo eli ”pääjehu” Tuorila, olivat yhtiön puolta pitäviä miehiä, jotka eivät olleet erityisesti alaistensa suosiossa.

Raitio osteli myös taloja yhtiölle. Erään talokaupan jälkeen oli isäntä tullut kuitenkin katumapäälle. Hän olikin sitten kirjoittanut Raitiosta tehtaan johdolle, että tämä mies tekee hul-

luja kauppoja ja juo lisäksi isäntien kanssa sahtia, pontikkaa ja kiljua. Tehtaan johto oli vastannut valittajalle: ”Se on hyvä mies, se tekee hyviä kauppoja. Antaa mennä siä vaan, sakka leuas.”

Tilien maksaminen oli myös metsätyönjohtajien tehtävä. Rahalaukkua kuljettaessaan Raitio kantoikin pistoolia mukanaan kaiken varalta, ja palkkoja maksaessaan hänellä oli aina viereksään pöydällä ladattu pistooli. Koskaan ei kuitenkaan mitään sattunut. Samoin Tuorilallakin kerrottiin olleen pistooli aina mukanaan.

Uitolle jouduttiin apuun jo lapsena

Lapset joutuivat tämän vuosisadan alkupuolella jo varsin varhain työelämään mukaan. Tytöt saattoivat joutua piiaksi jo alle kymmenvuotiaina tai katsoivat kotona pienempien lasten perään. Pojat joutuivat mm. uitolle apuun jo viimeistään 13—14 -vuotiaina. He toimivat lippupoikina tai joutuivat jokivarteen tuuppimaan puita, jotka meinasivat tulla rantaan.

Lippupoika toimi merkinantajana ruuhkatilanteissa. Puiden ruuhkaantuessa koskeen nostettiin ylös keksi, jossa oli lippu päässä. Tällöin tiedettiin ylhäällä sulkea puomi ja voitiin estää ruuhkan kasvaminen. Ruuhkien laukaiseminen oli vaarallista puuhaa. Viimeisenä keinona ruuhkan laukaisemisessa jouduttiin turvautumaan yleensä puiden katkaisemiseen kirveellä.

Taitamattomille lapsille saattoi näissä töissä tulla vahinkojakin. Näin kävi, kun Kustaa Raitio otti n. 13—14-vuotiaan poikansa Ilmarin ensimmäistä kertaa uitolle mukaan lippumieheksi. Poika ei huomannutkaan säikähdyseltään tai muilta askareiltaan heilauttaa lippua puiden kasaantuessa. Suma täytyi lopulta purkaa dynamiitin avulla. Isä oli joutunut henkensä vaarantaen selvittämään poikansa aiheuttaman vahingon. Tästä selvittiin kuitenkin vahingoitta, mutta kuolemantapaukset ovat tilastollisesti olleet uittotöissä sangen yleisiä. Useimmiten ne ovat johtuneet hukkumisista laukaisessa ruuhkia.

Suurilapsisten perheiden toimeentulo saattoi olla hyvinkin niukkaa ennen kuin lapset saattoivat pystyä hankkimaan oman toimeentulonsa. Pienet tulot, sekä kansalaissodan aikainen elintarvikepula olivat pakottaneet Kustaa Raitionkin perheineen turvautumaan pettuleipään. ”Kyllä kai sen vähän heikkoo oli, mutta elettiin vaan”, on Eero Raitio todennut muistellestaan lapsuuttaan.

Uittotyöt ja metsätyöt olivat monille perheille ainut keino saada lisäansioita tai peräti perheen koko toimeentulo. Elokuvien esittämät tarinat tukkilaisista vain vapaina poikamiehinä on osittain myytti. Kuitenkin joskus saattoi käydä niin, että tukkilainen pääsi talon tyttären kanssa naimisiin. Onko tämän suomalaisen elokuvan sankaritarinan huipentuman toteutuminen miten yleistä, ei ole tiedossa. Mutta ellei näin olisi käynyt, ei tämänkään kirjoittajaa ehkä olisi.

Hemmottelua

Tapasin ex-vaimoni.

Kylpylässä.

Havukylvyssä.

Minua pisteli.

Sitten se vielä ojensi

yökerhossa kaksi kukkaa:

kurjenmiekan ja hopeasapelin.

Pisteli minua!

MARITA PELTONIEMI

Eräs juhlaruno

Tämän juhkakantaatin on kirjoittanut veljeni saer mun-cand., fil.maist., Helsingin V:n yhteiskoulun rehtori Viljo Alanen johtamansa koulun suureen juhlaan. Parkanon Jou-lun juhlalehteen pyydän jättää tämän runon Viljo Alasen muistoksi hänen suuresti ra-kanstamansa synnyinpitäjänsä vaelle, jonka menneisyyttä hän suurella innolla tieteelli-esti valaisten tutki ja jolle hän aikanaan kauneimmat laulunsa lauloi.

Martta Sevio

KANTAATTI HELSINGIN V YHTEISKOULUN KOULUTALON VIHKIMISJUHLAAN 20 · XI · 1936

PROLOGI

Pois väistyy verkkaan varjot yön,
pois laantuu loiste tähtivyön.
Avartuu aamuun ääret maan,
kun herää pilvet hehkumaan.

Yö kyllin pitkä ollut lie,
ja raskas vaeltajan tie.
On tullut aika auringon,
jo korskuu orhit Helion.
Excelsior, excelsior!

On odotusta täynnä maa:
Mit' antaa päivä tullessaan.
Se viekö juhlaan seppelpäin,
vai punoo piikit yllättäin?

Mi liekään arpa kohtalon,
on määrä ylös valohon.
Kuin nuoren kotkan uljas tie
päin ylhää korkeutta vie
Excelsior, excelsior!

TYTTÖJEN KUORO

Me astumme elämän
saattohon
kuni keijut kevään
karkelohon.
Huolet kuljettaa
pois tuulonen saa
kera aamuauteren
harteillaan.

Me laulaen latuja
uuramme
ja kisaten kenttiä
kaarramme.
Me heräämme valoon
ja aurinkoon
kuni kukkaset kevään
suuteloon.

KREIKKALAINEN KUORO

Näinpä neuvoo luonto lastaan
tuota tutki tarkallehen:
Suvantoa soutaessa
muista, missä matkaelet!
Uinuu voimat vaaralliset
pinnan peilityynen alla!
Kattaa taivaskuvat kauniit
vielä nielun notkelmaakin,
vaikka ärjyt äänettömät
vetää virran viemäreihin,
kihelmöihin kosken kuohon.
Siellä tyrskyt työntäisevät
purren pienen pirstaleiksi
alle hyskyin hautoavat.

POIKAIN KUORO

Pojat Apollon
meillä kiire on,
rusoportit jo aukaistaan!
Valon vaunuihin
tuodaan tulisin
nelivaljakko talleistaan.

Hevot huimapäät,
ratsut siivekkäät
tulivaunuja kiidättää.
Poika auringon
itse ohjiss' on
päin tähtiä määränpää.

Enää maat' ei näy,
tähdet pakoon käy,
vain Koitar jäljelle jää.

Jo kalpenevat
kuunkin sakarat,
esiin vaunut kun viillättää.

Kera Faethonin
määrä meilläkin
pois alhoista ankean maan,
vaikka sinkoovat
koston salamat
nuoret toiveemme murskataan.

Kaari Faethonin
katkes aaltoihin,
mutt' ohjeeksi meille jää:
"Tulta sydämiin,
usko unelmiin
ja suuria yrittäkää!"

KREIKKALAINEN KUORO

Uhman siementä ken kylvää,
korjaa tuhon tähkäpäitä.

Ylväs Ikaroskin kerta
taivonkantta tavoitteli,
pyrki itse aurinkohon,
tähtikellon kuulumille.
Arvosteli avaruudet
kuolevaisten kyynärpuilla,
luotti liioin lentimiinsä,
vahasiipihin varasi.
Omiin sortui sulkihinsa
— sietänyt ei päivän silmää —
vajosihe vaahtopäihin
meren meuruvan sylihin.

VANHAIN KUORO

Hetket haihtuvat,
osat vaihtuvat,
kukin kortensa kekoon kantaa,
kukin vuorollaan
käy rintamaan
ja unilleen muodot antaa.

Enää kiirettä ei,
syksy tähkät vei
ja nurmet ääneti nukkuu.
Elon lauantain
rauha maille sai.
Sen hämäriin huolet hukkuu.

EPILOGI

Niin katoa hetket, päivä, yö,
ja vaihtuu sukupolvein työ.
Mutt' viesti kulkee kuitenkin,
mi kertoo tiestä tähtiin.

Niin kaukainen on määränpää!
Voi tiellä yökin yllättää. —
Vaan läpi synkimmänkin yön
kuin soihdut revontulten vyön
Excelsior, excelsior!

Alku on aina vaikeaa...

...mutta me opettajat olemme siitä mieltä, että jokainen alku on meidän elossamme pysyvästi läsnäoleva. Joka syksy uusi oppilas, uusi luokka. Joka aamu täytyy alkaa taas uudestaan. Meille ei koskaan voi tulla mikään ruttiini. Jos sitä tulee, tarkoitus on vain yksi — opetustaitemme on tullut loppuun. Ennen kaikkea asia kuulu taiteenopettajille, ja onhan musiikki taide.

Voimme kysyä — mistä syystä me musikat kierrämme maailma ympäri? Ei vain musiikinhenkilöille voimme tehdä sellaisia kysymyksiä: urheilijat, tieteenharrastajat, liikemiehet ja myös ns. yksinkertaiset työntekijät hyvin usein kulkevat ihan samalla tavalla kun me — siis ulkomaillekin, Saksaan, Ruotsiin, Kanadaan, USA:npäin. Uskonkin, että ilman tätä kulkemista maailman ihmiskunta ei voisi saada riittävästi suurta suorituskyykyä, joka on aina niin kovin tarpeellinen.

Viime kesänä Puolassa eräs ystävä kysyi minulta — mitä varten olen niin kauan ulkomailla? Se ei ollut vaikea kysymys.

Tulin Parkanoon elokuussa 1988 Ylä-Satakunnan musiikkikouluun kutsun mukaan. Vaimoni ja kaksi poikaa tulivat pari kuukautta myöhemmin. Puolassa en koskaan ole opettanut niin pieniä lapsia kuin täällä. Alussa se siis oli todella raskasta työtä. Voitte itse kuvitella: 7 tai 6 vuotias suomalainen oppilas, joka tietysti osaa puhua vain suomea — ja minä, joka silloin voin sanoa suomeksi ei mitään muuta, paitisi "terve"...

Pitkät 30 tai 45 minuuttia edessämme samassa luokassa. Ei mikään sanakirja voi tässä suhteessa auttaa.

Onneksi musiikin kieli on täysin rajaton. Hymy ja ystävällisyys tekevät joskus ihmeitä, jotka teorian puolella ovat aivan epätodennäköisiä. Näinpäin se siis oli: paljon enemmän kuin tavallinen koe! Mutta minun mielestäni semmonen kokeilu aika on jo ohi. Se onnistui...

Olikin hyvin mieleenkiintoista tutustua suomalaiseen elintapaan. Kahvit, saunoilu mm. katajavihdat olivat joskus mukana, Joulukultainen ja vihreä Juhannus, konsertit, näyttelyt, maastohiihtäminen, uimahallit, tropiikit. Paljon iloista, vähänkin suruista.

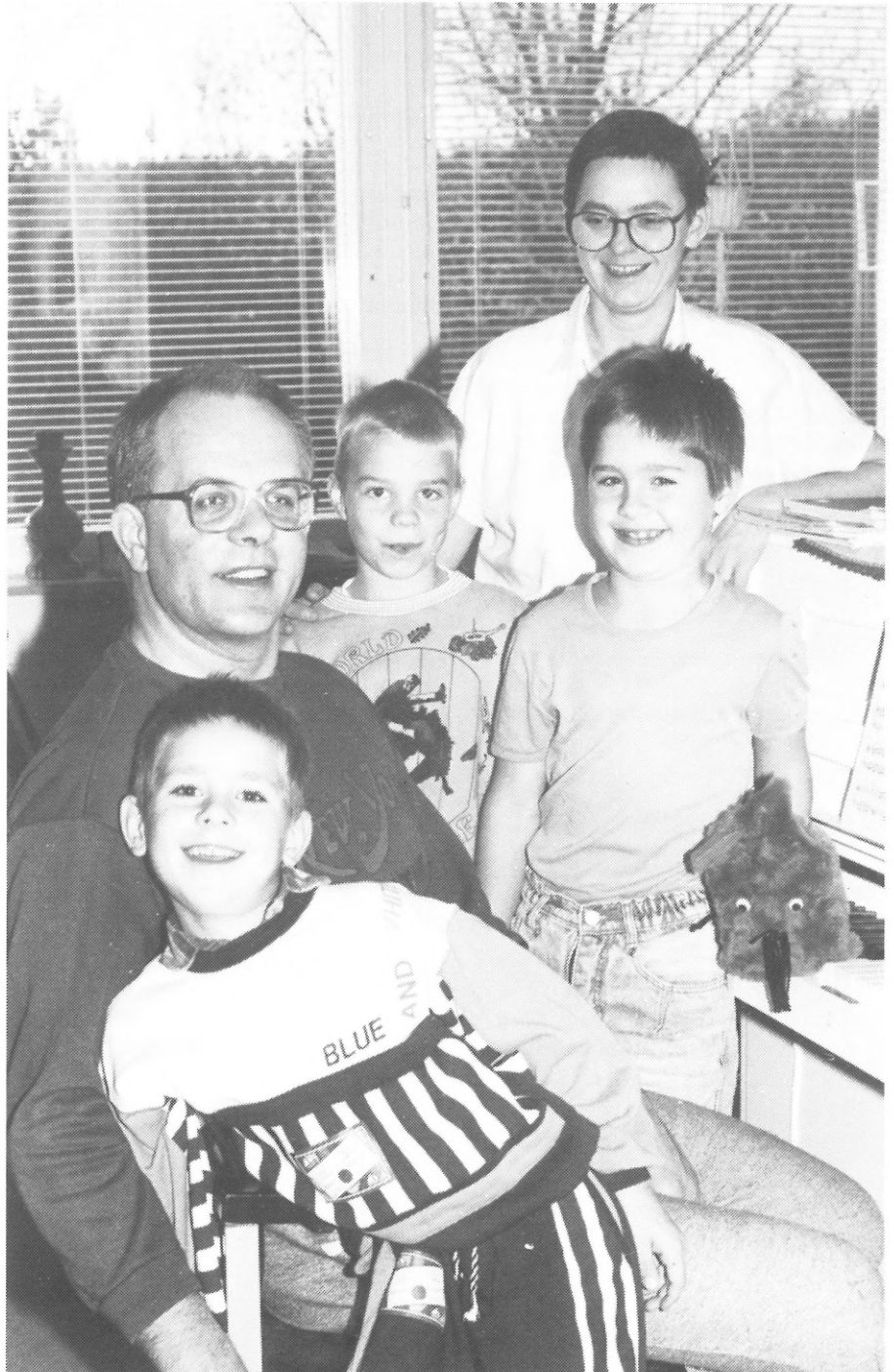
Joka tapauksessa voimme koko meidän perheen kanssa olla hyvin onnellisia. Tällä hetkellä asia on siis sillä kannalla, että olemme saaneet täällä hyviä

ystäviä, ja Suomesta on tullut toinen kotimaamme.

Siinä onkin vastaus — mitä varten olemme olleet Suomessa jo niin kauan. Olemme Parkanossa jo neljäs vuosi siksi, että tässä on varmasti hyvä olla. Haluaisin uskoa, että ei vain meillä onkin hyvä. Emme kyllä voi arvata meidän työn tuloksia. Senhan tekee toinen tämän asian puoli.

Odotamme Joulua. Tulossa on aika, jolloin toivotamme toisillemme Onnea, terveyttä ja rauhaa.

Oman perheen ja omasta puolesta haluan kiittää kovasti Teille Kaikkille, jotka olette niin sydämellisesti avustaneet meitä niin monessa erilaisessa olosuhteessa. Toivomme Teille Kaikkille siis paljon Onnea, oikein Hyvää ja Rauhallista Joulua!

Stefan sylissä Franek, perheen ystävä Miika, vieressään Janek, takana äiti Lidia eli Lala.

Liperi ja elämänlanka — muistoja Rauhalasta

Kaikki alkoi kymmenisen vuotta sitten kyläkurjenpolvesta. Ystäväni kertoi, että Viinikassa kasvoi tienposkessa vanhan puutarhan jäljiltä erikoisen hienoa kurjenpolvea. Kävin katsomassa. Enkä voinut välttää kiusausta, vaan kaivoin taimen juurineen samoin kuin vierestä vuorikaunokinkin lehtitupsun ja vein omaan puutarhaani.

Silloinen naapurini huomasi kiinnostukseni vanhoihin puutarhakasveihin ja paljasti toisen, todellisen vanhojen kasvien aarreaitan, Rauhalan.

Keväällä 1983 teimme naapurini kanssa keruuretkiä alueelle. Emmekä olleet ainoita. Ympärillä oli pientä kuoppaa siellä täällä. Keltavuokot, sinililjat, lupiinit ja monet puun taimet olivat löytäneet uuden kasvupaikan eri puolilta Parkanoa. Huhu kiersi kaupungilla, että alueelle tulisi kohtapuoleen jokin julkinen rakennus, joten me taimien hakijat teimme tavallaan kulttuuripalvelusta Parkanolle pelastaessamme kaivinkoneitten alta sen mitä jäljellä vanhasta arvokasvillisuudesta oli.

Kenen milloin?

Olin kulkenut alueella kyllä aikaisemminkin, mutta syksyllä. Kävin biologian tunneilla koululaisten kanssa

tutkimassa puutarhan takana ollutta rehevää kangasmetsää. Puutarhan kasvit olivat siihen aikaan melko tuleentuneita tai sekaantuneita toinen toisiinsa valloillaan kasvavassa heinikossa. Syksyllä aluetta koristi pari ikivanhaa omenapuuta, mutta omenia ne aina vain kasvattivat koululaisten iloksi. Kaupunki jostain kumman syystä kaivoi hyvinvoivat puut. Miksi? Surimme niitä. Mahtava, keskellä entistä pihaa kasvanut riippakoivu sentään oli saanut vielä kasvuluvan, kunnes sekin kahdeksankymmenluvun myötä ensin menetti yhden mahtavista oksistaan, joutui alennustilaan ja vanhainkotityömaan tieltä kaadettiin kokonaan, kuten raivattiin koko entinen puutarhakin mahtavine kuusineen.

Takaisin 1980-luvulle. Koristekasvikeruuretkilläni silmäni aukenivat ja aivoissa vilisi kysymysten tulva. Mitä täällä onkaan aikoinaan kasvanut, kun vielä nytkin on valikoima näin runsas? Mitä kaikkia kasveja maasta nousee kesän mittaan? Kenen puutarhan jäännöksiä? Kuka täällä on asunut? Rakennuksista oli muistona vain kivijalan jätteitä. Mistä saisi kysymyksiin vastaukset?

Eri tietolähteistä selvisi, että aluetta oli asuttanut metsänhoitaja Brander jostain viime vuosisadalta alkaen ja

puutarha oli hänen toimestaan perustettu. Vai oliko asia niin? Se jäi vielä arvoitukseksi, sillä ainakin metsänhoitaja Brander oli kirkonkirjojen mukaan tullut Parkanoon vasta v. 1915.

Poikkessin muutamana kesänä tutkimaan alueen kasveja ja tein jonkinlaisia muistiinpanoja ja kasviluetteloita. Asia oli jädä silleen, kunnes vanhainkotityömaalla aloitettu raivaus herätti ja ennenkaikkea se, että paikallislehdessä Aksel Lähteinen osoitti vanhoilla valokuvillaan (YS 80, 1990), minkälainen idylli Rauhalassa vallitsi vielä 1930-luvulla.

Salainen puutarha

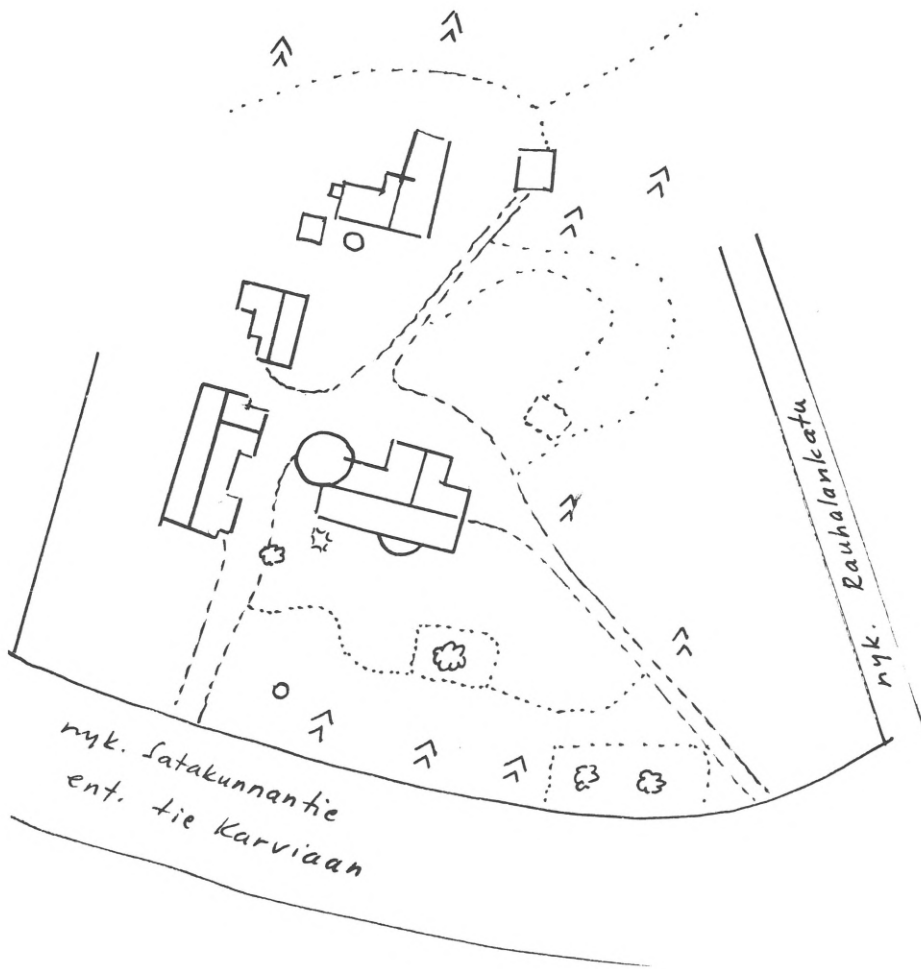
Brander oli osannut valita asuinpaikakseen lämpöisen suojaisen paikan. Tuulet eivät sinne tuntuneet, kylmyys valui alemmaksi kohti Kirkkojärveä. Ei ole ihme, että puutarhakasvit sinnittelivät sitkeästi aloillaan vielä lähes kolmekymmentä vuotta Branderien kuoltua. Rakennukset kyllä rappeutuivat joko paloivat tai muuten purettiin. Tarhakotilo oli sentään säilyttänyt elinpaikkansa lämpöisessä rehevydessä.

Puutarhamaana oli vahva kuohkea multa. Branderit olivat osanneet lannoittaa ja hoitaa puutarhaansa. Branderien jäämistöstä löytyikin monia hyöty- ja koristekasvikirjoja, joten puutarhainnostus oli tavallista syvempää (kirjat om. parkanol. H. Mäkelä). Kastemadot pitivät jälkeensä huolen siitä, että multa möyhentyi sopivaksi. Vanhat puutarhakasvit saivat pitää kasvupaikkansa, jopa pystyivät villintyneinä laajentamaankin sitä.

Mitä puutarhasta oli jäljellä 1980-luvulla? Ensisilmäyksellä entinen puutarha-alue oli kuin niitty: täynnä monia tuttuja rikka- ja niittykasveja. Erilaisten röllien, nurmikoiden, timotein, koiranheinän, nuokkuhelmikän, kastikoiden ja tietenkin juolavehnan seassa kasvoi rohto- ja nurmitädykettä, särmikästä kuismaa, poimulehtiä, metsäkurjenpolvea, leinikkejä, valko- ja puna-apilaa, horsmia, harakankelloa ja päivänkakkaraa. Tämän runsauden seassa pilkisti jäänteitä vanhoista koristekasveista. Merkinä entisestä pihapiiristä oli jäljellä edelleen tuottoisat isomarjaiset punaherukkapensaat ja karviaiset. Samalla alueella laidemmalta villiintyneet vadelmat kasvoivat sotkuisena ryteikkönä samoin kuin jokin

Kuva v. 1934 Rauhalan päärakennuksesta.

pensasangervo. Juhannusruusun piikkikäävät ja tavallisen sireenin sileät oksat nostivat vesojaan huopaohdakkeiden ja vuohenputkien lomasta. Upea hehkuvan punakukkainen harjaneilikka, suopayrtti ja vuohenkello (?) yrittivät pitää pintansa valtakasveina olevia rikkakasveja vastaan. Metsänlaidassa kasvoi hyväkuntoisia tuomipihlaja- ja terttuseljapensaita.

Entisten sivurakennusten alueet oli vallannut nokkonen, vuohen- ja koiranputki, huopaohdake ja maitohorsma. Väleissä muistona vanhasta kulttuurilajistosta oli kasvusto pihlajalehtistä angervoa ja samoin kumma kyllä tiheä, muutaman neliömetrin laajuinen kasvusto kyläkellukkaa. Edelleen rehevän vadelmikon seassa kasvoi runsaana karhunköynnös (= elämänlanka) ja tietenkin polkujen tuntumassa runsaasti kuminaa.

Aarraitaksi osoittautui entisen päärakennuksen alue ja alapuoliset osat. Keväällä taimien etsijöiden toivoretket suuntautuivat useimmiten sille paikalle. Kukaan alueelle eksynyt ei voinut olla huomaamatta satamääräisiä keltavuokkoja ja sinililjoja (myös valkokukkaisina). Pehmeässä mullassa ne olivat levinneet laajalle alueelle, kuten hennot käenrieskatkin. Vähän myöhemmin poistolemmikit helottivat vaalean sinisinä ja jokunen valkoisenakin samoilla paikoilla. Kevätkukkien seassa

nostti lupiinikin lehtitupsujansa. Se hallitsi ilmeisesti näkymää kesällä yhdessä variksen- ja kurjenkellon, päivänkakkaran ja ranta-alpin kanssa.

Entiselle Karvian tielle päin kasvoi sudenmarjaa, talvikkeja ja purtojuurta tuomipihlajan ja poppelin sekä lehti- ja pihtakuusen taimien seassa. Vanhalla kiviäidalla (?) pitivät puoliansa vuo-

henkello, leveälehtinen- ja katkeramak-saruoho ja maassa luikertava maahumala. Branderilla oli kasvanut ukontulikukkaakin, koska se ilmestyi omalle puutarhatilkulleni Rauhalasta tuotujen kasvien mukana. Siemenet olivat säilyneet vuosikymmenen maassa ja avarampaan multaan joutuneena kasvatti lehtiruusukskeensa ja kukintovartensa.

Puutarhan tienpuoleisessa osassa kasvoi Parkanolle vieraita puita: ainakin pihtakuusta, sembramäntyä, tuijaa, lehtikuusta, vaahteraa ja metsälehmusta muistona entisestä puuloistosta. Kuuset ja tuijat olivat ”ylikasvaneita”. Paikkakunnan omiakaan puulajeja ei oltu unohtettu: oli pihlajaa, koivua, mäntyä ja puutarhan reunalla mahtavia ikikuusia. Syli ei riittänyt isoimmille. Ollisipa edes joku niistä saanut säilyä nykyparkanolaisenkin ihailtavaksi!

Rauhalan puutarhan loistokausi

Mitä olikaan kasvanut edelläkuvatussa paikassa ennen? Otin yhteyttä Aksel Lähteiseen, joka toimi varsinaisesti Branderin autonkuljettajana 1930-luvulla, mutta oli apuna myös puutarhanhoidossa. Lähteisellä on säilynyt lukuisia valokuvia tuon ajan Rauhalasta.

Pihapiirissä otetuissa kuvissa näkyy selvästi kasviston rehevyys. Puutarha oli monipuolinen. Rakennusten seinustoita myöten alue oli erilaisten kasvien koristama. Rauhalan länsilaidalla avautui säännöllisiin ruutuihin jaettu hyötykasvimaa, jossa kasvatettiin juurikasvit, vihannekset, mansikka, herneet, pavut, monet kaalilajit ja sipulit.

Lähempänä sivurakennusta oli marjapensaita ja pihapiirissä useita ome-

Tyynelä ja marjapensaat sekä mansikat.

napuita. Alkukesällä kukkivat lemmit ja valkoiset ja siniset sireenit. Ajan tavan mukaan niistä oli muodostettu upea sireenimaja. Kesällä pihapiiriin antoivat loistoaan monet perennat: eriväriset pionit, tiikerinliljat, elämänlanka, kaunokit, orvokit, daaliat ja jalostettu päivänkakkara. Kesäksi istutettiin yksivuotiset koristekasvit: leukoija, kehäkukka, asterit, leijonankita ja hajuherne ym. Humalasalot muodostivat majamaisen rakennelman ja köynnös antoi muutenkin rehevyyden tuntua ulkorakennusten seinöistoilla. Oman lisänsä pihapiiriin loivat pensaat: kanukka- ja hopeapensas, pajulehtinen- ja pihlajalehtinen angervo. Kelpasi siinä Branderien ja vieraiden kahvitella kukkien katveessa lämpöisinä kesäpäivinä.

Puutarhakasvien taustalla metsikköön päin oli maata mustajuurelle ja vadelmalle. Entinen Karvian tien puoli oli puistona, johon metsänhoitaja toi pihta-, hopea- ja lehtikuusen, tuijan, jalavan, vaahteran, sembramännyn ja poppelin.

Metsänhoitaja ja vaimo Aline olivat tarkkoja puutarhastaan, apuna heillä oli puutarhuri ja muuta apuväkeä. Varsinkin sitten Branderin toinen vaimo Synnöve oli erinomaisen innostunut kasvienhoitaja, kasvitaimia tuotettiin mm. Hollannista. Ja aikanaan hän myikin monivuotisten kukkien taimia ja leikkokukkia puutarhastaan parkanolaisille.

Loistokaudesta on myös Aaro Nummisen muistikuva 1920-luvulta. Hän kuvaa puutarhaa osuvan yksinkertaisesti ”Rauhalaan kuului monta rakennusta komeine puistoineen ja puutar-

Kuva v. 1936 Rauhalan pakarirakennuksesta.

hoineen. Aluetta ympäröi tiheä kuusi-aita” (Parkanon Joulu -77). Toini Vainiokin mainitsee aidan olleen tallella ainakin vielä 1950-luvulla (Parkanon Joulu -75). Brandereiden kuoltua 1960-luvulla alue joutui ensin sisarenpojan ja sitten melko nopeasti kaupungin omistukseen. Hoitamatta jääneenä alkoi puutarha rakennuksineen rapistua. Paikkakuntalaiset käyttivät tilaisuutta hyväkseen ja kasvi toisensa jälkeen lähti toisiin puutarhoihin.

Sata vuotta sitten

Rauhalasta on kasvitietoja jo viime vuosisadalta. Vuonna 1890 Karl Brander on tehnyt kasviluettelon mm. tältä alueelta. Luettelon sai aikanaan käsiin-

sä Toini Vainio (Luonnontutkija 68,1964) ja lähetti sen Helsingin kasvitieteelliselle museolle, joka otti näin vanhat tiedot kiitollisena vastaan. Kasvihavaintoja oli ympäri Parkanoa. Lajeja on luetteloitu 294 kpl.

Rauhalan alueella istutettuina kasvoi jo silloin kullero, keltavuokko, käenrieska, Saxifraga rosacea (?), kyläkelukukka, ukon tulikukka ja humala. Lisäksi pihapiirissä tavattiin katkeraa maksaruohoa, maahumalaa, kannusruohoa, pietaryrttiä, puna-apilaa ja vanhaa maustekasvia liperiä viljelyn jäänteinä monessa paikassa rakennusten liepeillä. Monet edellämämainituista ovat nyt Etelä-Suomessa luonnonvaraisia kasveja, mutta Parkanoon asti ei ilmeisesti niiden yleinen levinneisyysalue silloin vielä yltänyt. Pihamaalla kasvoi harmio, ahdekaunokki ja nurmi-kaunokki.

Tällöin, siis v. 1890, Rauhalassa on täytynyt olla rakennuksia, puutarha ja joku kosketuskohta metsänhoitaja Karl Rafael Branderiin. Ilmeisesti Rauhalan ovatkin rakentaneet aluemetsänhoitaja Kasimir Brander ja vaimonsa Eva, jotka olivat K.R. Branderin vanhemmat. He muuttivat lapsineen v. 1874 Parkanoon. Kasviluettelon tekijä oli jompikumpi perheen pojista. Joko Karl Einar tai Karl Rafael.

Vanhainkotialueella on siis vankka kunnianarvoisa historia takanaan. Olenkin kiitollinen monelle nykyiselle ja entiselle parkanolaiselle, joiden ansiosta tämäkin kirjoitelma hahmottui. Ja sain edes vähän raolleen salaisen puutarhan porttia. Toivoisinkin, että Branderien muistoa kunnioitettaisiin siten, että tuleviin alueen istutuksiin valittaisiin kasvit vanhojen perinteisten puutarhakasvien joukosta. Kokisi Rauhalan puutarha tavallaan uuden loistokauden jälleen.

Kuva v. 1934 Branderin Hudsonista. Kuvassa A. Lähteinen, Rauhalan päärakennus taustalla.

Anoppini Laina Kiviniemi

o.s. Salonen syntyi Kauvatsalla 1907. Ilmeisesti veri veti jo nuorena tyttönä ihmisten pariin ja palveluammattiin. Hän pääsi töihin kotikylänsä kauppaan myymäläapulaiseksi. Sieltä hän tuli myyjättäreksi Parkanon Osuuskauppaan. Hän meni naimisiin Kauko Kiviniemen kanssa. Kauko oli tullut Porista Parkanoon T:mi E. Korpelan liikkeeseen myyjäksi. Yhdessä he perustivat oman liikeyrityksen v. 1935. Tästä on peräisin vanha tuttu sanonta: Kauko otti osuuskaupasta ”Lainan” ja perusti kaupan.

He ehtivät työskennellä yhdessä vain muutamia vuosia, kun sota vei Kaukon muiden miesten tapaan rintamalle. Liikkeen hoito jäi Lainan harteille tavarapulan ja säännöstelyn keskelle. Sodan raskaita vuosia ei anoppini mielellään muistellut, eikä hän myöhemmin suostunut katselemaan sotafilmejäkään.

Vuosien myötä liike kasvoi, työt lisääntyivät, henkilökunta lisääntyi, rakennettiin lisää liiketilaa. Työtä oli todella paljon. Anoppini oli mukana aamuharhaisesta iltamyöhään. Vapaapäivät ja lomat olivat tuntematon käsite.

Tavarankäynti liikkeeseen oli työstä. Lukemattomat kerrat Laina lähti kuorma-auton mukana milloin Vaasan, milloin Porin suuntaan ostoksille. Tiet olivat tuolloin heikkokuntoisia ja autot talviaikaan kylmiä. Matkustus-

mukavuus ei ollut erikoisen hyvä. Kuitenkin oltiin tyytyväisiä, sillä parempaa ei silloin osattu kaivata.

Hyvä huumorintaju, iloinen mieli ja valoisa elämäkatsomus siivittivät työntäyteistä elämää.

Vuonna 1958 valmistuneen liiketalon alakertaan tuli ensimmäisenä maaseudulla itsepalveluperiaatteella toimiva elintarvikemyymälä. Lainan tehtävänä oli nyt opastaa ihmisiä asioimaan tämäntyyppisessä myymälässä.

Myymälän kyljessä oli samanaikaisesti valmistunut baari. Baari avattiin aamulla ensimmäisenä ja monasti anoppi aloitti päivän askareet työskennellen ensin baarissa.

Usein Laina kertoili mieleenjääneitä hauskoja tapauksia vuosien varrelta. Tässä eräs sellainen. Oli vuodenvaihe ja tehtiin inventaaria liikkeessä. Mukana oli koko talon väki. Haaviston Jaako pyysi silloin lupaa poistua hetkeksi, hänellä kun oli jotain tärkeää mentävää. Laina alkoi avistella jotain vakavampaa olevan tekeillä, ja soitti kirkkoherranvirastoon kysyen oliko heillä mahdollisesti siellä vihkiparia. Kirkkoherra sanoi, että oli kyllä Haaviston

Inventaarion yhteydessä otettu kuva vanhassa liikkeessä v. 1950. Laina Kiviniemi edessä neljäs vasemmalta.

Viimeinen päivä vanhassa liikkeessä ennen muuttoa uusiin tiloihin v. -58. Henkilöt vasemmalta: Laina Kiviniemi, Orvokki Niemenmaa, Maija Pentti, Ritva Kuusisto, Irja Salovaara, Kaarina Jokinen ja Veikko Kopra.

Jaakko nuorikkoineen. Lähtivätkin juuri takaisin potkukelkalla Kirkkojärven poikki. Silloin tuli anopilleni kiire laittamaan kahvipöytää valmiiksi. Nuoripari tuli ja porukalla juotiin vihkikahvit iloisen tunnelman vallitessa. Sen jälkeen siirryttiin taas inventaarintehtävään. Nämä inventaarit saattoivat siihen aikaan kestää aamun tunneille asti.

Laina oli myös erittäin sanavalmis ihminen. Jouduttuaan lääkärin määräyksestä ruokavaliolle, liiat kilot hupenivat hetkessä. Silloin eräs asiakas tiedusteli rouvan hoikkuuden salaisuutta: ”Kova työ ja huono ruoka”, vastasi Laina napakasti.

Vuonna 1983 valmistui taas liiketalo. Vanhemmat liiketilat laitettiin silloin myös remonttiin. Tässä yhteydessä vaihdettiin kassat atk-pohjaisiksi. 75-vuotiaana anoppini opetteli vielä tämän tyyppisen kassan käytön, toimien kassanhoitajana sairastumiseensa asti.

Lainan harrastuksista mainittakoon sodan aikana lottatyö, Mannerheimin lastensuojelutyössä Laina oli mukana pitkään. Nuorisoseuraan hän liittyi jo 30-luvulla. Hänelle myönnettiin Her-

Kuva liikkeen 30-vuotisjuhlasta v. 1965. Eturivissä mm. Anukka, Pentti, Laina ja Kauko Kiviniemi.

manskan arvonimi.

Työelämässä anoppini oli yhtäjaksoisesti 60-vuotta. Vasta vakavasti sairastuttuaan hän jäi pois. Sisu oli kuitenkin vielä tallella mutta muisti teki

pienet tepposet, kun hän kerran tuumi: ”Jos en olisi jäänyt pois töistä, en olisi sairastunutkaan”.

Anoppini, Laina Kiviniemi kuoli vuonna 1985 78-vuotiaana.

Puotipuksu

*Parkanossa palvelin
parhaat vuoteni elelin.*

*Aamulla ovet avasin,
lumet oli luotava lapiolla,
piha aivan avaraksi.*

*Siitä sitten sisälle
tulet uuniin laitettava,
prässirauta hellan päälle.*

*Modisti mukava Martta
hatut syntyi oikein hienot.
Rouva laittoi karvalakit,
miehille mitan mukaa.*

*Kauppias paras palvelija
tunsi kaikki miehet, naiset
tiesi talon, tiesi kylän.*

*”Planellia” kotimaista
asiakkaat aina kysyi.
Sitten saatiin kaikki kankaat,
leninkejä laittoi naiset
ompeelijat osasi.*

*”Diakonaalia” osti miehet
sentin päälle tarkka mitta
viivasuoraan leikattava.*

*Rouva laittoi asialle
maitoa maitokaupasta,
lihaa Kantolasta,
linja-autolta Lehtolasta, paketteja,
postiin vielä poljettava.*

*Piiat joka talossa,
kilvan heitä rouvat kiitti,
parhaat saatiin Karviasta,
kehuttavat Kihniöstä.*

*Illat kului ihan hyvin.
Kirkkojärveä kierrettiin.
Pahvilaatikoilla lasketeltiin,
kylässä kahvilla käytiin.*

*Sunnuntai-iltaisain soitto soi
Päivölässä tanssittiin!
Kansalaisopistossa ruotsia,
käsitöitä, voimistelua.*

*Hyvä oli paikkana Parkano!
Hyvä oli sinne myös tänään tulla
kulkea kaikki tutut tiet
ajatuksissa on ne aina.*

MAIJA SIIVARI

Mitä se Louna-tuuli?

Elipä kerran etäisellä merellä vanha isä Myrskytuuli. Elipä vielä, vaikka kovin oli raihmainen ja heikko. Isä Myrskyllä oli kolme poikaa, Koilli, Luode ja Louna. Oli syntynyt neljäskin poika, Kaakko nimeltään, mutta poika oli kuollut jo pienenä ruvettuaan yksikseen taifuunia leikkimään. Vintiö hukui omiin pyörteisiinsä.

Isätuuli ja äitituuli olivat joskus eronneet ja poikien äiti oli muuttanut kauas Etelään. Myrsky tunsu jo kuoleman kouran niskaansa puristelevan ja hän kutsui kolme poikaansa luokseen.

— Tämä minun työni merellä on ollut raskasta ja hurjaa. Toivoisinpa, pojat, teille auvoisempia päiviä. Ei se ole helppoa talon korkuisia laineta palkeistaan puhallella, jos varsin vielä rankkasade painaa päälle. Annan teille viimeisen neuvoni: Hankkiutukaa sisämaahan ja puhaltakaa kaunis järvi, silmäinne värinen asunnoksenne. Mutta toimikaa pian, jaksan odotella terveisianne enää muutaman tovin.

— Mutta mitä merelle tapahtuu, kun sinä kuolet, kysyi vanhin poika Koilli.

— Saa muuttua tyyneksi. Niin olen tuumailut. Mikä pakko meren on tyrskytä ja alati aaltoilla.

Ja isä Myrsky jäi odottelemaan, millaisen asunnon kukin tuulipoika löytäisi, sillä rauhallisin mielin ei voinut Myrskykään kuolon uneen nukkua ennen kuin tiesi, että tuulipojilla olisi hyvät asunnot.

Niin lähtivät tuulet vihellellin järviä taloikseen henkimään. Matka sisämaahan oli pitkä ja poimuinen ja monta kertaa tuulet eksyivät poluiltaan. Poikkesivat he myös sateen luona ja pyysivät sitä asunnon teossa avustamaan ja lupasihan sade auttaa ripsauttaa, minä pilvipyykiltään ehti. Vihdoin tuulipojat löysivät kukin silmänsä värisen veden ja alkoivat omaansa kauniiksi ja itselleen mieluisaksi puhallella.

Koillin silmät olivat siniset ja sen järvestäkin tuli sinisistä sinisin. miten kauniisti se aaltoilikaan, kun Koilli puhalsi täysin palkein. Joka suuntaan virtailivat lahdet ja lahtien lahdet. Kuin monisakarainen tähti oli Koillin asunto. Kelpaisi sinne vaikka Tunturituulen

vaimokseen ottaa ja yhdessä pikkuhenkosia henkällä.

Luodetuulen silmät olivat jäämeren vihreät, syvät ja surulliset. Ja Luodetuuli puhalsi aivan eri tavalla kuin veljensä — syvälle ja pohjaan saakka. Ja sen järvestä tuli myös kaunis, kesällä mudanvihreä ja talvella lumen valkea. Kapeat purot juoksivat Luoteen järvestä, pidemmät purot pohjoiseen ja lyhyemmät etelään. Kuin maiseman silmä aaltoili Luodetuulen järviasunto. Kelpaisi sinne vaikka Kinoskuningattaren vaimokseen ottaa ja yhdessä helmoja heilutella.

Mutta Lounatuuli oli pojista nuorin eikä se ollut oppinut vielä kaikkia puhaltamisen vaikeita konsteja. Jo matkalla sisämaahan se oli pussahdellut huolimattomasti milloin missäkin. Sekoittanut tätien hiuksia, irrottanut leijoja pikkupoikien hyppysistä ja riipinyt pellostä rypsin kukkia. Näin se oli jo matkalla sisämaahan tuhlanut voimansa ja kun se uupuneena löysi silmänsä värisen veden, se ei jaksanutkaan tehdä vedelleen mitään. Puhallus-

voima oli kerta kaikkiaan hävinnyt. Ja minkä sitä olisi ollut, sen olisi kuivannut Lounatuulen lämpimyyden — se oli syntynyt lähempänä aurinkoa kuin veljensä.

Vesi jäähmettyi paikalleen eikä Lounatuulen asuntoa voinut sanoa kauniiksi. Se oli kuin pikkuisen pirun peukalon jälki maisemassa, mitätön, ei yhtään lahteaa, ei suvantoa, ei niemeä ei salmea. Mitä nyt Lounatuuli vanhalle isälleen sanoisi? Kuinka suuri pyykki sillä sateellakin oli, kun ei kertaakaan tullut pientä Lounaa auttamaan?

Nyt poikien oli palattava pian kotiin ennen kuin isä Myrsky kuolisi. Ujeltaen ja hengästyneinä ne puhkuivat takaisin merelle.

— No millaisen asunnon henkäilit itsellesi, kysyi Myrsky ensin vanhimmalta pojaltaan Koillilta.

— Nousepa tuonne korkealle kallio- luodolle ja kiipeä vielä majakan torniin, niin näet sinne sisämaahan. Ja pistäpä vielä, isäukko, nuo maailmanlasit silmillesi, niin näet paremmin, intoili Koilli ja osoitteli isälleen ylpeänä tähden muotoista järveään. Kas tuolla se on. Tuolla.

— Hyvähän sinun on tuossa vanheta, poikani. Aavaakin on juuri sen veran, että voi syksyllä myrskynkin heittää. Sopii se sinulle, kun olet vanhin ja vahvin. Vaan näytäpä sinä, Luode, maajaasi.

— Tuo se on tuossa, tuo silmän muotoinen. Eikö olekin kaunis, Luode kehui ja isän täytyi tyytyväisenä nyökkäillä.

Mutta nuorimmainen Louna painoi tuulitukkansa silmilleen ja häpesi omaa surkeata länttiään, joka hädintuskin näkyi luodon huipulta. — Isä, minulta loppuivat voimat jo matkalla, en millään jaksanut puhalttaa.

— Mikä se sellainen tuuli on, joka ei puhalttaa jaksa, tulistui isä ja muuttui

hirmumyrskyn näköiseksi, vaikka raihainen olikin. Louna jo pelästyi isänsä ja luuli, että tuo upottaa hänet vaikka meren syvyyksiin. Mutta vain hetken jaksoi vanhus pauhata ja lauhtuneena jo puhui nuorimmalleen:

— Taitaa se olla niin, että kovin vähän olen ehtinyt sinua opettaa. Vaikeaa se on ollut yksinhuoltajan myrskyäminen, kun äitinne lähti se Etelän Monsoonin mukaan. Mitenkä sinä raukka olisitkaan kunnan palkeet kasvattanut. Mutta en minä muuta taida sanoa kuin yritä poikani, yritä. Ja säästele voimiasi viisaammin kuin isäukkos.

Sen sanottuaan myrsky laantui ja kuoli. Merenkantama ulappa tyyntyi ja tuulipojat surivat isänsä. Mitenkä turhalta näytti nyt isän elämän työ! Puhurina oli pauhannut, myrskynnyt ja vaahdonnut ja vasta itsekin vanhoilla päivillään huomasi, että saattoipa tuo meri tyyntä ja rauhaisakin olla. Siinä näkyi paikallaan pysyvän niinkin.

Sadekin yhtyi suruun ja oli tuon suruajan jälkeenkä aina tuulien seurassa kyyneleillään maata viruttamassa.

Mutta Lounatuuli tunsikin olevansa huono. Hän ei kyennyt isänsä toivetta täyttämään. Mitäpä olisi enää hänen tekosillaan väliä?

Ja Louna alkoi varastella. Yllättäen se pyrähteli milloin minnekin maan kolkkaan. Pikkutyöiltä se kaappasi huiveja, ikkunapöydiltä rosvoasi asiapapereita, lipputangoista repi koko Universumin liput, omenapuista riipi kukukset, katoilta irrotteli peltejä niin että sade tuli sisälle ja keitteli vesivelliä taloissa omia aikojaan, kun asukkaat olivat poissa. Lopulta Lounalla oli niin paljon tavaraa, että sen oli muistettava isän neuvoa: asunto pitäisi hankkia. Mitäpä itselle, mutta noille varastetuille tavaroille tilaa tarvittiin.

Lounatuulesta tuli niin tunnettu varas, että aina kun ihmisiltä maan päällä jotakin hukkui, he totesivat ykskantaan: Tuuli sen on vienyt, mikä lie Myrskyn poika käynyt ja ottanut. Varakaaksi ei juuri muita epäilty. Louna oli aina syyllinen.

Hädissään Louna keräsi tavaroitaan metsän laitaan ja suunnitteli tuonne kuusikon pimentoon salaista asuntoa itselleen, mutta ei kuusimetsään tuulta mahtunut. Lounan oli palattava silmiensä väräisen, sinipunaisen järven luo. — Jos vielä uudelleen koettaisi puhalttaa.

— Älä keikuta venettä, sanoi ihmisen toiselle.

— En minä sitä keikuta, tuuli sitä keikuttaa, vastasi toinen.

Louna kuuli ihmisten puheen ja alkoi uskoa itseensä. Hän osasi sittenkin puhalttaa! se onnistui! Järvi leikki hänen kanssaan!

Syntyi hänellekin lahtia ja lahtien lahtia ja suvantoja ja salmia. Kannaksen taakse vielä pikkuinen lampikin, jossa saattoi kumivenettä keikutella.

Saatuun järviasuntonsa valmiiksi, Louna lähti taas merelle, minne hänen isänsä oli haudattu. Syvälle meren haudan pohjalle hän kuiskasi isälleen: Minä olen tehnyt nyt oman asunnon, oman järven, oikein sopivat laineet ja salmet ja kaikki. Isä, minun ei enää tarvitse varastella ja kaiken, mitä olen vienyt puhallan takaisin.

Ja Luonatuuli puhalsi lämpimästi ja palautti huivit, asiapaperit, Universumin liput, omenapuun kukat ja kattopeltit.

Morsiamenkin Louna löysi kotijärvensä läheltä ja neitoa kutsuttiin Etelätuuleksi. Häihin kutsuttiin molemmat veljet perheineen ja pian syntyi Lounalle kolme suloista tyttöä: Suvituuli, Huvituuli ja Lumituuli.

Yhteiskoulun ”puupää” palveluksessa

Lääkäri oli antanut kehoituksen, että hankalan hengitystieallergiani vuoksi lähtisin pois Helsingistä. Ryhdyin katselemaan opettajanpaikka ilmoituksia, joita silloin sotien jälkeen olikin avoimna erittäin runsaasti. Työtövrini tuli kääntäneeksi huomioni Parkanoon. Hän näet sanoi: ”Älä ainakaan Parkanoon hae. Ei siellä voi asua, ei varsinkaan Lapinnevalla, erämaassa.” Hänen siirtokotinsa oli ollut siellä. Parkanolainen minusta uhallakin tuli! Oikein hyvin kykenin asumaan kaikki 25 vuotta. Allergiaoireetkin hävisivät pian ja pysyivät poissa koko ajan.

Tottahan minä olin tarttunut myös lehti-ilmoituksessa olleeseen ”täkyyn”, joka lupasi: ”Koululla on uusi ajanmukainen koulutalo.” Ja siellä ”Lystin mäellä” tämä uusi, tyyliltään konstailematon, kookas rakennus — myöhemmin ”puupään” lempinimen perusrakennusmateriaalinsa mukaan saanut — jo seisoi. Syyslukukauden -49 verran oli vielä odotettava, kunnes omaan kouluun päästiin.

Parkanon Yhteiskoulun uudesta kodista riitti ilonaiheita jokaiselle. Rehtorilla oli nyt oma kansliahuone entisen pahvisseinällä opettajahuoneesta erotetun nurkkauksen sijasta. Kaappitilaa oli paitsi rehtorilla myös opettajilla viereisessä opettajahuoneessa. Kalustus oli osittain vanhaa, mutta opettajat saivat nyt istua uuden pitkän pöydän ääressä. Olin tehnyt ensi kerran tuttavuutta koulun naistoimikunnan kanssa, kun Elna Vuorion luona oli matonkudetalkoot. Nyt oli upo uusi räsymatto jo valmiina opettajahuoneen lattialla. Joka syksy se oli Olga Salmisen toimesta raikkaan puhdas ja oli pitkään jalkojemme tallattavana. Luokat olivat valoisia ja niissä oli hyvä akustiikka. Nyt oli myös IIB:llä oma luokka, kun rukoushuoneella oli joko istuttava penkeillä juhlasalissa liikuteltavan taulun edessä tai kierrettävä. Ilmaa oli 40:n ekaluokkalaiseni käytössä riittävästi, niin ettei opettajien enää tarvinnut valitella hapen loppumista. Vahtimestarin perheellä oli uusi kotinsa koulurakennuksen alakerrassa. Upealle lintukaapille ja muille luonnonhistorian ja maantiedon, etupäässä Karjalasta evakoiduksi saaduille, kokoelmille oli järjestynyt pieni huone kolmannesta kerroksesta ns. ”kerholan” vierestä.

Erillinen ulkorakennus pihamaan toisella laidalla korvasi entiset ylen rapistuneet tilat.

Kun yhteiskoulun historiikista kerailin tämän ensimmäisen koulutalon syntyhistoriaa, ymmärsin, että sodan jälkeisissä oloissa saavutuksesta sopi olla ylpeä. Tavarain ja rahan puutteen merkit luomukseen kuitenkin jäivät. Koulutilojen osalta tämä näkyi siinä, että yläkerran avoimen tilan tuli olla sekä juhlasali että tyttöjen ja poikien voimistelusalit. Materiaalista tulikin kysyneeksi, eikä keskuslämmityslaitteistoa todellakaan ollut hankittavissa. Uunilämmityksen hoito vaati näin suuressa talossa paljon työtä. Olipa urakka, kun toiseen kerrokseen kiskottiin metrisiä halkoja nipuiksi sidottuina! Alakerran lämmitys oli luonnollisesti vähän helpompaa. Lämmön epätasaisuudesta osittain johtui, että käytävien kylmiin ulkoseiniin sijoitetut vesijohtoputket jäätyivät. Kerrankos talvella nähtiin ison vesitiinin seisovat koulun pihassa vesipulaa torjumassa.

Uudessakin koulussa elämä oli pääosin arkea ja aherrusta. Toki juhliakin osattiin. Silloin leviteltiin juhlasalin istuimiksi kasassa olleet penkit, joitten saranoilla varustetut selkänöjat ja jalat taivuteltiin istumisasentoon. Seinätön

koroke näyttämönä ei oikein suuriin yrityksiin rohkaissut. Mutta siellähän se Matti-kantorin kuoro seisoi ja kajautti monipuolisen kevätmatinean päätökseksi täysin rinnoin Merikannon ”Kesäillan valssin”. Vaikeuksia uhmaten hankittiin näyttävät puvut prinsessalle ja hovineideille samoin muu rekvisiitta ja niin sai ”Sikopaimen” suurta suosiota saaneen esityksensä. Suosittuja olivat koulun naistoimikunnan järjestämät tilaisuudet, joissa rahahaviksi tarkoitettussa onginnassa oli aina tungosta.

”Puupään” kohtalona oli tulla varsin pian liian pieneksi. Oppilasmäärä kasvoi 1950 -luvulla nopeasti, joten opetustiloja tarvittiin lisää. Hanke lukioluokkien saamiseksi oli vireillä. Kun koolle kutsuttu kokous vähän empi paikkakunnan syrjäisyyttä ajatellen, kuultiin Väinö Ryttilän puheenvuoro: ”Maapallo on pyöreä ja jokainen paikka on keskellä. Ei me missään sivussa olla.” Epäilyt väistyivät ja anomuspäätös tehtiin. Toisella kerralla sitten onnistuttiinkin.

Vaikka koulun laajeneminen 8-luokkaiseksi syksystä -53 alkaen vaatikin kokonaan uuden rakennussuunnitelman, oli ”puupäänkin” vielä joustet-

Parkanon yhteiskoulun opettajia uudessa opettajahuoneessa kevätlukukaudella 1950. Opettajat vasemmalta: Matti Roiha (laulu), Veikko Pokkinen (piirustus, poikien voimistelu), Toini Vainio (luonnonhistoria, maantiede), Yrjö Uotila (rehtori, äidinkieli), Ester Hirvelä (myöh. Elomaa, vieraat kielet), Martti Tuisku (historia) ja Erkki Lilja (matematiikka, luonnonoppi).

tava. Eräät oppilaspolvet muistavat varmaan asioineensa kansliassa, joka oli kapea ja pitkä kuin käytävä. Rehtorin entinen kanslia oli luovutettu lisääntyneen opettajajoukon käyttöön. Kansliaksi oli nipistetty osa kahdeksi luokaksi jaetun juhlasalin toisesta päästä. Aamuhartaudet pidettiin alakerran käytävässä ja portailla. Juhla- ja opetustiloja lainattiin kansakoululta ja rukoushuoneelta. Syksyllä ennen juhlasalisiiven valmistumista vähän hytistiin, kun muurit oli purettu eikä uusi lämpökeskus ollut vielä valmis.

”Hätä ei oikein lukenut lakia”, kun talon kolmatta kerrostakin ryhdyttiin osittain ottamaan käyttöön. Kerran syksyllä oli kouluun tultaessa todettavissa, miten ”kerhola” oli saanut suuret ikkunat ja kattoa oli nostettu. Käytössä oli nyt ”kerholuokka”. Kerran muistan pidetyn poistumisharjoituksen, kun puutalon palovaarallisuus tiedostettiin. Kerran taas pelästyttiin pahapäiväisesti, kun paljastui, että teini-illan aikana oltiin pyrkimässä ”salapolttoon” mm. näyttämökoristeiden varastona pidetylle ullakolle.

Asuntopula oli ajan ilmiö, ja niin oli edelleen opettajapulakin. Ilmoituksissa luvattiinkin, että ”koulu avustaa asunnon hankkimisessa”. Yksi vaihe tässä toiminnassa oli kahden, huoneen ja keittiön käsittävän, huoneiston varustaminen opettaja-asunnoiksi itse koulutalossa. Toinen oli entinen vahtimestarin asunto, joka oli vapautunut vahtimestarin perheen muutettua uuteen kotiin juhlasalisiivestä. Toinen sijaitsi vastaavalla kohdalla kolmannessa kerroksessa. Parempien aikojen tultua kanslia sai käyttöönsä alakerran opettaja-asunnon. Yläkerran asunnosta tuli lukion lukusali. Palopäällikön luvalla siellä sai kokoontua myös pieniä opetusryhmiä, jollaisia ainevalintojen yhteydessä syntyi. Kesällä -64 ”puupää” koko perusteellisen remontin.

Kun minun Parkanon vuosilleni tuli piste vuonna 1974, oli yhteiskoulun kiinteistö jo siirtynyt silloisen Parkanon kauppalan omistukseen. Suuria muutoksia ei ollut tapahtunut, niin että myös rakennuskompleksin vanhin osa jatkoi palveluksiaan. Vaatimattomuudesta huolimatta juuri tämä ”puupää” on ollut se rakennus, jossa on konkretisoitunut äitien ja isien toive saada oppikoulutie avatuksi myös näiden seutujen lapsille. Juuri tämän koulun seinällä on ollut mustalle veralle apteekkarinrouva Blomqvistin taidokkaasti kirjailema luettavissa ”koulun isän”, rehtori Uotilan ikäänkuin testamentikseen jättämät sanat: ”Koulu on pyhä ja se on sellaisena pidettävä”.

Parkanon yhteiskoulun I luokka uudessa koulutalossa kevtlukukaudella 1950.

Uuden koulutalon juhla- ja voimistelusalin rakennuksen II kerroksessa.

Luonnonhistorian ja maantiedon kokoelmahuone uuden koulutalon III kerroksessa.

Kuivia ratapölkkyjä pitkin oli mukava askeltaa eteenpäin...

LEENA PERÄLÄ

Vatusenmäestä Lystinmäkeen

Koulutieni 50-luvulla

Jokaisena kouluaamuna tuli äitini tasan puoli kahdeksan sänkyini viereen herätellen koulutielle. Sisäinen kello ei vielä nuoruusiässä toimi, unta vain riittäisi ja riittäisi.

Olin tahdittanut aamujeni jokaisen minuutin radion aamuohjelman mukaiseksi. Jos kouluun lähtiessä tuli aamuhartauden alkuvirsi, ehtisin hyvin, koska koulun kello soi 8.25. Aikaa oli siis tunnin verran. Jos radiosta kuului-kin saarna, täytyi koulutielle syöksyä.

Selvisin aamutoimistani rutiinilla nopeasti. Joka-aamuinen ”menyni” leipäressu vahvikkeena lähdin melko painava koululaukku kädessäni viiden kilometrin koulumatkalle rautatielle. Rautatielle??? — Radalla kulkuhan on laissa kielletty! No, ilmankos siellä oli niin harvoin vastaantulijoita! Mitä nyt joskus juna kulki. Porista päin alamäkeä kun huristeli, se joskus pääsi pelästyttyämään kulkijan töräyttämällä melkein niskan takana.

Rautatie oikaisi koulutieni runsaalla kilometrillä, mikä olikin aamukiireiselle hieno asia. Ajatuksiini ei mitenkään mahtunut lähteä kotipihasta johtavaa oikeata tietä eteenpäin. Sehän vei aluksi ihan väärään suuntaan: Karhulaan ja Toukolaan päin ja vasta Riihihalmeen ahteen päällä kääntyi kirkolle ja koulutielle.

Jos kotoa lähtiessä oli radiosta kuulunut aamuhartauden alkuvirsi, oli aika poiketa Vienolan kohdalla radalta Uusivatuseen Airaa, luokkatoveriani

hakemaan. — Aira meni jo, oli usein äitinsä vastaus navettapolullaan. Siinäpä olikin heti mukava alamäki panna juoksuksi. Ettei vaan taas maitopullon korkki aukeaisi, elukkaoppi haisee jo riittävän pahalle ja lehdet ovat liimautuneet toisiinsa kiinni...

— Voi — eiliset rentukannuput ovat juuri aukeamaisillaan! Vuorijoen ylittävällä puusillalla piti ehdottomasti kurkistaa veteen ja veden töyräille. Parhaat rentukkapaikat!

Korkomäen kauniiden lehtikuusien kohdalla taas ei koskaan voinut juosta. Talorötiskö seiso siellä puittensa suojassa kylmänä ja alakuloisena. Ei näkynyt Noonia, ei Ettaa, eikä heidän kanojaan, ei lampaitaan.

Parin askeleen päässä tien toisella puolen, olivat joka-aamuiset ystävät askareissaan; Kuirin Elli ja Arvo, toinen aina heilauttamassa kättään tervehdykseksi.

Sieltäkin oli jo ehditty lähteä kouluun. Marttilan Tuula ja Palosen Aila, luokkatoveritani molemmat, olivat ajat sitten koulutiellä, vaan ei rautatiellä.

Jos edelleenkin oli oman mittapuuni mukaan kohtuullisesti aikaa (rannekel-lohan tuli vasta rippilahjaksi), nousin radalle Kuirinlahden ylikäytävältä. Jos arvioin olevan kiireen, kiipesin radalle nelinkontin koululaukkuni kanssa — ja kengät täynnä hiekkaa. Rautatie oli tässä kohdin matkani korkein ja koulutieni hankalin kohta.

Kuivia ratapölkkyjä pitkin oli mukava askeltaa eteenpäin. Kiskot ja sateen jälkeen kosteat ratapölkkyt loivat oman oudon tuoksunsa. Sitä täytyy vieläkin joskus käydä nuuhkimassa.

Kaukana edessäni harppoi Vuorelan Alpo ainakin kaksi ratapölkkyä kerralla. Hän asui Karhulassa ja oli huomannut myös radan oikaisevan mukavasti koulumatkaa.

Koska rautatie todellakin oli korkealla, oli kävellessä mukava sieltä seurata maailman menoja. Alhaalla järven rannassa oli laitumella kaksi Kivelän hevosta. Koskaan en kuitenkaan nähnyt hevosmiestä.

Tällä kohdalla meni radan alitse oja, jonka penkalta olin juuri löytänyt käenrieskoja. Mainio lisä kasvistooni! Käenrieskat kukkivat heti rentukoiden jälkeen.

Talvisin Korkomäen rannasta meni talvitie jään ylitse kirkkorantaan, missä se Salvoksen (nyk. Matin Auto) kohdalla nousi ylös. Niemenperältä tuli samansuuntainen tie samaan rantaan. Aamuisin ei tiellä kulkijoita paljon näkynyt — itsekin kuljin siitä hyvin harvoin. Liian yksitoikkoista!

Pentin talon kohdalla kevään tulon aisti hyvin voimakkaasti. Talvella pelloille tuodut lantapatterit ja koivikon hiidenkorvat loivat sellaisen tuoksuyhdistelmän, että Roihan Matin opettamat kevätlaulut alkoivat väkisin hyristä rinnassa.

Pentin jälkeen oli koulutieni viidestä ylikäytävästä viimeinen, ja siinä kohdin laskeuduin alas maantielle — taas kengät täynnä hiekkaa. Tässä kodin joskus tapasin muut meiltäpäin kouluun tulijat.

Terveystalon kohdalla iloiset tervehdykset Vappu Tuomen tai Bertta Järvisen kanssa — työhönlöhän hekin olivat menossa.

Rauhalan ohitti koulutyttö melkein kulmat kurtussa. Siellä, tiuhan kuusi-aidan sisällä en koskaan käynyt, enkä tuntenut ketään, joka olisi sieltä mitään kertonut. Ei Paavosen Annelikaan, vaikka vierellä asui. Se pysyikin kauan mielessäni ”salaisena puutarha-

na”, johon olisin voinut sijoittaa nuortenkirjan tapahtumasarjan...

— Jokohan Anneli ja Jussilan Ritvakin ovat menneet kouluun, kurja aina kulkea koko matka yksin? Tyhjä oli polku, joka erkani maantieltä Jussilan kohdalta ojanpenkan savista reunaan Lystinmäkeen. Tällä kertaa nopea silmäys savisiin kenkiin...

Mäelle, talojen luo tultua näkyikin jo koulun pihaan. Tällöin juuri joko kello soi, tai oppilaat olivat jonossa mennäkseen sisälle. Jos Pokatso (Veikko Pokkinen) oli valvojana, oli viisainta jäädä nurkan taakse ja siitä huomaamattomasti hivuttautua sisälle. Toivottavasti Vaksi (Sulo Salminen) ei

nähnyt! Vaksi kuului kunnioitettujen ja vähän pelättyjenkin henkilöiden saraan.

Aina sentään ehdin! En muista koskaan myöhästyneeni — mitä nyt hikisenä useinmiten eturivin pulpettiin istahdin. — Onkohan Hilikka luokassa, pitää muistaa kertoa käenrieskoista...

Käenrieskat, närhet, lutukat ja Korke-Noonin lampaat suloisessa sekamelskassa päässäni, oli ihan luonnollista herätä historiantuntiin, opettaja Martti Tuiskun, tultua luokkaan:

—Kun sinä Leena olet jo noin punaposkinen ja reipas, niin käypä viemässä nämä kassakaapin avaimet Ellille pankkiin!

Tuvan ja navetan välillä

*Joku on kävellyt pitkän polun,
harjannut kissan ja Kilun ja kolun,
vahtinut vaaroilta riepua lasta,
lepoa haikaillut ehtoolla vasta.*

*Joku on anellut heinälle säätä,
kiiruusti juossut maidolle jäätä.
Päivien kirjaan rustannut pienen säkeen,
krassannut mullat solmuista äkeen.*

*Joku on viskellyt multaa penkkiin,
rakkauskirjeen kätkenyt liinojen alle senkkiin,
muistanut unissaan uunista kakun,
välissä heittänyt äijälle hakun.*

*Joku on kantanut sinkkisangolla kuumaa vettä,
raapinut verille kämmenen keden.
Laskenut mennessään kudelman langat,
juotolla katkaissut ämpärin sangat.*

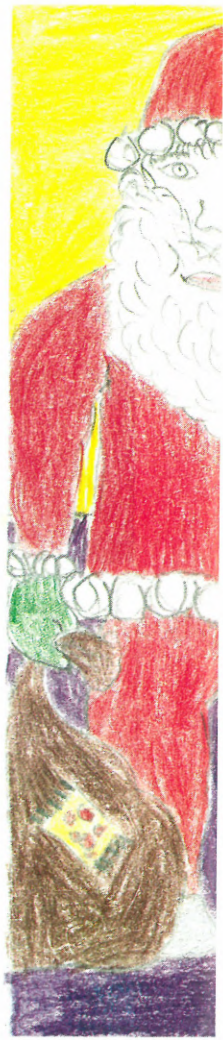
*Joku on noutanut purua lehmän looriin,
hiertänyt reikää esuun ja vooriin.
Kävellyt, kuopinut pitkän polun,
arjelle antanut jokaisen solun.*

*Tuvan ja navetan välillä
— arvonsa ansainnut.*

MARITA PELTONIEMI

TONTTUTOMERA
MARIA KUUHIMO 3C

PETRI NIEMINEN
6 a.

Tontunlahjat

Toina Paunu 5B

Toni Kyösti 6a

JAAVA MUSTASAARI. 3C

EERIKA MYLLÄRI 3B

Kokemuksia erävaelluksen SM-kisoista Napapiirillä 13.—16.9.1990

Ensimmäinen kilpailupäivä torstai

Olimme saapuneet Rovaniemelle edellisenä päivänä junalla ja yöyimme paikkakunnalla opiskelevan ystäväni luona. Saimme lähteä kisaan hyvin levänneinä ja aamulla kävelimme lähellä yöpymisosoitetta sijaitsevaan kilpailukeskukseen.

Kilpailun alku lähestyi. Kokoonnuimme kilpailukeskuksen pihaan, josta lähdettiin jonomuodostelmassa kohti avajaispaikkaa. Reitti kulki alas Ounasvaaran rinnettä, pitkin Ranuan tietä ja päättyi Ounaskosken rantaan uuden, Jätkänkynttiläksi ristityn sillan kohdalle. Rannalla jakauduttiin maahan merkittyihin ruutuihin, joissa ensimmäinen tehtävärasti odotti aloituskäskeyä.

Tunnelma oli odottava, paikalla oli satoja vaeltajia, vanhoja taitajia sekä ensikertalaisia, mutta silti jokainen tunsi samaa innostusta tulevia tehtäviä kohtaan. Avauspuheessa todettiin kisojen suosion kasvaneen viimevuotisesta, erityisesti nuorten ja naisten sarjojen saama runsas osallitujamäärä vakuutti tapahtuman laajenevasta suosiosta tulevaisuudessa. Puhuja toivotti kilpailijoille onnea ja menestystä sekä kehotti säilyttämään hyvän kilpailuhengen.

Lähtölaukaus kajahti taivaalle ja kuin nälkäinen susilauma hyökkäsivät kilpailijat tehtävän kimppuun. Puolesa tunnissa oli tehtävä kelopölkystä jätkänkynttilä ja lämmitettävä sillä leipäjuusto, jonka kera sai syödä hillaa. Hankalimmaksi osoittautui pölkyn halkaiseminen, sillä pehmeällä nurmikolla ei kirveellä lyönti tehonnut sitke-

ään puuhun. Saimme puut palamaan toisella sytytyksellä ja pian juusto oli syötävän lämmintä. Lähdimme suorituspaijalta n. 2 minuuttia ennen ajan loppumista.

Vaellusohjeen mukaan siirryimme linja-autoon, jossa liikkeelle lähdön jälkeen annettiin kirjallisia tehtäviä. Aihepiiri oli napapiiritietoutta, ensiapua, vaellustietoa ja suunnistusta. Matka kesti 80 minuuttia ja klo 13 aikaan astuimme ulos autosta Ranuan sukellusveneterminaalin pysäköintialueelle.

Jälleen kilpailijat etsivät oman suorituspaijansa, jolla tällä kertaa odoteli ranualainen koululainen. Hän oli käpyjä kerätessä tipahtanut puusta ja oli syytä epäillä vammaa kaularangan alueella. Siitä sitten vaan potilas makuualustalle ja hoitotoimet käyntiin ja kirjoittelimme hätäilmoituksen tehtäväpaperiin. Koko ajan juttelimme potilaan kanssa, joka oli kuten muutkin koululaiset saanut koulusta vapaata siinä päivänä. Niin, mekin olimme pois koulusta, mutta pelkästään omalla akateemisella vapaudella.

Seuraavan tehtäväpaperin eka kohta kysyy: Mitä tarkoittaa ranualaisten puhessa "kultainen taimen"? Ei ole totta puheen aavistustakaan, mutta kaveri onneksi tiesi, että se on matkustajasukellusveneen nimi. Niin kyllä se nyt tuntuu jo tutulta minustakin. Valitettavasti kumpikaan ei arvannut kultaisen taimenen olevan myös paikallisen vetouistelukilpailun nimi.

Ensimmäiset askeleet metsään astelimme tutkimaan meitä varten haalittuja eläinten jätöksiä. Pari ensimmäistä kohdetta on lähellä vesirajaa kiven päällä, hmm ...taitaa olla veden äärellä asustavia pikkunisäkkäitä. Ekana mieleen tulee piisami, saukko, vesimyyrä ja ties mitä, mutta mitkä niistä voisivat olla kyseessä. Kaverikaan ti oikein tunnu varmalta, koetetaan siis löytää jotain mistä molemmat ovat yhtä varmoja. Seuraavat näytteet olivat jo isokoisempien elukoiden jäljiltä, toinen oli selvästi hirvi, mutta oliko se toinen poro vai metsäpeura. Ei ollut kumpikaan, vaan metsäkauris, mutta kyllä liippasi likeltä.

Nyt onkin tunnistettava häkissä lymyvä, ihka elävä eläin. Haa, pikkunisäkäs,

Väsyneet jalatkin vaativat huoltoa. Kirjoittaja sukanvaihdossa taipaleella.

muttei ainakaan hiiri eikä myyrä vaan nokasta päätellen nokkahiiri. Niin, nokkahiiri se oli, mutta emmehän me tienneet sen olevan vain eräs nokkahiirilaji. Oikeasti elukka olisi ollut vesipäästäinen, jonka kyllä helposti erottaa kaikista muista päästäisistä. Seuraavassa häkissä oli lintu, vieläpä pöllö, mutta onko se hiiri- vai helmipöllö. Ei ainakaan helmipöllö, olimme heti yhtä mieltä, mutta ei se oikein hiiripöllökään..., lisäehdotusten puuttuessa täytyi kuitenkin arvata sulkaniikka hiiripöllöksi. Jälleen on kohteena häkkiin vangittu eläin, pieni peto. ”Ei voi olla muu kuin hilleri”, päätelimme. Eikä voinutkaan, sillä ensimmäistä kertaa olimme syystäkin varmoja. Tämän alueen maakuntalintu? Mitä tulee mieleen? No, minulle ei paljoa, mutta riekko kuulostaa aika mainiolta, kun kaveri sitä ehdottaa. Viimeisenä tällä kertaa tunnustetaan sienilajia, joka minusta on selvästi tatti, mutta eihän se riitä. Eli mikä tatti se voi olla, kun ei olla ennen sen väristä nähty ja enää, jos se ei olekaan tatti. Jätetään tämä parin hommaksi, en ole koskaan oikein pitänyt sienistä, enkä niitä välittänyt oppia tuntemaan. Arvaamme siis jotain, että saadaan jätettyä vastaukset ja jatkamme matkaa niinkuin muutkin.

Kilpailujoukko on yhä melko tiiviisti kasassa, kun saavumme sillalle, jonka päässä tarkastetaan partioiden kalastusluvut. Pakkasimme lupamme rinkan taskuun, josta ne sai kävellessä esiin ja saimme kävellä monien partioiden ohi heidän kaivaessaan korttejaan rinkan uumenista. Silta oli n. 40 metriä pitkä ja yhdisti Simojärven kaksi vastarantaan salmen yli. Maitse kulki kiertoa olisi tullut kymmeniä kilometrejä.

Vastarannalla oli hautausmaa, joka luultavasti ei enää ole käytössä. Sen laitamilla meille jaettiin kilpailukortit ja -kartat sekä seuraava tehtävä matopurkin kera. Tehtävänä oli vaeltaa yöpymisrastille (T2) rastiin (T1) kautta ja vaelluksen aikana kerätä eri kasvilajeja sekä onkimalla pyydystä mahdollisimman monta (max. 10) eri kalalajia. Kasvilajeista tunsimme ennestään suurimman osan ja loput saatoimme päätellä. Jo alkumatkasta aloimme poimia puolukoita sekä keräillä jäkälää, karpaloita, sieniä ja muita pyydyttyjä kasveja. Kalastuksen päätimme jättää loppumatkalle tai yörastille senhetkisen tilanteen mukaan.

Päivätaipaleeksi tuli suoraan kartalta mitattuna 13 km eli maastossa matka oli n. 17 km. Aikaa oli riittävästi, sillä yörastille oli saavuttava klo 20.00 mennessä. Matka rastille T1 alkoi mukavasti kapeaa hiekkatietä pitkin, mutta pian se loppui ja siirryimme pellon yli maastoon. Sen jälkeen ei tarvinnut etsiä suota, sitä oli edessä kilometrikaupalla. Vaihtelua toivat ryteiköt, joissa sai jatkuvasti etsiä rakoa, mistä mahtuisi rinka selässä läpi.

Saavumme pari kilometriä ennen ensimmäistä rastia Simojärven laskevan luoman suulle. Kartan mukaan se

olisi juuri niin leveä, ettei siitä pääse kuivana yli ja saimme todeta sen pian. Siispä suuntasimme yläjuoksua kohti pitkin luoman reunaan. Vajaan kilometrin mutkittelun jälkeen se kapeni muuttuen pikkuhiljaa ojaksi ja lopulta löytyi kohta, josta lukuivat vaeltajat jo ennen meitä olivat kulkeneet. Matka jatkui jälleen suolle, missä reititimme löysi parin lammen väliin. Tarkoituksemme oli ollut kiertää molemmat lammet, mutta koska kiertomatka oli olematon, jatkoimme suoraan enää kilometrin päässä sijaitsevaa rastia kohden. Jäljellä oleva kilometri kuljettiin rasittavasti urottavan suon yli, vain riipeä vauhti auttoi pysymään liikkeessä — siinä jäi hengästys huomaamatta, kun yritimme astella tahdikkaasti heitteisessä suossa.

Rasti T1 sijaitsi sillalla, joka johti Vohonjoen yli. Sillä kohtaa virta on noin 10 metriä leveä, mutta veden virtaus melko kova. Tehtäväksi annettiin ylittää joki puomeja pitkin haluamisaan varusteissa. Valittavana oli kaksi ylityskohtaa, helpompi ja vaikeampi, kaksilla eri pisteillä. Valitsimme vaikeamman, koska ’helpompikaan’ puomi ei olisi ollut sen kuivempi pudotessa. Riisuimme rinkat ja päällysvaatteet, itse asiassa meillä oli päällä pelkkä paita sekä minulla vielä sukat liukastumisen välttämiseksi, ja lähdimme yritykseen. Parini päätti lähteä ensin, molempien piti päästä yli kahdessa minuutissa, ja minä jäin kylmästä hytisten odottamaan sopivaa hetkeä lähteä perään. Kun ensimmäinen oli siirtynyt toiselle tukille, oli toisen heti lähdettävä liikkeelle ajan säästämiseksi. Ennen kuin pari oli vastarannalla oli vaihtamassa tukilta toiselle. Tukki upposi polvea myöten veteen astuessani sen päähän, pystyssä pysyminen vaati hidastamista, mutta loppumatkan viuhdoin jälleen puolijuoksua rantaan saakka.

Saatoimme lähteä kohti rastia T2 melkoisen hyvällä tuulella, selviäminen kuivana veden ylityksestä on ennen kaikkea iloinen asia. Loppupäivän reitti oli niinkään mukava juttu, sillä koko matkan sai nyt kävellä soratietä vieläpä ilman pitkiä kiertelyitä. Pieni helpotus olikin tarpeen, olin jo väsyksissä ensimmäisen rastivälin matkasta ja maatiekävelyssä oli helpompi syödä juna- matkalta jääneitä eväitä. Pidimme melkoisesti vauhtia, sillä kellonhan mukaan näissä kisoissa vaelletaan. Vasta saapuessamme rastille huomasimme tavoitelleemme tuntia vaadittua aikaisemmin maaliin. Olimme ennen seitsemää illalla yörastilla muiden vielä kalastellessa ja marjastaessa matkan varrella.

Tällä rastilla palautettiin kerätyt kasvinäytteet ja annettiin tehtäksi mitata kerätyistä puolukoista puoli litraa pussiin ja laittaa loput eri pussiin. Koska

muuta ei neuvottu aloimme keskustella, kummalla mukeistamme marjat mitattaisiin, sillä toinen oli 1,75 dl ja toinen 2,45 dl. Siinä vaiheessa joku valvoijasta kuuli puheemme ja riensi sanomaan mittausvälineiden käytön olevan kiellettyä tässä tehtävässä. Minkäs sille mahtaa, oli jatkettava pelkällä näppituntumalla tai ei ihan, sillä kukaan ei näyttänyt kuitenkaan seuraavan kovin tiiviisti puuhiamme, joten vaivihkaa kokeilimme välillä marjapussin sisältöä mukiin — tarkistukseksi.

Edessä oli ensimmäinen yörasti vielä täysin valoisassa illassa ja laavun pysyttäminen kävi helposti. Polttopuut oli etsittävä leirialueen maasta ja siinä oli eduksi, että olimme saapuneet melkein ensimmäisinä rastille. Nyt oli vielä mahdollisuus kalastustehtävän yrittämiseen. Jätin parini keittelemään sapuskaa, kun lähdin optimistisena ongelle. Puolen tunnin kuluttua oli niin pimeää, ettei oma leiri tahtonut erottua muiden joukosta palatessani takaisin — ilman saalista, mutta siima solmussa. Kisan jälkeen saatujen tulostietojen mukaan oli kalastettu kaikkiaan kuusi kalaa. Kilpailupareja oli kuitenkin pari sataa. Ehkäpä kala ei liikkunut sinä iltana.

Toinen kilpailupäivä perjantai

Perjantaipäivä alkoi n. klo 4.50 herätyskellon ääneen, makuupussin sisältä kömpimisellä. Yöllä oli satanut ja oli pari astetta lämmintä. Aamiainen, laavun pakkaaminen ja rinkat selkään. Jäsenet olivat vielä kylmästä kankeat, kun aloimme pohtia ensimmäistä tehtävää. Päivän rastit oli tunnustettava valokuvasta ja sijoitettava kartalle. Uskomattoman hankalaa. Lopulta oli niin kylmä, ettei voinut enää jäädä paikalleen ja arvailimme rastien paikat karttaan päästäksemme tarkistuttamaan sen.

Saimme vaelluskäskyn, matkaa edessä kartalta mitattuna n. 24 km. Matkan varrella viisi rastia, joista kolmannella etukäteen ilmoitettu vesistön ylitystehtävä. Päivän pisimmäksi rastiväliksi tuli suoraan mitattuna n. 8 km. Tiedossa oli kisan rankin päivä. ”Jos tämän selvitämme, ei enää voi luovuttaa”, päätin itsekseni.

Ensimmäinen tehtäväraasti sujui meiltä nappiin, kun oli arvioitava oman rinkan paino. Olin kotona ennen lähtöä punninnut pakkaamani rinkan ja arvioin sen 14-kiloiseksi. Toinen rinka oli kilon verran kevyempi. Rastinvalvojat kertoivat tähän mennessä painavimman rinkan olleen n. 23 kiloa — aivan liikaa, kymmenen kiloa on ehdoton ihannepaino tällaisessa kisassa.

Matkasimme kohti toista rastia nähdessämme ensimmäisen villieläimemme. Keskellä suomalaisemaa katseli mei-

tä hirvi turvalliselta etäisyydeltä. Oli kadehdittavaa seurata, kuinka metsiemme suurin eläin loikki joutuisasti pitkällä koivillaan ojien ja risukoiden yli matkoihinsa.

Kun eräs pahimmista rastiväleistä oli takana, piti rastilla alkaa rakentaa narupeureja. Rinkat kiinnitettiin paareille ja ne oli kannettava kahdensadan metrin päähän maaliin. Me juoksimme koko matkan, koska aikaa ei ollut kuin 15 minuuttia. Vauhti ei ollut tappava, vaikka juoksijoilta oli keuhkot revetä ja kädet katketa rasituksesta.

Reiluksi venähtäneen hengäsdystaation jälkeen vesivarastot olivat tyhjentyneet puolilleen. Matka jatkui hakattujen soiden ja metsien yli järven rantaan, josta täydensimme juomapullot. Näimme porolauman hakkuuaukealla ja edellä kulkeva parini poimi maahan pudonneen poronsarven mukaan. Se oli sen verran pieni ja kevyt, että sen saattoi kantaa mukana. Myöhemmin löytyi minullekin oma sarvi matkamuistoksi.

Aloimme lähestyä seuraavaa rastia ja pysähdyimme valmistelemaan kampeitamme vesistön ylitystä varten. Kohta tekisimme rinkoista lautan ja niiden oli parasta pysyä kuivana, mikäli aioimme nukkua seuraavana yönä mukavasti. Varsinainen tehtävä annettiin n. 300 metriä ennen rantaa ja siitä alkoi myös ajanlaskenta. Jälleen me juoksimme rinkat keikkuen. Rannassa yllätyimme: ylitettävä matka oli vain viitisen metriä eikä 40 metriä kuten ennakkotiedoissa kerrottiin. No, ei kannata riemuuta etukäteen, sitä voi kastua aivan yhtä märeksi lyhyemmälläkin matkalla. Ylitys onnistui pariltani erittäin hyvin, hän ei kastunut yhtään. Minä tuli hosuneeksi ja kastelin jalkani mutaisessa vedessä likomäriksi. Rinkat olivat päältä märät vaikka olimme laittaneet ne jätessäkkien sisään, saha oli varmaan puhkaissut ne rikki. Onneksi kaikki tavarat oli pakattu muovipusseihin rinkaankin.

Vastarannalla oli mahdollisuus kuivattella nuotiolla, mutta minulle riitti saappaiden tyhjennys vedestä. Aikataulu oli liian tiukka enempään kuivalluun. Enää kymmenen kilometriä päivän matkaa jäljellä, vaikkakin märkyttään painavissa saappaissa.

Yörastin paikaksi oli valittu Kuulean alue Posiolla. Yön aikana lämpötila oli laskenut nollan alapuolelle ja aamun valjetessa alkoi järven pinnalle kerääntyä usvaa.

Kolmas kilpailupäivä lauantai

Lauantain taival myötäili pitkään merkittyä vaelluspolkua Korouomalle, jossa sijaitsee mm. Suomen tunnetuin

Loppu hyvin, kaikki hyvin. Kirjoittaja (vas.) vaelluskaverinsa Tytin kanssa maaliin saapuneena Ruokolahden SM-kisassa (v. -91).

jääputouskiipeilypaikka. Muutoin kevyttä ja helppokulkuista reittiä oli onnistuneesti saatu rasittavammaksi sijoittamalla rastit aina syviin laaksoihin, joihin laskeuduttiin jyrkkää, kivikkoista rinnettä myöten. Useat vanhemmat vaeltajat kärsivät sen jälkeen polvivaivoista kisan loppuun asti.

Rastitehtävät olivat erittäin monipuolisia ja mielekkäitä suorittaa. Karttatehtävä meni yli ymmärryksen, mutta maastopyörällä ajo ja ensiaputehtävät onnistuivat meiltä hyvin. Erään rastin

kysymyksiin kuului kasvienvärijäystietous, joka oli meille molemmille uutta. Järjestäjien onnistuneimpiin tehtävänäntoihin kuului malminetsintä. Kilpailijoiden oli lohkaistava kalliosta näyte ja lähetettävä se oikeaoppisesti paikannettuna tutkittavaksi. Toiseksi viimeisellä rastilla saimme käyttää nahkasuikaleita, jotka kuuluivat pakolliseen varustukseen. Olimme arvailleet niille etukäteen mitä kummallisimpia käyttötarkoituksia, mutta loppujen lopuksi niistä piti tehdä kravattit kaulaan.

Sen jälkeen kulki koko vaeltajaporukka hienosti kravattit kaulassa.

Yöpymisrastilla oli päivän viimeinen ja vauhdikkain tehtävä. Kilpailijoiden saapuessa rantaan siellä odotti merkilinen muovin ja metallinsekainen rökkiö, josta oli koottava vene. Aikaa annettiin 20 minuuttia veneen kokoamiseen, soutamiseen n. 30 metrin päähän katiskalle, katiskan kokemiseen ja lopuksi veneen purkamiseen lähtöpisteessä. Vaivan palkaksi saimme pitää katiskasta löytyneen komean säyneen ruoanlaittoa varten.

Leiriytymisalue oli samassa paikassa kuin ensimmäisenä yönä ja pystytimme laavummekin melkein samoille sijoille kuin viimeksi. Riisuessani saappaat huomasin ensimmäiset rakot molemmissa päkiöissä. Olimme kävelleet suurimman osan päivän matkasta kuivassa maastossa sekä poluilla ja teillä, mikä rasittaa jalkapohjia käveltäessä saappailla. Huolimatta vaivoista oli laittauduttava välittömästi yöpuulle, sillä tulevana yönä ei lepoaikaa ollut hukattavaksi.

Viimeinen kilpailupäivä sunnuntai

Kisan loppuhuipennus alkoi sunnuntaiamuystä klo 2.30 kokoontumisella

yösuunnistuksen lähtöpaikalle. Tarkoituksena oli kiertää n. 10 km:n mittainen hajontarastireitti eli pikataival, jonka jälkee lähti n. 13 km:n paluumatka rastien kautta kilpailun maaliin. Jokaisella rastilla täytyi molempien partion jäsenen käydä kaikki varusteet mukanaan ja jollekin oli asetettu vahti tarkastamaan säännön noudattamisen.

Tämä oli minulle ensimmäinen yösuunnistus, mutta parini oli edellisvuonna ollut mukana tässä kisassa ja hänellä oli edes vähän kokemusta. Metsä vilisi otsalampun valokiiloja ja partiot rynnistivät jokainen omia teitään, joten oli luotettava vain omaan suunnistustaitoonsa, jos mieli hommasta selviytyä.

Jalkapohjien rakot eivät kestäneet louhikkoisessa maastossa kompurointia kovin pitkään ja melko alussa oli pysähdyttävä niitä laastaroimaan. Menetimme siinä kalliita minuuotteja sen lisäksi, että hellät jalkapohjat estivät riipeämmän kävelytahdin. Vasta parin tunnin runnomisen jälkeen jalkojen tunto alkoi heikentyä riittävästi pystyäkseen jälleen kävelemään normaali- tahtia.

Yösuunnistuksemme onnistui huonosti, koska olimme toiseksi viimeisinä lähdössä paluutaipaleelle. Kello oli

puoli yhdeksän eli samaan aikaan maaliintulijoille alettiin laskea miinus pisteitä. Hyväksytyyn suoritukseen oli aikaa klo 11:een asti, jonka jälkeen maaliin saapujat katsottaisiin keskeyttäneiksi. Me olimme päättäneet ehtiä, koska tavoitteemme näissä kisoissa oli maaliin pääsy, joten ainoa keino oli lisätä vauhtia tuntuvasti.

Huiman loppukirimme ansiosta olimme vihdoin maalissa klo 10.45. Ylitimme maaliviivan juosten kiirehdyttämme viimeiset pari kilometriä koko matkan pikamarssia. Maalissa tarkastettiin vielä, onko partiolla paikallinen kirves mukana. Jos se olisi puuttunut, koko päivän vaivoin ansaitut vaelluspisteet olisi otettu pois.

Kilpailun ensimmäiset maaliintulijat olivat saapuneet puoli kymmenen aikoihin, mikä kertoo kilpailureitin vaativuudesta. Järjestäjät olivat pitäneet reittejä kohtalaisen helppokulkuisina ja päivämatkat oli tehty normaalia paljon pidemmiksi. A-sarjan kokonaismatka oli luokkaa 135 km ja B-sarjan n. 100 km. Normaalisti vastaavat matkat ovat n. 100 ja 75 km.

Vuoden 1991 erävaelluksen SM-kilpailut järjestetään Imatran lähistöllä ja päätimme osallistua samalla kokoonpanolla uudestaan.

ANNI HAVUNEN

Se kahvi

☞ KAHVI... Jo tulvahtaa maailman ihanin tuoksu kaikkialle tuon sanan myötä. Juuri sellaista on kahvi, kaikki muut nautintoaineet kirkkaasti päihittävä aine. Sitä se oli kylläkin vain silloin ennen vanhaan. Nykykansa ei tiedä siitä mitään. Vaikka kuvittelee tietävänsä, mutta kun ei. Se on kasvanut vain automaatin opissa. Ja juo kahvin huuhteluvettä, tiputusta.

☞ Ennen oli toisin. Silloin porotti monesti kahvihammasta lujasti, mikä helligitti kun sai nauttia sitä tumman kullan väristä nektaria. Ah sitä onnea... Nykykansa ei kai tunne sitä porotusta, tuskin sillä sellaista hammasta onkaan. Ne tiuhaan vaihtuvat muotivirtaukset ovat saattaneet viedä sellaiset porotukset maailman tuuliin.

☞ Mutta silloin ennen, ensin oli hankittava se alkuaine porvarista. Kallista se oli ulkomaan tavara hinnaltaan. Eikä ollut kaupan hyllyllä monen väristä

pakettia odottamassa itsepalvelua. Sel-laista ei olisi voitu kuvitella ikinä.

☞ Tiskin takana lattialla seisoi tanakasti kolme säkkiä raakakahvia. Osta-jan tahdon mukaan punnitsi kauppias ruskeaan paperipussiin arvokkaita pöönä. Useimmiten neljänneskilon, tuskin puoltakiloa enempiä kerralla ostettiin. Sata grammaakin riitti pahimaan hätään. Sellainen erä sopi truu-ttiin, jonka kauppias pyöräytti nopealla sormiliikkeellä tiskipaperin vinosta liuskasta. Laatueroja oli silloinkin. Kalleimmat olivat vaalean kellertäviä, pulleita ja kiiltäviä. Seuraavat hieman pienempiä ja vihertäviä. Kolmas luokka oli ruskehtavia ja kiillottomia. Kun arvokas kääre tuotiin taloon, talletti emäntä sen visusti kaappiin määrättyyn paikkaan.

☞ Kun sitten takassa aikanaan oli valkea häätynyt ja sopiva hiillos hehkui, oli vuorossa alustava kahvin valmistus,

paahto. Se oli emännän tärkeä tehtävä se. Prännäri otettiin esiin ja pussista kahmaistiin muutama hyppysellinen ulkomaan antia. Ammatti-ihminen suoritti huolella työn, johon ei moni enää pystyisi. Tuloksena oli kauniin ruskeita tasaisiksi paahtuneita kahveita. Oikeaoppinen paahtaja tiesi että ne olivat täydellisiä silloin kun hikoilivat.

☞ Sitten myllyn toriin keitto jauhetta-vaksi sillä aikaa kun vesi pannussa kiehahti hiilloksen syrjässä. Kahvipannu oli yleensä nokimusta silloin kun ei ollut vielä hellaa. Mutta se mitä oli pannun sisällä, se oli ihmeellistä ainetta. Se oli parasta rohtoa niin ruumiillisiin kun henkisiinkin vaivoihin. Siksi silloin niin terveitä oltiinkin. Kun kolme täyttä kuppusta sai juoda kahvia, eikä silloin vaille saanut jättääkään, oli se ihminen aivan uudistunut jatkamaan arkisia askareitaan. Päivän hyvä mieli löytyi kahvikupista. Eikö ollutkin elämä silloin elämisen arvoista?

”Kuin vähäjärkinen”....

Mies kulutti vanhainkodin yksinäisen ihmisen yksinäistä kunnallista, kahdella valkoisella lakanalla ja korkealla tyynyllä varustettua sänkyä. Huone oli korkea, verhot tiukasti suljettui-
na kuin mies olisi pelännyt vieläkin jotain pahaa tapahtuvaksi. Vielä kerran, täälläkin.

Miehen kasvat olivat eletyn elämän muokkaamat. Kivut olivat kaivertaneet omat uomansa, tuska oli ottanut osansa ja ilot olivat katselleet sivusta kaikkea tapahtuvaa.

Mies ei ollut enää kaunis. Hän oli viimeisen asuinsijansa näköinen, ruma, kolkko ja hautausta vailla.

Miehen parta oli enemmän valkoinen kuin kauniin harmaa. Parta oli miehelle viimeinen jälki itsenäisyydestä mitä oli kunnallisessa vuoteessa onnistunut säilyttää. Joka niinsanotun juhlan edellä mies oli saanut kuulla partansa epäsiisteydestä. Ja se oli tarkoit-
tanut tarkoin koulutetulta henkilökunnalta tiukkoja ohjeita olla kaunis suuressa juhlassa. ”Pitää olla siisti, he olivat ilkkuneet miehen korvassa, pitää papan olla nättinä ensipyhänä, jos sattuisi vaikka papalle tulemaan vieraita. Pappa oli nuo sanat kuullessaan purrut hampaansa, niitä vielä sentään oli, yhteen ja kertonut kaipaavansa aivan jotain muita kuin vieraita. Tutut kun olisivat olleet tervetulleita. Sitä lausetta ymmärtämään ei koulutus ollut montaakaan auttanut. Sitä oli petattu sänky tavallista nopeammin ja lähde-
ty hoitamaan kunnallista työjärjestystä.

He puhuivat aina kuin vähäjärkisel-
le, mies oli ajatellut, joka kerta ja pitänyt partansa omanaan. Itselleen sopivana.

Olihan sitä, aina joskus, tullut itse saksilla lyhennellyksi — oman makunsa mukaiseksi, mutta oliko siitäkään palkkiota tullut, ei.

Ja kuka juhlapyhänä olisi tullut vanhan ja ruman osakkeita ja obligaatioita omistamattoman luo? Kuka? Kuka olisi tullut muuta kuin varmistamaan perintönsä ja kätkemään ahneutensa kukkien ja imelien mitäänsanomattomien hikisten juttujen taa. Tietysti, tottakai, he, jotka olivat kuka mistäkin syystä osuutensa lähteviltä saamassa, he jaksoivat tulla ja mennä. Se vasta oli hupaisaa, mies oli joskus jaksanut itseksensä nauraa, katsella ja nähdä miniöiden ja vävyjen supattelua kuka menee ja kuka on nokkelin kertomaan kuolevalle olevansa juuri siitä parhaasta suvun lohkoista joka ansaitsee saada enemmän kuin sisko tai veli... Ja oli-

han hän kerran sortunut partansa leikkaamaan. Oli hän. Oli. Ja vain siksi, että kunnansiskot olisivat saaneet varmuuden kaiken tekemänsä hyvydestä. Mies nauroi. Nauroi hän.

Mies heräsi ajatuksistaan... Oli päivällisen aika... vaiko jo illan herkut odottivat. Mies söi kuin vanki ovea katsellen, jos vaikka tulisi kehuja tyhjäksi lusikoidusta lautasesta, vai olisiko ruoan tuojalla taas sydänsuruja ja veisi lautasen sanattomana pois.

— Pappa oli kiltti, tänään, nuori rouva totesi, kaikki syöty, lautanen aivan tyhjä, jatkoi täyttämään kärryään muiden kuolleiden sielujen huoneista.

Mies putosi selälleen sängylle ja katseli viimeisen sijansa vaaleata kattoa ja sen ainoata asujaa, kuollutta karpästä tietämättä kummalla heistä olivat asiat paremmassa tilassa. Lehtiä, uusia ja vanhoja oli pöydällä. Niitä ei vain enää jaksanut ja vielä vähemmän näki lukea. Ne nyt vain olivat muistona entisistä ajoista, ilkkumassa kaiken katoavaisuudesta. Niinkuin siitä olisi tarvinut muistuttaa, mies puoliääneen tiuskasi. Hyvä ja kaikki kaunis oli kadonnut ikuisuus sitten, paha ja ruma, niistä ei pääsisi eroon kuin kuolemassa. Elämä oli tullut eletyksi, mies tiesi. Puuttuisi enää viimeinen suora ja sitä kärsittiin niin että sielusta käry nousi. Huomenna tulisi pappi onnittelemaan korkeasta iästä, sen vielä kestäisi, mutta kun aletaan puhua elämän suuresta tarkoituksesta, sen ylevistä hetkistä ja kaikkinaisista saavutuksista, niin sillä hetkellä pitäisi käsissä olla jotain millä puheen keskeyttäisi.

Varmasti se pappi puhuu siististä huoneesta missä on levollista muistella, elää menneen uudelleen, kerätä kaikki mitalit kasaan, helistellä niitä hetken ja odotella enkelten saapumista.

Mies halusi lähteä. Oli yrittänyt pari kertaa kävellä järveen, mutta oli saatu kunnan puolesta aina kiinni ja toisesta yrittämisestä oli tullut keuhkokuume, mutta siitäkin oli kunta hänet onnistuneesti takaisin selliin saattanut.

Pappi puhuisi kaikesta turhasta puhdistautumisesta. Ei se pappi tiennyt, että miehen kolme vaimoa olivat hänet jo kaikesta riisuneet ja ulosotto oli hoitanut elämän jatkosuunnitelmat omalla inhimillisellä tavallaan. Mies näki silmissään jo valmiiksi avatun arkun, siten viikko kylmää suljetun kannen alla ja seurakunta lykkäsi halvan arkun pois tilaa viemästä.

Kolme avioliittoa, elettyjä ja vaimojen puolesta tehtävänsä tehnyttä oli ta-

kana, mies partaansa sivellen totesi. Vaimot olivat olleet nokkelia, paljon, paljon tavallaan yhteistä miestään nokkelampia, mutta ihmekö se, mies nau-rahti. Hän oli ollutkin aina kaikesta keinottelusta vapaa. Sitä ei ollut oma sisin koskaan hyväksynyt ja sen puut-teesta joutui aina maksamaan. Jossa-kin sielunsa sisuksissa mies oli aina tiennyt olleensa vaimoilleen pelkkä it-setuntojen kohentamispaikka, neljä seinää, katto ja lattia missä he, kukin ajallaan olivat kasvattaneet itsensä riit-tävän vahvoiksi lähtemään pesästä ulos kuin linnunpoikaset. Vain sillä erolla että linnut eivät putsanneet koko pesää ja leikanneet tekijältään siipiä.

Mies tiesi. Kaikki vaimot olivat menestyneet elämässä, hänen jälkeensä hyvin. Oli kertynyt maallista, oli syntynyt uusia lapsia ja nuoruuden kaikkinaiset harharetket olivat autuaasti kaikilta salattuja ja osin jo unohdettuja-
kin. Mitä sitä tarpeetonta kantamaan, he pystyivät herkästi, kuin yhdestä suusta lausumaan.

Lapset, mies totesi, ovat kuka missä-kin, mutta eivät koskaan täällä. Sitä oli-
vat vaimot pitäneet huolen. Kasvatta-
neet jo varhaisessa vaiheessa lopulliseen eroon isästään, miehestä, joka ei ollut kasvanut heidän kopioiksi, vaan oli omannut omiakin ajatuksia ja teko-
ja, joita ei naapurin mies ollut kek-sinyt.

Yhdestä asiasta mies oli iloinen. Yk-sikään hänen entisistä vaimoista ei ol-
lut eksynyt samaan kunnanvankilaan. Jos olisi niin sitä olisi hetkeksi piristynyt ja tuomittu vanhuudenhöperyyden sopivasti laimentamaan tuomioon.

Siinä koko elämä, mies totesi. Lom-pakossa muutama kymppi, pankissa kahdentoistavuoden korot neljäkymmenenkolmen markan kuudenkymmenkahden pennin pääomalle. Siinä on perunkirjoittajalle nauramista jos kai-
ken tajuaa. Kaapissa pari pukua, niillä tunnearvoa parinkymppin edestä, loppu olematonta kuin itse päivät joita oli vielä elettävä.

Lapsien kuvat pöydällä niin vanhoja ja matkassa kärsineitä, että pysyivät kasassa raamien avulla. Mutta lapset kuvissa olivat nuoria. Eivät olleet koskaan miehen silmissä saaneet kokea normaalin vanhenemisen koko kirjon, eivät, vaan olivat aina käsissänostelta-
van kevyitä, rypyttömiä ja nauravia.

He kaikki olivat kasvaneet aikuisiksi äitiensä pyyteettömässä rakkaudessa, mitä nyt äidit hieman olivat ottaneet apua elintasoja ja kaikenlaista menes-

tykseen vaadittavaa itsekkyyttä omaavista miehistä jotka eivät kaiketi koskaan tajunneet olleensa ainoastaan välineitä nokkelampien käsissä. Heille oli aina riittänyt lämmin vuode ja kolmen minuutin kananmuna aamuisin.

Siinä koko rakkaus, mies naurahti, koko rakkaus. Eniten tarjoavalle kaikki, loput tappelevat jäljelläolevasta ja hiljaiset miettivät elämän tarkoitusta.

Elämä on tullut eletyksi, mies tiesi.

Miehen pöydällä oli kirje. Moneen kertaan avattu ja luettu kirje. Miten se oli tänne osannut, sitä mies ei jaksanut miettiä, riitti kun pöydällä oli moneen kertaan avattu ja luettu kirje.

Kirje oli lähes viisikymmenvuotiaalta mieheltä. Se kirje oli pitänyt valveilla monta yötä ja palauttanut mieleen niin paljon, että siihen kaikkeen oli ollut pakahtua.

Viikkoon mies ei ollut jaksanut kirjettä avata, ei, vaikka se pyöri aina mielessä. Vuodet kunnan hoivissa olivat kuluttaneet mieltä, kangistaneet joskus niin notkean vartalon kumaraksi kummajaiseksi, mutta aivot, tuo möhkäle korvien välissä, se oli pysytellyt hereillä ja vain ajoittain, salaa hankittu laitton pullo oli antanut yölle levon.

Ja kirjeen jälkeen aivot olivat kuin nuorukaisen, ne olivat tuottaneet aina vain lisää vanhan ruumiin läpi tuskallisena kulkevaa tietoisuutta, ja kuten elämä itse, tietoisuus tuotti tuskaa, teki miljoona kysymystä ja vältti vastamasta ainoaankaan.

Myöhäistä kaikki. Turhaa kaikki. Itsesyytöksistä ei enää jaksanut edes suuttua, ne pitivät vain hereillä tarpeettomuuden ketjussa, ne olivat viimeinen ateria ennen lopullista lähtöä matkalle, johon oli syytön; se oli vain annettu.

Ikävä, katkeruuden syövyttämä ikävä lapsiin oli vähitellen kuollut, kuollut samaa tahtia kuin oma itse oli kuollut, sillä kaiken tässä maailmassa on oltava tasapainossa. Jonkun yletön hyväolo on maksettava kolmen tuskalla, yhden rikkaus on korvattava monen köyhyydellä, naapurin käsittämätön tuuri on maksettava jonkun selittämättömällä epäonnella. Sitä vain on elämä, mies tiesi. Sitä, eikä mitään muuta. Selittämättömät maailman viisaat mitä haluavat, sitä se vain on, sitä kaikki. Helppoa logiikkaa, joka tehdään tahallaan vaikeaksi. Kuka valitsee voittajan, kuka löytää uhrin, sitä olentoa mies ei haluaisi koskaan tavata.

Mies säpsähtää hereille. Heräsi ja poimi pöydällä lojuvan kirjeen vapiseviin sormiinsa. Se oli kaunis kirje. Siinä kerrottiin ensimmäisen vaimon kuolemasta. Ensimmäistä kertaa kirjettä lukiessaan mies oli kironnut. Mitä helvettiä minä sillä tiedolla teen? Se nainen ei ollut silloin kauan sitten osannut lähteä kuin ihminen lähtee.

Kirjeen lopussa poika kertoi haluavansa tavata isänsä, miehen, josta ei mitään muista kuin äitinsä haukut. Mutta kun äitiä ei enää ole, poika selitti, voisin tulla.

Mies tiesi. Oli aina tiennyt. Se nainen ei ollut inhimillinen olento, ei kenellekään. Siksi kai hän oli ollut neljäkymmentä vuotta kirkkovaikkuustossa ja kaiken maailman hyväntekeväisyydessä mukana ostamassa sieluunsa taputusten myötäilemää rauhaa.

Huomenna mies kirjottaisi. Paperi sitä varten oli jo hankittu. Poika saisi tulla. Saisi, jos sillä teolla välttyisi isänsä kohtalon kunnanvuoteesta. Pojassa, mies ajatteli, on ilmeisesti jotain häneltä perittyä. Inhimillisyyttä, mies naurahti ja nukahti levollisena.

Jaollinen luku

Satakuntalainen pöytä on katettu.

Sata kertaa.

Sadalle.

On tapana.

Käskettä.

Vaikka sataisi.

Ennen kuin.

Ennen kuin.

Nuo vieraat.

Nuo kyräilijät.

Astuvat pöytään

— kiireitään sadatellen.

MARITA PELTONIEMI

Parkanon kenneltoiminnasta

Järjestätynyttä kenneltoimintaa on maassamme harjoitettu jo vähän yli sata vuotta. Tähän toimintaan on kuulunut koirarekisterin pito ja näyttelyiden ja erilaisten kokeiden toimeenpano.

Työ on tuottanut mm. puhtaasti suomalaisia, ulkomuodoltaan ja käyttötunnaisuuksiltaan huippurotuja, joista tunnetuimmat ovat suomenpystykorva, suomenajokoira ja karjalankarhu-koira.

Parkanossa kenneltoiminta virisi vähitellen sodan jälkeen. Oli luonnollista, että siihen aikaan parkanolainen kennelharrastus liittyi metsästyksen. Metsästyksen harrastajat ymmärsivät koiran arvon eränkävynissä, ja näin maaperä puhdasrotuisten koirien hankkimiseen ja niillä kilpailemiseen oli valmis. Tiennäyttäjänä toimi Parkanon Erämiehet. Seuran piirissä oli innokkaita varsinkin ajokoiraharrastajia. Toimeenpantiin ajokokeita ja järjestettiin myös näyttelyitä. Myös linnunmetsästyskokeet suomenpystykorville olivat ohjelmassa. Sen ajan koulutustoiminnasta olivat ehkä huomattavimmat ne linnunmetsästyskokeiden palkintotuomarikurssit, jotka kenraali Raappanan johdolla järjestettiin Eräkaidassa vuonna 1953. Näyttelytoiminnasta on ehdottomasti mainittava se kaikkien rotujen näyttely, joka järjestettiin Päivölänmäellä 1950-luvun loppupuolella. Näyttelyyn osallistui yli 200 koiraa. Se on edelleen tänä päivänä suurin näyttely, mitä Parkanossa koskaan on järjestetty. 1960-luvun alkupuolella järjestettiin ajokoirille maakuntaottelu Sata-

Parkanolaisia ajokoiraharrastajia 1940-luvun lopulta. Vas. eläinlääk. B. Petterson, metsäpiiripääll. L. Jarkko, maanvilj. E. Rouhiainen, maanvilj. A. Alanen, autokorjaamon joht. R. Salvos ja leht. T. Sovinen.

kunta-Västernorrland. Näyttelyiden, metsästyskokeiden ja palkintotuomarikurssien ketju on jatkunut katkeamattomana. Viime vuosina seura on keskittynyt hirvenmetsästyskokeiden järjestämiseen.

Aktiivista kenneltyötä tekevien metsästysseurojen joukkoon liittyivät 1970-luvulla Yliskylän Metsästysseura, Susiperän Metsästysseura ja Lapinnevan Eränkävijät. Nämä kolme seuraa

ovat yhdessä Parkanon Erämiesten kanssa vuorotelleet näyttelyiden järjestämisessä niin, että Parkanossa on jo monet vuodet voitu katsastaa koiria vuosittaisessa näyttelyssä. Koepuolella kukin näistä seuroista on keskittynyt tietylle sektorille. Yliskylän Metsästysseura on puuhannut dreeverien ajokokeiden ja hirvenmetsästyskokeiden parissa. Susiperän Metsästysseura on suunnannut toimintaansa ajokokeiden ja viime vuosina varsinkin linnunmetsästyskokeiden alueelle. Lapinnevan Eränkävijät puolestaan tunnetaan ajokokeiden ja hirvenmetsästyskokeiden järjestäjänä. Uusin tulokas aktiivisten kennelseurojen joukossa on Aureen Metsästysseura, joka 1980-luvulla on ryhtynyt ajokokeiden pitoon. Satakunnan Kennelpiirin jäseniä ovat lisäksi Jokiharjun Erämiehet, Vuorijoen Metsästysseura ja Kuivasjärven Eränkävijät. Näin peräti yhdeksän metsästysseuraa on tavalla tai toisella mukana parkanolaisessa kenneltyössä.

Aivan oman mainintansa ansaitsee Parkanon Seudun Palveluskoirakerho. Sen jäsenet harrastavat ns. palveluskoirarotuja, joita käytetään erittäin arvokkaassa työssä erilaisissa pelastustehtävissä, kuten esim. etsinnässä ja suoje-luksessa. Kerho järjestää säännöllisiä koulutustilaisuuksia jäsenilleen ja heidän koirilleen sekä pitää myös palveluskoirakokeita. Eräs mainittava, joskin jon-

Kenraali Raappanan johtaman tuomarikurssin osanottajat Eräkaidassa vuonna 1953. Kuvasta on tunnistettavissa mma. Aarne Alanen, Sointu Salonen, Lauri Tuomi, Kalle Korpe-la, Toivo Aarnio, Lauri Jyrinki ja kolme baskeripäistä Laadun veljestä, Erkki, Tuomo ja Tapani.

kin verran näkymättömämpi koirien käyttö Parkanossa on Pioneerivarikolla suoritettava vartiointityö koirien avulla.

Edellä tuli jo mainituksi Satakunnan Kennelpiiri. Maa on jaettu lähes 20 kennelpiiriin, jotka toimivat Suomen Kennelliiton alaorganisaatioina. Parkano on aina ollut aktiivisesti mukana kennelpiirin toiminnassa. Viimeisin osoitus tästä oli Valtakunnallisen Haukkuottelun toimeenpano Parkanossa tänä vuonna. Myös piirin hallinnossa ovat parkanolaiset olleet jo vuosia mukana. Aikanaan sekä Kalle Korpela että Lauri Tuomi kuuluivat yhtä aikaa piirin hallitukseen. Sittemmin tämän kirjoittaja oli piirin varapuheenjohtaja. Nykyisin Parkanoa edustaa piirihallituksessa Reijo Runsas.

On jonkin verran uskaliaista ryhtyä nimeltä mainitsemaan sellaisia henkilöitä Parkanossa, jotka ovat menestyneet koirillaan joko näyttelyissä tai kokeissa. Jonkun nimi saattaa väkisinkin jäädä pois. Rohkenen kuitenkin ulko muistista mainita joitakin henkilöitä, joiden koirat ovat osallistuneet kokeisiin valtakunnan tasolla. Hirvenmetsästyskokeiden puolella Jukka Koivunen on juuri viime vuosina osallistunut suomenpystykorvallaan valtakunnan kisoihin. Samassa koemuodossa ovat kirjoittajan, Veikko Häyrysen ja Simo Jalosen harmaat norjanhervikoirat kilpailleet suomenmestaruudesta. Dreeverien ajokokeissa ovat erikoisesti menestyneet Reijo Runsaan, Unto Lammin

Kirjoittajan omistama harmaa norjanhervikoiranarttu Vekkulin Kiti, joka voitti Messuhallin näyttelyssä vuonna 1974 koko pystykorvaryhmän.

ja Pentti Lautamäen koirat.

Näyttelyissä ovat menestyneet monien parkanolaisten koirat, varsinkin seurakoirat. Parkanon katukuvaa elävöittävät nimittäin hyvin monenrotuiset seurakoirat. Muotovalion arvoja on tullut, ja omistajan tyytyväisyys on ollut ilmeinen. On ilmeisesti vain ajan kysymys, koska parkanolainen seurakoiraväki järjestäytyy. Seurakoirakerhon aikaansaaminen toisi uuden arvokkaan lisän Parkanon kennelelmään.

Parkanon kenneltoiminnan juuret ovat noin 40 vuotta sitten syntyneessä harrastustoiminnassa. Vuosien mittaan harrastajien joukko on kasvanut voimakkaasti. Uusia rotuja on ilmestynyt Parkanon katukuvaa. Koiranomistajat uhraavat aikaansa ja myös varojaan harrastukselleen. Vastapainoksi he saavat sellaista tyydytystä, jota vain ihmisen uskollisimman ystävän, koiran kanssa yhteenpelaaminen tuottaa. Harrastajien piiri kasvaa jatkuvasti. Tulevaisuus näyttää hyvältä.

Kylätoimikunnat esittelyssä: Vuorossa Pahkala

Kylätoimikuntien toimintojen käynnistyessä Parkanossa, pidettiin myös Pahkalan kaupunginosan asiaa koskeva perustava kokous Puntin kerhohuoneella 8.11.1983. Kokouksessa johti puhetta Juho Jaskari ja paikalle oli saapunut 20 kaupunginosatoimikunnan perustamisesta kiinnostunutta alueen asukasta. Äänestyksen jälkeen toimikunnan nimeksi hyväksyttiin Pahkala-toimikunta.

Toimikunnan ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin kaksivuotiskaudeksi Martti Humala ja muiksi jäseniksi toimikuntaan Elli Helenius, Kaarina Hietaranta, Seija Penttilä, Juho Jaskari, Arvo Koivumäki, Vilho Koivunen, Einar Westerlund ja Risto Viitamäki. Heti ensimmäisessä kokouksessa keskusteltiin erilaisista aktiviteeteista ja toteutettavista hankkeista, joita olivat mm. venelaiturin rakentaminen Kirkkojärven Pahkalan puoleiselle rannalle, kevyen liikenteen väylä korttelikoululta Savivuorelle, suojatie Niementien yli Puntin kohdalla, jne. Kaikki nämä alkuun ajatellut toimenpiteet ovat nyttemmin toteutuneet.

Pahkala-Toimikunnan puheenjohtajina Martti Humalan lisäksi ovat toimineet Seija Penttilä, Einar Westerlund ja nyt Jari Pihlajamäki, jonka lisäksi toimikuntaan kuuluu tällä hetkellä sihteerinä Pentti Niemi, jäsenenä Marja-Terttu Mylläri, Helena Jaskari, Pirjo Paloneva, Katri Knuuttila, Pauli Perälä, Jukka Ylinen, Hannu Tammiranta sekä rahastonhoitajana alusta saakka toiminnut Airi Hoseus.

Toimikunnan päällimmäisenä toimintaperiaatteena on ollut kaupunginosan asumisviihtyisyyteen liittyvien asioiden huomioon ottaminen ja tarvittaessa parantaminen. Jo perustavassa kokouksessa tärkeänä pidetty venelaituri (kuva) valmistettiin talkootyönä. Tämä 10-paikkainen laituri otettiin käyttöön toukokuulla 1989 juhllisin vihkiäisseremoniain, jolloin paikalla olivat mm. kaupunginjohtaja Matti Linna ja Parkanon Soittajat puhaltelivat merihenkistä- ja muuta marssimusiikkia, jne.

Vuodesta 1988 lähtien on pidetty huolta kahdesta kaupunginosaamme sijoittuvasta, näkyvällä paikalla sijaitsevasta liikenteenjakeajasta. Huolenpito on käsittänyt kukkien istutuksen ja

nurmikon hoidon liikenteenjakeajien keskellä. Näin on syntynyt sekä omien asukkaiden että ohikulkijoiden silmälle iloa. Toinen huolenpidon kohteena oleva jakaja on 3-tien varressa, joten hyvin hoidettuna se antaa positiivisen kuvan myös valtatie kulkijalle.

Perinteeksi on muodostunut alusta lähtien kadunvarsien siivoustalkoot keväisin, johon talkooseen on pyritty aktivoimaan koko alueen väki. Vuonna 1988 järjestettiin ongelmajätteiden keräyskampanja, joka tuotti jätettä kokonaisen rekkalastillisen.

Koska toimikunnan tärkeänä toimintaperiaatteena on ollut asumisviihtyvyyden parantaminen ja huomioon ottaminen, on se järjestänyt alueen asukkaille erilaisia tempauksia, kesätapah-tumia, teatteri- ja uintiretkiä, ym. ym. Näin on siis henkisenkin puolen tarpeita pyritty tyydyttämään.

Julkiseen hallintoon on tarvittaessa oltu tiiviisti yhteydessä. Näin varsinkin silloin, kun liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden näkökohdat ovat alueellamme olleet punnittavana. Samoin kaavoitusnäkyviä on seurattu tiiviisti ja tarpeen vaatiessa kaikkiin näihin näkökohtiin on puututtu silloin, kun mielipiteen ilmaisu asuntoalueemme etunäkökohdat huomioon ottaen on koettu tarpeelliseksi. Tyytyväisyydellä olemmekin todenneet Pahkalan kehity-

tyneen ja edelleen kehittyvän sekä palveluiden monipuolistumisen että alueen teollistumisen kautta. Tästä kiitos yrittäjille.

Erittäin tärkeänä asiana toimikunta pitää ”kylämme” keskellä sijaitsevaa korttelikoulua ja sen jatkuvuutta. Tästä osoituksena ”kannoimme kortemme keköön” ja lahjoitimme koululle kirjoituskoneen ja jokaiselle oppilaalle heijastimet.

Eräs tärkeänä pitämämme työkohte on vuodesta 1986 lähtien vireillä ollut leikkikentän saaminen Pahkalan länsiosaan. Asia on nyt saanut ratkaisun. Toimikunta rakentaa sen osin talkootyönä. Kaupungilta saadun kylärahan turvin uskomme hankkeen valmistuvan vuodessa.

Edellä on esitetty joitakin hajamietteitä Pahkala-Toimikunnan ja alueen asukkaiden yhteiseksi hyväksi ”puurtamisesta”. Me toivomme, että jatkosakin voidaan sanoa: ”PAHKALA PARAS PAIKKA PARKANOSSA”. ja toivotamme samalla Parkanon Joulun lukijoille Rauhallista Joulua ja Menestyksellistä Uutta Vuotta.

Lopuksi kiitämme tämän lehden toimituskuntaa siitä, että olemme saaneet tuoda esille näkemyksiä toiminnastamme alkuvaiheista tähän päivään saakka.

Pahkalan miehet ovat saaneet talkootyönä rakentamansa 10-paikkaisen venelaiturin valmiiksi ja ihailevat tässä ”kättensä töitä”.

ENSIO PUUMALA

Pohjois-Satakunnan iltakoulu

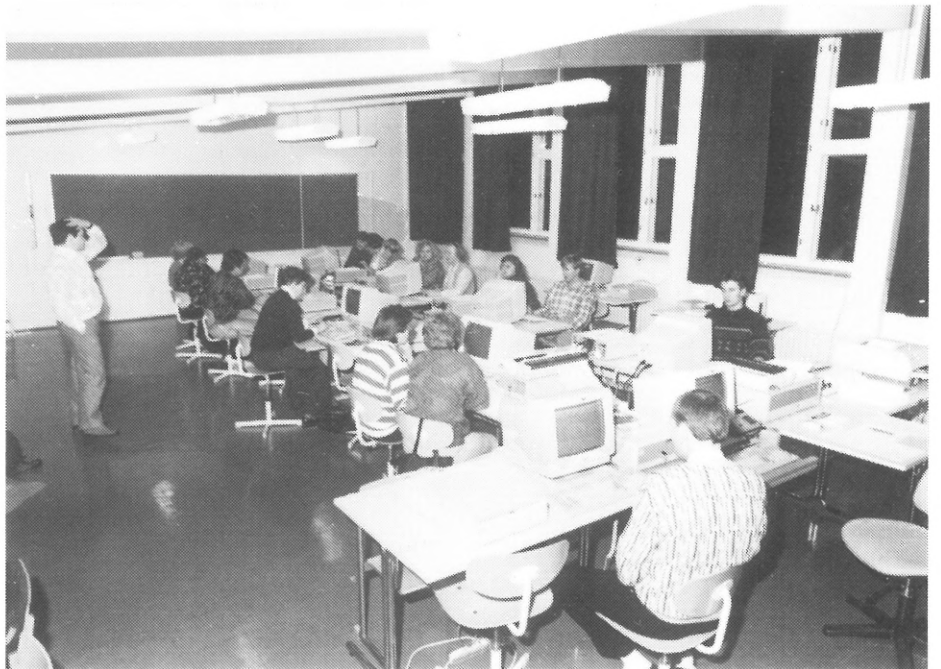
Suomessa toimii vuonna 1991 noin viisikymmentä iltalukiota tai lukion iltalinjaa. Iltakouluissa opiskeli lukuvuonna 1990—1991 noin 10 000 oppilasta ja opetusta antoi yli 800 opettajaa. Opiskelun tavoitteena on suorittaa ylioppilastutkinto tai perusaste, jonka päästötodistus vastaa peruskoulun päästötodistusta. Yhä suositumpaa on opiskella yksittäisiä aineita kuten esimerkiksi englannin kieltä.

Parkanon lukion iltalinja kuuluu uusiin iltakouluihin. Valtioneuvosto myönsi sille perustamisluvan keväällä 1989 ja varsinainen koulunpito alkoi seuraavana syksynä. Aloittamisessa oli pioneerityön tuntua. Aluksi oli tutustuttava iltakouluja koskeviin säädöksiin ja ohjeisiin, jotka erosivat melkoisesti päiväkoulujen vastaavista. Piti miettiä hankintoja ja oli valmisteltava iltalinjan opetussuunnitelma. Kaikkein jännittäväntä oli kesäkuun alussa, kun oli aika ensimmäisten oppilaiden ilmoittautua kouluun. Heitä tulikin ilahduttavan paljon ja näin varmistui iltalinjan toiminnan alkaminen syksyllä.

Kahden toimintavuoden aikana iltalinjan kirjoilla on ollut yhteensä 152 oppilasta, joista perusasteella 48 ja lukiossa 104. Iltakoulua Pohjois-Satakuntaan haettaessa tavoitteena oli, että se palvelisi koko aluetta eikä vain sijaintipaikkakuntaansa. Oheisesta asetelmasta ilmenee tähän mennessä kirjoilla olleiden oppilaiden jakautuminen kotipaikkakunnittain.

KUNTA	PERUSASTE	LUKIO
Ikaalinen	1	6
Kankaanpää	1	10
Karvia	—	1
Kihniö	3	2
Kuru	—	4
Parkano	43	78
Tampere	—	1
Virrat	—	2
Yhteensä	48	104

Asetelmasta voidaan havaita, että melkein kaikki perusasteen oppilaat ovat parkanolaisia. Lukiossa ulkopaik-

Iltakoululaisia atk-luokassa.

kakuntalaisten osuus on jonkin verran suurempi. Heitä on oppilasmäärästä ollut neljännes. Toivottavasti jatkossa saamme entistä enemmän uusia oppilaita pitkiäkin taipaleitten takaa.

Oppilaiden ikä vaihtelee varsin paljon. Vanhin Parkanon lukion iltalinjalla kirjoilla oleva on yli 60-vuotias ja nuorin juuri 18-vuotta täyttänyt. Perusasteella opiskelleiden keskimääräinen ikä on 39 vuotta ja lukiossa 34 vuotta. Luvut poikkeavat huomattavasti valtakunnallisesta keskiarvosta, joka on vähän yli 20 vuotta. Poikkeama selittynee iltakoulun nuoruudella ja jatkosa opiskelemaan tullee aikaisempaa nuorempaa väkeä, mutta vastaisuudessakin eläkeläiset ovat tervetulleita. Iltakoululaisista suurin osa on naisia kaikkialla Suomessa. Oppilaita miehiä on suunnilleen neljäsosa, Parkanossa heitä on vähän vähemmän.

Kahden ensimmäisen lukuvuoden aikana iltalinjalla on opettanut 17 opettajaa, joista valtaosa on toiminut tunti-

opettajina. Toisen lukuvuoden alusta iltalinja sai omia viranhaltijoita, kun Parkanon kaupunginvaltuusto perusti iltakoulua varten rehtorin viran, määrittämisen aineiden lehtorin viran ja englannin ja ruotsin kielen lehtorin viran.

Nykyisessä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa opiskelu ei enää kuulu vain lapsuuteen ja nuoruuteen, vaan se jatkuu koko elämän ajan. Opiskelun aloittaminen on mahdollista työhön sijoittumisen jälkeenkin. Jatkuvasti syntyy uusia ammatteja ja vanhojen ammattien sisältö muuttuu. Tässä ainassa muuttumisessa sellainen henkilö, jolla on halua jatkuvaan itsensä kehittämiseen on vahvoilla. Iltaisin tapahtuva opiskelu on vaativaa, mutta ei ylivoimaista. Se vaatii määrätietoisuutta, mutta ei mitään erikoiskykyjä, kuka tahansa voi aloittaa iltakoulun.

PS. Virpi Aaltonen avusti tietojen keräämisessä.

E.P.

Parkanon mitali 1990 Lions Club Parkanolle

Hendel-kuoron viettäessä 20-vuotisjuhlaansa parkanolainen kuorossa laulava "leijona" Pertti Husgafvel sai idean tuottaa kuoro esiintymään myös Parkanoon. Sitä ennen 1988 Sibeliuksen Akatemian kvartetti oli jo käynyt esiintymässä parkanolaiselle konserttimusiikista kiinnostuneelle yleisölle.

Konserttien yleisömenestys innosti jatkamaan toimintaa. Täten Lions Clubista kasvoi Parkanoon merkittävä tasokkaiden konserttien järjestäjä.

Omaehtoinen ja innostunut konserttien järjestäminen tuotti mieluisan yllätyksen: Parkanon kulttuurilautakunta valitsi Lions Clubin Parkanon mitalin saajaksi korkeatasoisten musiikkitalouksien järjestämisestä vuonna 1990.

— Kaiken takana on nainen, Pertti Husgafvel paljasti. Parkanolaisten Raili ja Altti Mansikkamäen mökillä Sallassa vietti selloprofessori Arto Noras lomaansa. Raili karaisi mielensä ja kysäisi, voisiko taiteilija Noras tulla konsertoimaan myös Parkanoon. Sitä kautta tieto Noraksen konserttihalukkuudesta välittyi myös klubille, joka mieluisasti otti konsertin järjestelyvastuun.

Toinenkin nainen liittyy näiden konserttien järjestämiseen, opettaja Tuulikki Tuomisto, jonka sukulainen on taiteilija Ralf Gothoni. Tuulikki sai Saksassa asuvaan taiteilijaan yhteyden

ja myös Gothoni kävi konsertoimassa Parkanossa.

Lions Clubin konserttitoiminta on jatkunut mitalin saannin jälkeenkin. Eestiläinen Estonia Kvartetti on viimeisin tasokkaiden konserttisesiintyjien sarjassa.

Parkanon kirkossa pidetyssä konsertissa usea mukana ollut piti erityisesti tämän konsertin antia yhteinä parhaimmista.

— Kustannukset konserttia kohden ovat noin 20.000 mk. Tukea olemme saaneet merkittävästi myös paikallisilta yrityksiltä. Tätä kautta konserttitoiminta on voinut jatkua, kertoo mitalin saantivuonna klubinsa presidenttinä toiminut Juhani Käenmäki.

Eestiläisten konsertin yhtenä moottorina toimi musiikkikoulun rehtori Tuomas Hyytinen, jonka eestiläistuttavuuksien kautta kvartetin tulo Suomeen saatiin järjestetyksi. Konserttitoimikunta on valittu kahdeksi vuodeksi, joten jatkoa on luvassa tasokkaiden musiikkilämysten odottajille. Yhtenä haaveena on tuottaa kuuluisa suomalainen naislaulajatar Karita Mattila Parkanoon. Ensi vuonna klubi järjestää yhteiskonsertin, jossa esiintyvät Parkanossa asuneet tai opiskelleet muusikot.

Kolmen ensimmäisen konsertin tuotto, 7.000 mk luovutettiin lyhentämättömänä nuoriso- ja urheilutoimintaan se-

kä annettiin stipendinä musiikkikoululle. Klubille itselleen tästä ei jäänyt markkaakaan. Vuosittain Lions Club järjestää vappuriehan ja viime vuosina monen klubilaisen aika on vierähtänyt tuhansien talkootuntien ajan Leijonapuiston kunnostustöissä.

— Leijonapuiston mökki maalattiin itse tehdyllä punamultavärillä. Puiston pohja oli lettoa ja savea sekä tiheää pajuviidakkoa. Risut raivattiin ja soraa tuotiin useita kuormia tilalle, Käenmäki muistelee talkootunteja.

Leijonapuisto on vilkkaassa käytössä minigolf-ratoineen. Pelituotot sijoitamme puiston kunnostamiseen. Työsarkaa siinä riittää vielä pitkälle. Muina yhteiskunnallisina projekteina oli silmälasikeräys, jossa keräsimme käytöstä poistettuja silmälasia sekä Kamerunin puistoprojekti, Käenmäki luettelee klubin aktiviteetteja.

— Kaikki rahat, mitä yleisöltä saamme, palautetaan takaisin yleisölle, mm. vanhuksille ostimme turvapuhelimia. Rahaa saamme myös huutokaupoista ja metsänraivauksesta, joihin klubin 33 jäsentä aktiivisesti osallistuvat, Husgafvel kertoo.

— Konserttitoiminta on puhtaasti palveluaktiiviteetti, jonka järjestäminen ei saa olla rahasta kiinni. Hyvää on se, että yhä laajemmat kansalaispiirit ovat löytäneet tien tasokkaiseen musiikkikonsertteihimme, Husgafvel vielä myhäilee haastattelun lopuksi.

Itsenäisyysjuhlassa kulttuurilautakunnan puheenjohtaja Juho Jaskari luovutti Parkanon mitalin Lions Club Parkanolle.

Eila ja Olavi Kaijalle Parkanon yrittäjäpalkinto

Parkanossa valittiin vuoden 1990 yrittäjiksi monipuolista yritystoimintaa harjoittavat Eila ja Olavi Kaija.

Yrityksen päätoimialana on jätehuolto. Sen ohella Kaijoilla on Agan kaasupalvelupiste ja VR:n tavarasema, johon liittyen Kaijat hoitavat tavaran jakelu- ja noutokuljetuksista Parkanoon ja lähipaikkakunnille. Kaijat ovat huolehtineet myös jätepaperin keruusta ja paalanneet sitä koneellisesti. Myös lasinkeräys on aloitettu Parkanossa.

— Yritys on kehittänyt monipuolista jätehuoltoa Parkanossa. Yrityksen toiminta on ollut alusta lähtien nousujohtoista ja ennakkoluulotonta, mainitsi Parkanon Yrittäjien puheenjohtaja Heikki Saarela palkintoa luovuttaessaan.

Viime vuonna yritys työllisti viisi henkilöä yrittäjien itsensä lisäksi.

Yhdellä pakettiautolla alkuun

Yritystoiminta alkoi vuonna -68 yhdellä pakettiautolla. Sillä ajettiin tilauskuljetuksia, kuten muuttokuormia, mutta enimmäkseen VR:n tavarakuljetuksia ratatyömaille.

Jätehuolto käynnistettiin 1971. Vuonna -74 ostettiin käytetty kuorma-auto, kun pakettiauto tuli pieneksi jätekuljetuksiin. Näihin aikoihin palkattiin myös ensimmäinen ulkopuolinen työntekijä.

Vuonna -76 ostettiin ensimmäinen pakkaaja-auto vain jätteille tarkoitettuja kuljetuksia varten. Sen kapasiteetti oli 9 kuutiometriä puristettua jätettä. Viime vuoden syyskuussa käyttöön otetun uuden pakkaajan kapasiteetti on 19 kuutiota puristettua jätettä.

Yrityksen hoitama jätehuolto käsittää koko Parkanon, sekä lisäksi Ikaalisista Riitilän ja Kovelahden.

Paperinkeräys aloitettiin vuonna -78. Jätetäpaperi paalattiin aluksi vuokratiloissa. Nykyisin Kaijoilla on omat hallit, joissa on 600 neliön tilat paperin ja

Eila ja Olavi Kaija.

pahvin paalaukselle, ja lisäksi varastotilat.

Agan kaasupalvelupisteen hoito aloitettiin -78 kaasumyynnillä ja kuljetuksilla. Myöhemmin tulivat mukaan myös pienhitauskoneet ja hitsaustarvikkeet. Vuonna -88 palvelupiste valittiin Keski-Suomen myyntialueen vuoden palvelupisteeksi.

VR:n tavarasemat toiminta käynnistyi vuonna -87.

Yrityksen kalusto on uutta, ja sillä on useita käyttömahdollisuuksia. Kuljetuksiin oli viime vuonna kaksi kuorma-autoa ja pakettiauto. Oma hallitilaa on 1 350 neliometriä.

Vuonna -84 yritys muutettiin kommandiittiyhtiöksi.

PUH. 83195 PARKANONTIE 51

39700 Parkano puh. (933) 829 69

LEHTISAAREN KUKKA JA PUUTARHA

puh. 81813 Parkanontie 72, liike
puh. 82806 Kissakivi, puutarha

LIISAN KIOSKI

Online

Keskuskatu 2
Parkano p. 81810
ma-pe 11-21.00
la 10-20.00
su 12-18.00

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY
39770 Aureskoski, Parkano

Ammattitaitoista siivouspalvelua!
Parkanon Siivoustiimi
puh. 933-81990

Sepänkatu 2, Parkano puh. (933) 81 100

Parturi-Kampaamo
HELKA MÄKIRANTA

Parkano
puh. 82459

Eijan Kukka

Keskuskatu
Avoimna: ma-pe 15-19
la-su 10-19
Puh. 933-82786

**Huoltokorjaamo
E. LEPISTÖ**

Korjaamo Parkanon Varaosakeskus

Puh. 83380

SANTOO-YHTIÖT
Teollisuustie 9 39700 PARKANO Puh. 933-831 11 Telex 22321 rauno sf
Telefax 933-817 60

**Kampaamo
Maija Autio**

Keskuskulma II-kerros
Parkano puh. 933-82994

VAATTEITA
AIKUISILLE NAISILLE

vaate-soppi

Parkanontie 41, puh. 82697

PARKANON APTEEKKI

PUH. 82022

**PARTURILIIKE
RISTOLAINEN**

Puh. 81266

PALVELEMME ILMAN AJANVARAUSTA.

**MAALAUSLIIKE
ERKKI NIEMENMAA**

39700 Parkano, puh. 82589

S. VIITASALO KY

34102 ja 34200
Telefax 34285
Kihniö Linnankylä

ASENNUKSET JA SUUNNITTELUT HOITAA

PARKANON SÄHKÖTUOTE KY

39810 Linnankylä, puh. 933-34293

MARTTI NURMI

39700 PARKANO, PUH. (933) 82071

**PEUGEOTIT MYY
MATIN AUTO KY**

Satakunnankatu 26, 39700 Parkano
puhelin (933) 824 71

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

**PARKANON
VIDEOPISTE**

Parkano, Kirkkokatu 5

KUORMA-AUTOKULJETUKSIA

- SIIRTOLAVOJA
- NOSTURI
- PYÖRÄKUORMAAJA

JUHANI RAJALA

PARKANO puh. koti 933-81393
auto 949 231 422, 949-633029

NAISTEN ALUSASUJEN ERIKOISLIIKE

ASVA

Kirkkokatu 5, puh. 933-81158

Tuo nyt autosi TALVIHUOLTOON.
Meiltä saat VARAOSAT JA TARVIKKEET
— AINA EDULLISESTI —

AUTO-LAHTINEN OY

39700 PARKANO, puh. 82507

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KYL LKV (A)**

PARKANO, PUH. (933) 827 02
tai 949 234 349

KOSTIN KORJAAMO

Kiviniitunkatu kp2

933-82760

**1+8 hengen
TAXI**

Vuorijärvi
puh. (933) 3841
autop. 949 333 729

**TERVETULOA EDULLISILLE
CARATIA -OSTOKSILLE**

**PARKANON
KELLOLIIKE**
Kalliokoski & Maijala
puh. 82588

KEHYSTÄMISEN JA
TAITEILIJATARVIKKEIDEN
ERIKOISLIIKE

Raamikko

Käenmäentie, Parkano
Puh. 933-82749

KIITOKSET HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
RAUHALLISTA JOULUA

**HATAN
PUUTARHAPALVELU**

Satakunnankatu 22 PARKANO

Ikkunallasia määrämittaen leikattuna,
nopeat toimitukset ja edulliset hinnat

PARKANON LASIPALVELU/KORUPEILI OY

Puh. 82842, Fax 83227

RENGAS-BETONI KY

Betonituotteita edullisesti
Velj. Kaunismäki
Puh. 81665 tai 35205

PELTISEPÄNLIIKE

Alamettälä & Koivisto
Puh. 82027

KONEPAJA KoPAR OY

PARKANO

PARKANON RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky, Hahkamäenkatu, Parkano puh. 826 96

RAIVALAN KYLÄKAUPPA

PUH. 53215

9 hengen TAKSIA

saatavana ajoon
ympäri vuorokauden
MYÖS PYÖRÄTUOLIPAikka

TARJA MARTTILA
puh. (933) 36255 949 231 610

*Hyvää joulua ja
Onnea uudelle vuodelle toivottaa*
— HINAUSPALVELU — PAKETTIAUTOPALVELU

PAULI SYVÄNEN
PARKANO, 933-82726 tai 949 232 270

HÖYLÄTUOTTEISTA PUHEENOLLEN

— RAKENNUSLISTAT — KIILALISTAT
— ERIKOISLISTAT — KALUSTELISTAT

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

Kp 12, 39700 Parkano
puh. (933) 3951, fax 3951

KULJETUKSET KTK

LÄÄNIN KULJETUS OY

Parkano, Säästökulma, puh. 82090

SUOMEN PINTAKÄSITTELYKESKUS OY

Sepänkatu 2, 39700 Parkano
puh. (933) 833 77

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

39700 Parkano
puh. 933-82233

Paroonin KALUSTE

PARKANO
AHERTAJANK. 2 82630

- ★ kalusteet
- ★ patjat
- ★ vuodevaatteet
- ★ valaisimet
- ★ matot
- ★ avoinna: ark. 9—18

Lähikauppa Tuunainen

39750 KUIVASJÄRVI, puh. 36 116

ELINTARVIKKEITA PIRKON KIOSKI

JOKAMIEHEN TAVARATALO VIINIKASSA
PARKANO AVOINNA: MA—PE 11—21
PUH. 83666 LA—SU 10—21

Mainospalvelu Tarja Puolanne

puh. 81870

ERIKOISHAMMASTEKNIKKO Unto Ylihaveri, Parkano

Keskuskatu 5 II krs, käynti takaa.
Puh. 82501

Parkanon Lasikuitu Ay

Parlas-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet

Pahkalan teoll.alue 830 58

TOIVOTAMME
-RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

Lämmintä Joulua

PARKANON LÄMPÖ OY

PHILIPS — TUNTURI
JOULUA JUHLISTAMAAN

Alan vanhin erikoisliike paikkakunnalla

PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY

puh. 82185

Puusepäntiike

PAJUNEN KY

39700 Parkano, puh. 933-82254

KEHYSTYKSET • TAULUT • TAIDETARVIKKEET
PARKANON TAIDE JA KEHYS

Parkanontie 81, 39700 PARKANO

Puh. (933) 811 92, auto 949 333 078

PARKANON KOPIO JA KONTTORITARVIKE

* Valokopiot * Monisteet * Piirustusjäjennökset *
* Laskimet * Kirjoituskoneet * Leimasimet * Konttorikoneet *

SUUN.TSTO OLAVI KINNUNEN

Keskuskatu 4 Parkano puh. kopio 933-82980, suunn.tsto 933-83266

TRAKTORI- JA KAIVURIURAKOINTIA PENTTI KUUSIKKO

puh. 949 233639

AUTOMAALAAMO

P. Honkaluoma Ky

Jaakkola, puh. 3945, koti 81408

PARKANON KUMIKORJAAMO

Parkano puh. 821 49

Korjaukset ja lavarakenteet

JUSSIN AUTOMYYNTI JA -KORJAAMO

Om. Juhani Kaartinaho Parkano

Puh. 933-33105

VAIHTOLAVA-, NOSTURI- JA JÄTEKULJETUKSET

Parkanon Puhdistuspalvelu

Esa Rikalainen ky

puh. 82349

— säiliöauto 949-232129
— nosturi, vaihtolava 949-231329

• kotimaisia • laadukkaita • muodikkaita • naisten ja miesten asuja

TEHTAANMYYMÄLÄ

Parkanontie 70, 39700 Parkano

puh. (933) 826 27

ma, pe 9—18, ti—to 9—17, la 9—14

nanso apparello

Kyllästämme myös arseenittomalla aineella

Parkanon Puukylläste Oy

A&R Juurakko

puh. 933-83103 auto 949 530 854

koti Ari (933) 819 59 Reijo (933) 331 14

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA
VUODESTA SEKÄ TOIVOTAMME RAUHAL-
LISTA JOULUA JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA.

RAKENNUSLIIKE VIITASALO KY

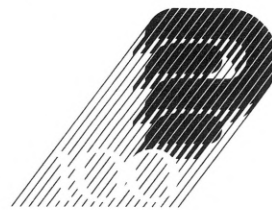
39700 PARKANO, PUH. 933-81293

**PARKANON AUTOKESKUS
VÄINÖ VIITASALO KY**

Puh. (933) 81293

POHJOLAN SUPERKOTIVAKUUTUS

- hyvitystä vakuutusmaksuista -

POHJOLA-YHTIÖT

PARKANON KIRJA JA KEMIKALIO KY

KIRKKOKATU 5, 39700 PARKANO, P. (933) 835 00

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

YLISKYLÄN ELINTARVIKE SEIJAN KISKA

P. 81172

KODINKONEHUOLTO

Jukka Kivimäki

puh. 933-81185

PARKANO

autopuh. 949-236284

PÄIVYSTYS klo 9-11.00

RAKENNUSLIIKE HANNU RINNE OY

Vastaava mestari Pertti Tuuri,

puh. 81044

autopuh. 949 332483

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE KY

Puh. 82665

autopuh. 949 232265

TOYOTA

Camry 2.2. 100 kW. Ov. alk. XL 159.200,-. GL 174.900,-.

Camry 3.0 V6. 136 kW. Ov. alk. GX 228.500,-.

AUTOLUOJUS

Teollisuustie 2, PARKANO, puh. 83100.

**OTA LUSIKKA
KAUNIISEEN KÄTEESI,
me kyllä valmistamme
hyvät sapuskat!**

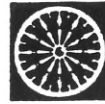
Järjestämme syntymäpäiviä, muisto-
tilaisuuksia, häitä, ylioppilajuhlia,
rippijuhlia, pikkujouluja yms.

Santoon ruokalassa
tilat 200 hengelle (300).

- TYÖPAIKKARUOKAILU ma-pe 10.30-13.00
- RUOKALA AVOINNA 8.00-14.30

**PITOPALVELU JA TYÖPAIKKARUOKAILU
ARJA GRÖNFORS KY Parkano puh. (933) 813 39**

Hyvää Joulua

**PARKANON
KEHRÄÄMÖ**

LANKASUULI 82204, LANKATORI 82215

PARKANON BETONI KY

om. SIRKKA NIEMINEN

puh. 35125

**Parturi-
Kampaamo**

YLINEN

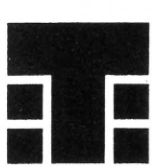
Maanantaina suljettu

Ilman ajanvarausta
puh. 81060
Keskuskatu 8

Ajanvarauksesta
puh. 82228
Parkanontie 41

**Edullinen
hyvien
valikoimien
Joulukauppa**

**market
Mestariintori**

Parkano puh. 820 31

RINNEMAI DEN TILI KY

Keskuskatu 7
puh. 82555

**Saarelan
Metalli**

Parkano, puh. 82831
Autopuh. 949 636 190
Telefax 933-83787

TM-RAUTA OY

Myydään uutta ja vanhaa käyttörautaa.

P. (933) 822 06
Autop. 949 233 181

**MAALAU SLI I KE
HANNU NUMMELA**

puh. 832 15

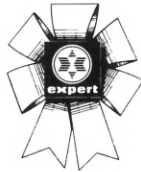
**Jussin
KALAKÄRRY**

Savustettua kalaa

puh. 83272

**EXPERT. LAHJASSA
LAADUN MERKKI!**

HYVÄÄ
JOULUA
TOIVOTTAA

RADIO JA TV
Rajala OY
PARKANO
Keskuskatu 8, puh. 81510

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

- ASKO • ISKU • ARTEK • MARTELA • LUNDIA
- MUURAME • JA YLI 200 MUUTA VALMISTAJAA

**SISUSTUSTALO
TAMMELA**

Teollisuustie 2 39700 PARKANO Puh. (933) 81331
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää. Puh. (930) 81331

KIULUVERSTAS

Tehtaanmyymälä avoinna ma—la klo 10—19

- * kiulut * haarikat * kulhot *
- * tuopit * tynnyrit * leikkuulaudat *
- * leipälapiot * leilit * kellot *
- * katajatyöt * ym. * ym. *

Alueen laajin valikoima. Valmistus ja myynti

PUUTYÖLIIKE PELKONEN

Parkanosta Poriin päin n. 7 km 39660 Lapinneva
osoiteviitta "KIULUVERSTAS" Puh. (933) 351 39.

Rauhallista Joulua

ja

Menestyksellistä Vuotta -92

Parkanon
RIKA-APU
Reijo Riihimäki
autoon 949238979 kotiin 83226

AUTO- JA MOOTTORI- PYÖRÄKORJAAMO

MANHATTAN SERVICE

VELI ANTTILA

Sepänkatu 8 puh. (933) 83647
39700 PARKANO auto 949 238 747

Hyvää Joulua

ja

ONNEA Vuodelle 1992

PARKANON PERHEPESULA OY

Ahertajankatu 3
39700 PARKANO,
Puh. (933) 827 48

INSINÖÖRITOIMISTO

DESEC OY

Ulko- ja kotimaan projektinhoito
CAD-suunnittelu
Koulutus
Asennusvalvonta

DESEC OY
39700 PARKANO
puh. 933-83442
fax 933-83443

PARKANO STEEL KY

Metallirakenteet,
koneistukset,
laitetoimitukset ja
asennukset

39660 Lapinneva
puh. 933-352 30
fax. 933-352 35

RAUHALLISTA JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA TOIVOTTAA

Kuljetusliike

ALAMETTÄLÄ OY

39700 PARKANO

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TRANSPONT.

AGA

PARKANON JÄTEHUOLTO

OLAVI KAIJA KY Puh. 82426

SORVAUSTYÖT
LAAKERIT
LAAKERIYKSIKÖT

SORVAAMO E. AALTO

Puh. 933-81580
auto 949 620765
Parkanontie 90

LAPINNEVAN KYLÄKAUPPA

39660 Lapinneva, puh. 933-35113

Suomen Farmipalvelu Oy

Jälleenmyyjä Ikaalinen, Parkano,
Jämijärvi, Kihniö -alueella

KUIVAS-MYYNTI KY

ma-pe 16-18, la 9-12, (933) 362 88
Marttila kot. 362 55, auto 949 234 320.

Kotiinkuljetus.

VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE PARKANOSSA

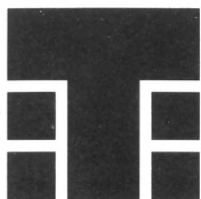
- ★ Raskaan kaluston korjaukset ja varaosat
- ★ Hydraulikkaletkut, liittimet ja komponentit
- ★ Laakerit ja laakeriyksiköt
- ★ Ajopiirturimittaukset
- ★ Päälle rakenteet

PARKANON KONE JA METALLI

Riihiviita Ky
933-82750 949-234586

- MYYMÄLÄAUTO
- LÄHIMYYMÄLÄ

ANSI RINTALA

Jokiharju p. 83099
auto 949 332 795

KULJETUKSET EDULLISESTI PAKETTI JA KUORMA-AUTOLLA

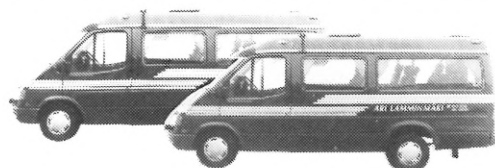
PARKANO puh. 83221
AUTOPUHELIN 949 233676

G. KORPINIEMI

Multien multa *Kekkilä*

- Kukkamulta
- Kestomulta

TAKSIBUSSI JA INVATAKSI

- Autopuhelin
- Video/TV
- Pöytä

ARI

LAMMINMÄKI

Parkano Kovesjoki

☎ (933) 3736

auto (949) 120703

FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

Parkanon ☎ 81498
KUNTOUTUSKULMA

Keskuskatu 7

TOIMISTOTUKKU

Ala-Kauhaluoma & Jokela
Parkanontie 90,
puh./fax. 933-817 48

**Paikkakunnan konttorikoneiden
ja tarvikkeiden erikoisliike.
Myös kotiin ja kouluun.**

MUISTA MONIPUOLISET ARTIKKELIMME

- POSLIINIT
- ERILAISET ASKARTELUTARV.
- KEHYSTYSPALVELU
- RUNSAS KORTTIVALIKOIMA
- LELUT ym.

EDULLISIN OSTOPAIKKA

PARKANON PAPERI OY

Keskuskulma
puh. 81 812

Kodinkoneiden ja kylmälaitteiden

**VALTUUTETTU HUOLTO,
VARAOSA JA TARVIKEMYyntI**

Parkanon KY
KODINKONEHUOLTO

T. Mansikkaviita p. 82460 ja 949320247

Asemankatu 20, 39700 PARKANO

— Täyden palvelun siivousliike —

**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**
puh. 933-83777 auto 949-226258

STUDIO

Parkanon Kuvaamo Ky

Keskuskatu 5, 39700 PARKANO, puh. 933-82433

1
*kuvat joppa
tunnissa*

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ OY

Pääkonttori Ikaalisissa **86362**

Aluekonttori Parkanossa **82179**

Sähkövikailmoitukset
kaikkina vuorokaudenaikoina **86411**

Kuluttajan omien laitteiden vioista käännyttävä
sähköasennusliikkeen puoleen.

*"Herkkua on siinä monenlaista, monenlaista..."
On joulutorttua, limppua, pitkoa, suussasulavia
pikkuleipiä. On leipää moneen makuun,
täytekakkua ja tietysti parkanolaista perinnelimppua.
Herkkupöydän valmistaa tänäkin jouluna*

**Ojennuksen
KOTILEIPOMO KY**

Puh. 82893 M:lä 83339
Konditoria-Kahvio 81811

Elintarvikekioski JAAKKISKA

Jaakkola puh. 3903

- Kolari ja ruostevauriot
- Moottorikorjaukset
- Katsastusremontit
- Myös maataloustraktorit ja koneet

KONEKORJAAMO MARKUS RIIHIMÄKI

Jaakkola puh. 3903

Samara
Lada

Mitsubishi

VALTUUTETTU HUOLTOKORJAAMO

- Huollot
- Takuuasiat
- Korjaukset
- Varaosat

PARKANON AUTOKORJAAMO J. & J. KOSKINEN

Pentin teollisuusalue
puh. 81303

Kansityöt, tasohiontaa,
kampiakselihiontaa,
sylinterin poraukset

Moottori KONEISTAMO TOIVONEN KY

Parkano puh. 813 23

TEEN ALIHANKINTA- JA
KORJAUSKONEISTUKSIA

Sorvaamo Ari Laurinaho

Puh. (933) 814 58
Tuomenhaara
Parkano

Hanakat
LVI-ASIAANTUNTIJALIIKE

Hanakkaa
Joulua

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

39700 Parkano, Teollisuustie 18,
puh. (933) 824 00 ja 949 261 456

NISSAN RENAULT
PEUGEOT VOLVO

MAAHANTUOJIEN VALTUUTTAMA
SOPIMUSHUOLTOPISTE

LISÄKSI

- ★ PIKAHUOLLOT
- ★ ÖLJYNVAIHDOT
- ★ RENGASTYÖT
- ★ SISÄSIIVOUKSET
- ★ HELLÄVARAINEN HARJAPESUKONE

KYSY KERROMME LISÄÄ PALVELUISTAMME

AVOINNA YÖTÄ PÄIVÄÄ

TERVETULOA

**HUOLTAMO
ARVO LANNE KY**

☎ (933) 831 66

**AVOINNA
YÖTÄ PÄIVÄÄ**

TERVETULOA

SHELL-PARKANO

**Kello-Kulta
E. Syrjänen**

Puh. 821 81

**OPTIKKO
SYRJÄNEN**

Parkano — puh. 821 81
Ikaalinen — puh. 6520

SANELMAN VAATEAITTA

Parkano 825 51

MYYNTI

Teollisuustie 15

HUOLTO, VARAOSAT

Aureentie 2

Paroonin AUTO

Parkano p. 82295

20 v autokauppaa Parkanossa

PARTURI-KAMPAAMO-SOLARIUM

AULI

puh. 83 151
Parkanontie 45—49
39700 Parkano

**LINJA-AUTO JA
TAKSILIKENNETÄ
PARKANOSSA**

20 vuotta

25—54 HENK. BUSSIT

HT HANNU TURUNEN
Parkano ☎ 933-82203

— Al-kaalelihylyt, — Sähkötiet, — Lämpösäteilijät

LÄMPÖMAJORA KY

Vaasankatu 39700 PARKANO
puh. (933) 824 07, fax (933) 83600, auto 949 654 320

COPLEAN KY

CNC-levytyöstökoneet • CNC-koneistusyksiköt

• **ROBOTTI mekanisoitu hitsaus**

+ INS.TSTO suunnittelupalvelu
prototyypivalmistuksineen käytössäsi.
TUNNETULLA AMMATTITÄIDOLLÄ

Vaasank. 9, 39700 PARKANO
puh. (933) 824 07, autopuh. 949 227 954,
telefax (933) 83600

**KM KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**

ESA OJANEN LKV (933) 832 90
Keskuskatu 4, 39700 Parkano

**TAPIOLA-YHTÖT
Palvelupiste:**

Marja Ojanen p. 832 90

**VIITAMATKAT
Asioimisto:**

Esa Ojanen,
Kirkkokatu 1
39700 Parkano,
puh. 832 90

ESSO
Sinun ehdoillasi.

**PARKANO
PAULA KUIVANEN KY**

Keskuskatu 10, puh. 833 95

**HUOLLOT • PESUT • KORJAUKSET • RENGASTYÖT
POLTTOAINEET ITSEPALVELUNA JA PALVELUNA
MYÖS VALO- JA MOOTTORIPETROOLIT
KORTTIAUTOMAATTI BENSIINILLE JA DIESELILLE
TOYOTA HUOLTO JA VARAOSAT**

**PARKANON TB-HUOLTO
J. Kuivanen**

Puh. 933-82409

PENNI BENSALITRALTA
SUOMEN URHEILULLE.

PENNI BENSALITRALTA
SUOMEN URHEILULLE.

AIKALISÄ

Parkanontie 42

Palvelemme joka päivä
klo 9.00—21.00

TERVETULOA

**TOIVOTAMME KAIKILLE
PARKANON JOULUN LUKIJOILLE**

*HYVÄÄ JOULUA
JA
LIIKENNETURVALLISTA
UUTTA VUOTTA 1999.*

Parkanon Autokoulu Ky
Lasse Mäntynen 933-82033

Yhteistyökumppanisi muovialalla

SKM Teollisuusmuovit tarjoaa sinulle Euroopan johtavien valmistajien kestmuovituotteet:

- putket, putken osat ja venttiilit
- levyt, tangot ja ainesputket

Tuotantomme valmistaa sinulle:

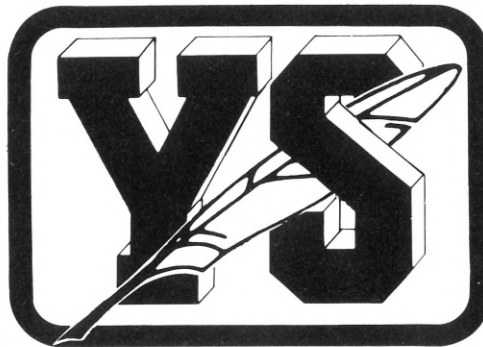
- altaat, säiliöt ja putkistot
- koneenosat, laitteet ja laitteistot, vaikka avaimet käteen

Korroosio- ja kulumisongelmissasi ota yhteyttä SKM Teollisuusmuovit — muovia eduksesi

SKM TEOLLISUUSMUOVIT KY

39700 Parkano
puh. (933) 837 33, fax (933) 837 38

Valitse
**Voimakas
Viestittäjä:**

YLÄ-SATAKUNTA

KUMERA OY

Teknologiakeskus

Parkano

JUNA ON PAREMPI VAIHTOEHTO.

Nopea, täsmällinen, mukava. Valitse aikatauluusi sopiva. Junassa saat latautumisaikaa: Voit rentoutua tai työskennellä. Säätät itseäsi olennaiseen.

JUNA - VAIVATON TAPA MATKUSTAA

Kun matkustat paljon, aja vain asemalle.

Useimmilla on hyvät pysäköintitilat, suurimmilla myös lämpöpaikkoja. Junalla ajat ruuhkatta keskustasta keskustaan.

 YIT-YHTYMÄ OY PPTH

PINTAKÄSITTELIJÄT Palveluksessanne

Parkanon Pintakäsittelylaitos
c/o Parkano Oy 39700 Parkano
puh. (933) 814 70
tai 949 205 282

**ADAM
WILLET**

**TOPMAN
GENTLEMAN**

The Topname in Shoes

Oy AVEC-Shoe Ltd
PARKANO 39700 FINLAND
PHONE 933-83 201

Toivotamme Parkanon Joulun lukijoille

Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta vuotta 1992!

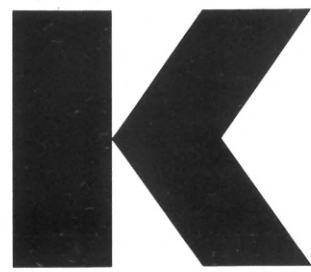

- USM Parkanon saha
- YPT Metsäosasto Parkanon piiri
- Parkanon Lista Oy
- Parkano Oy

Sisällysluettelo

	Sivu
Lukijalle, Altti Mansikkamäki	1
Seurakunnan joulutervehdys, Erkki Hirvi	2
Parkanon kaupungin tervehdys, Sakari Moisio	3
Puheenjohtajan palsta, Markku Riihiviita	4
Parkanon Joulun alku, Arvi A Koivisto	5
Parkanon Nuorisoseuraa ei 90 vuoden ikä paina, Taisto Nummi	6
Joulurunoja, Anna-Liisa Periaho	7
Sahausta riittää Kiviojan sahalla, Markus Käenmäki	8—9
Parkanon tyttö maailmalla, Pirkko Venetjoki	10
Tukkilaisen elämää, Raine Raitio	11—12
Hemmottelua, Marita Peltoniemi	12
Eräs juhlaruno, Martta Sevio	13—14
Alku aina vaikeaa, Wlodzimierz Kutrzeba	15
Liperi ja elämänlanka — muistoja Rauhalasta, Elli Helenius	16—18
Anoppini, Laina Kiviniemi, Annukka Kiviniemi	19—20
Puotipuksu, Maija Siivari	21
Mitä se Lounatuuli?, Marita Peltoniemi	22—23
Yhteiskoulun puupää palveluksessamme, Toini Vainio	24—25
Vatusenmäestä Lystinmäkeen, Leena Perälä	26—27
Tuvan ja navetan välillä, Marita Peltoniemi	27
Koululaisten piirustuksia	28—29
Kokemuksia erävaelluksen SM-kisoista Napapiirillä, Mari Lehtonen	30—33
Se kahvi, Anni Havunen	33
Kuin vähäjärkinen, Reino Lehtisalo	34—35
Jaollinen luku, Marita Peltoniemi	35
Parkanon kenneltoiminnasta, Matti Laiho	36—37
Kylätoimikunnat esittelyssä, Jari Pihlajamäki, Pentti Niemi	38
Pohjois-Satakunnan iltakoulu, Ensio Puumala	39
Parkanon mitali 1990 Lions Club Parkanolle, Tarja Puolanne	40
Parkanon yrittäjäpalkinto Eila ja Olavi Kaijalle, Lea Luodetlahti	41

Hyvää
Joulua
Toivottaa

KESOIL

AutoMatti

CaféKesoil

**PARKANON
PORTTI**

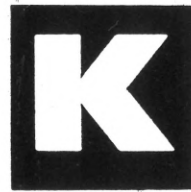
KESKUSKATU 9

PUH. 82530

MUSTA PÖRSSI

KESKUSKATU 9 PUH. 81344

TAVARATALO

PEKKA

**PAREMMAN
PALVELUN
TAVARA-
TALO**

KESKUSKATU 9 PUH. 83133

BUSSEITTAIN HYVÄÄ JOULUA

(933) 86282

(933) 88434

Ikaalisten Auto oy

TULE JOULUKAUPPAAN!

MEILLÄ SINUA PALVELEVAT
MM. SISUSTUKSEN JA KODIN-
KUNNOSTAMISEN ASIAANTUNTIJAT.

POIKKEA TALOSSA.

AIVAN PARKANON KESKUSTASSA.
PALVELEVA — EDULLINEN
RAUTA-MAATALOUSKAUPPA.

K *Parkanon*
RAUTA-PEKKA

39700 PARKANO puh. vaihde 933-82222

*Tule Joulu
Kultainen*

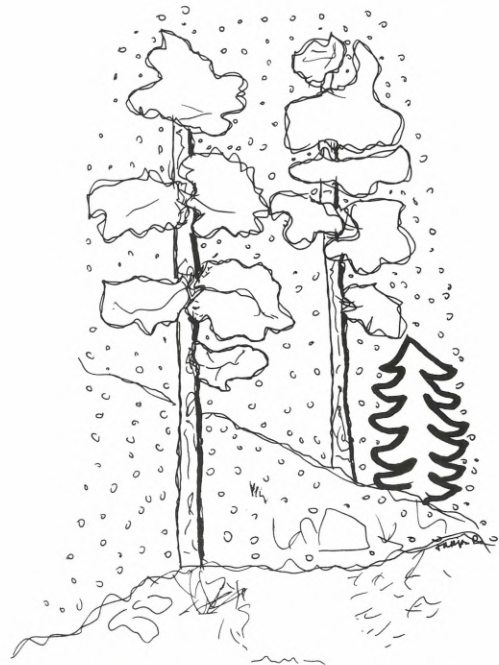
Lämpimät

LAHJAIDEAT
Ja kaikki

JOULUHERKUT
Satapirkasta
Tervetuloa
jouluostoksille!

MARKET
SATAPIRKKA
EDULLISTA
OSTOAIKAA ma—pe 9—20
la 9—16

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille

T. PARKANON KAUPUNKI